زنجیرە ڕێنماییەکانی ڕێگای ڕاست (22)

بۆ خوا پاشان بۆ مێژوو

بەرائەتی سەلەفی‌یەت و شوێن کەوتوانی لــە تــەقـیـنـەوە وپـشـتـیـوانانی

فــەتوای پـێشـەوا سـەلــەفییــەکـان دەربارەی حوکمی تیرۆر کردن و تەقینەوەکان لــە وولاتــانی ئیسلامــی و جگـە لــەوان

کۆکردنەوە و ئامادە کردنی
م/ عبداللطیف أحمد
پێش نوێژو وتارخوێنی
مزگەوتی گەورە لە چوارقوڕنە
وەرگێڕانی
م/ صلاح الدین عبدالکریم

چاپی یەکەم -1429ك /

2008ز

پێشەکی وەرگێڕ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين .

لەپاشاندا: بەڕاستی خوای گەورە بەخششی زۆری بەخشیوە بە مرۆڤ ـ کە لە ژماردن نایەن وژماردنیان لەتوانای مرۆڤدا نیە : ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا﴾ [إبراهيم: 34] .

بەلاَم چاکترین وبەسودترین بەخششەکانی بەڕەهایی بریتیە لەبەخششی ناردنی پێغەمبەران ودابەزاندنی پەرتوکەکان بۆیان، کە بە هۆیانەوە خەڵکی دەردەچن لە جەورو ستەم ونەزانی ونەفامی، وەژیانێکی ئاسودەو بەختەوەر بەسەر دەبەن، بەلاَم سوننەتی خوای گەورە لەناو دروست کراوەکانیدا واب ووە کە پێغەمبەران (عليهم الصلاة والسلام) مرۆڤـ بن وهەموو سیفاتەکانی مرۆڤیان تێدا بێت وئەوەی بەسەر مرۆڤدا دێت بەسەر ئەمانیشدا بێت، لەوانە مردن، کە مردنیان بەسەردا بێت وبۆ هەمیشەیی لەناو خەڵدا نەمێننەوە، بەلاَم کە دەمرن وەنەبێت کە دین وبەرنامەکەیشیان لەگەڵ خۆیاندا بەرن و بەنەمانی خۆیان ئەوانیش نەمێنن بەڵکو لەپاش خۆیان میراتگریان بەجێ هێشتوە تا خەڵکی لەدەوریان کۆببێتەوە وشوێنیان بکەون، بۆیە هەموو ئایینە ئاسمانیەکان جەختیان لەسەر فەزڵ وگەورەیی زانایان کردۆتەوە بەتایبەتی ئایینی ئیسلام کە لەزۆر ئایەت وفەرموودەدا ئاماژەی بۆ ئەم شتە کردووە لەوانە: پێغەمبەر ﷺ دەفەرمێت:

(من سلك طريقا يلتمس فيه علماً سهل الله له طريقا الى الجنة، وإن الملائكة لتضع أجنحتها لطالب العلم رضاً بما يصنع، وإنَّ العالِم ليستغفر له من في السماوات ومن في الأرض حتى الحيتان في الماء، وفضل العالِم على العابد كفضل القمر (ليلة البدر) على سائر الكواكب، وإن العلماء ورثة الأنبياء، وإن الأنبياء لم يورثوا ديناراً ولا درهماً، وإنما ورثوا العلم، فمن أخذه أخذ بحظ وافر)[1] .

واتە: هەر كەسێك ڕێگایەك بگرێتە بەر بۆ فێربوونی زانست ئەوا خوای گەورە ڕێگای چونە بەهەشتی بۆ ئاسان دەكات، وە فریشتە باڵەكانی دادەنێت بۆ قوتابی زانست وەكو ڕەزامەندی یەك بۆ پیشەكەی، وە ئەوانەی كە لە ئاسمانەكان و زەویدان هەموویان داوای لێخۆش بوون دەكەن لە خوای گەورە بۆ زانایان تەنانەت نەهەنگەكانیش لە دەریادا، وە فەزڵ و گەورەیی مرۆڤی زانا بەسەر مرۆڤی خواپەرستدا وەكو فەزڵ وگەورەیی مانگی (چواردە) وایە بەسەر هەموو ئەستێرەكاندا، وە زانایان میراتگری پێغەمبەرانن، وە پێغەمبەران دینار و درهەمیان بەجێ نەهێشتووە، بەڵكو تەنها زانستیان بە جێ هێشتووە، كە ئەگەر هەر كەسێك لێیانی وەربگرێت ئەوا تەواوترین و گەورەترین بەشی وەرگرتووە .

وە أبو أُمامة الباهلي دەفەرمێت : ذُكر لرسول الله ﷺ رجلان: أحدهما عابد، والآخر عالم، فقال ﷺ: (**فضل العالِم على العابد، كفضلي على أدناكم**)[2]

واتە: باسی دوو پیاو كرا بۆ پێغەمبەری خوا ﷺ: یەكێكیان خوا پەرست، و ئەوی تریان زانا، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (فەزڵ و چاكە و گەورەیی مرۆڤی

---

(1) (رواه ابو داود والترمذي وابن ماجة وابن حبان في صحيحه والبيهقي، وحسنه الشيخ المحدث محمد ناصرالدين الألباني في: صحيح الترغيب والترهيب: 70، وصحيح الجامع الصغير: 6297).

(2) (رواه الترمذي وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الترغيب و الترهيب: 81، وصحيح الجامع الصغير: 4213).

زانا بە سەر مرۆڤی خوا پەرست، وەکو فەزڵ و چاکە و گەورەیی منە بەسەر نزمترین کەس لە ئێوە .

کە ئەگەر ئەمە فەزڵ وگەورەیی زانایان بێت بەسەر خواپەرستاندا، ئەی ئیتر دەبێت چەندێك فەزڵیان هەبێت بەسەر خەڵکی نەزان وسادەدا؟

وە هەموو ئوممەتانی تر بە تێکڕا فەزڵ وگەورەیی زاناکانیان زانیوە بەڵکو جاری وا هەبوە کە زیادڕەوییان تێیاندا کردووە وەکو جولەکەو گاورەکان کە خوای گەورە دەربارەیان دەفەرمێت:

﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ [التوبة: 31] .

واتە: جولەکە وگاورەکان زاناکان وخواپەرستەکانیان کردبوو بە خوا ولەجگە لە خوای گەورە دەیانپەرستن .

تەنها ئوممەتی ئیسلام نەبێت کە لە ناویاندا تاقمێکی گومڕاپەیدا بووە نەك تەنها فەزڵ و چاکەی زانایان نازانن بەسەر تێکڕای موسڵماناندا، بەڵکو ڕقیان لێیانە ودژایەتی یان دەکەن وتانە وتەشەریان لێ دەدەن، جارێك بەناوی ئەوەی کە نەزانن بەرامبەر بە (فقة الواقع)! وجارێکی تر بە بیانوی ئەوەی کە ترسنۆکن!، وەجارێکی تر بە ناوی ئەوەی کە (علماء السلاطین)ن!، وجارێکی تر بەناوی ...

بەڵام ئەمە تەنها بریتییە لە خۆبەگەورەزانی ولەخۆبایی بوون ونەزانی، ئەگەر نا ئایا ئەو هەموو کەڵە زانایانە بەتێکڕا بەو هەموو زانستەیانەوە ترسنۆکن وئێوەی نەزان کە لە سەرەتای (الف وبێ)ی زانست دان ئازا و چاو نەترس و بەجەرگن؟!

ئایا ئەو هەموو زانا خوا ویستانە کە هەموو تەمەنیان لە خزمەت ئیسلام وموسڵمانانداا بەسەر بردووە بەکرێ گیراوی دەسەڵاتدارانن وئێوەن پیاوی پاك وبێگەردی خواویست؟!

یاخود ئێوەن تاقمی گومڕابووی زیاد لە ناو تاقمە گومڕاکانی ئوممەتی ئیسلام کە هیچ ئوممەتانی تر وێنەی ئێوەیان بە خۆیانەوە نەبینیوە؟

هەر وەکو چۆن ئیمامی (القرطبي) (رەحمەتی خوای لێ بێت) لە تەفسیرەکەیدا لە سورەتی (الأنعام) دا ئاماژەتان بۆ دەکات لە کاتی راڤەکردنی بۆ ئەم ئایەتە:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [الأنعام: 153] .

کە فەرمودەکەی پێغەمبەر ﷺ دەهێنێتەوە کە دەفەرمێت:

(إفترقت اليهود على إحدى وسبعين فرقة، فواحدة في الجنة وسبعون في النار، وافترقت النصارى على اثنتين وسبعين فرقة، فاحدى وسبعون في النار وواحدة في الجنة، والذي نفس محمد بيده لتفترقن أُمتي على ثلاث وسبعين فرقة، فواحدة في الجنة واثنتان وسبعون في النار)[3]

واتە: جولەکە پارچە پارچە بوونە بۆ حەفتاو یەك تاقم، یەك تاقم بۆ بەهەشتەو حەفتا تاقم بۆ دۆزەخە، وە گاورەکان دابەش بوون بۆ حەفتاو دوو کۆمەڵ، حەفتاو یەك کۆمەڵیان بۆ دۆزەخەو یەك کۆمەڵیان بۆ بەهەشتە، وە سوێند بەو خوایەی گیانی محمدی ﷺ بەدەستە ئوممەتەکەی منیش دابەش دەبن بۆ حەفتاو سێ گروپ، یەك گروپیان بۆ بەهەشتەو حەفتاو دوو گروپیان بۆ دۆزەخە.

---

(3) (صحيح الجامع الصغير: 1082).

لێرەدا ئیمامی (القرطبي) دەربارەی ئەم تاقمە گومڕا زیادەی ناو ئومەتی ئیسلام دەفەرمێت : (*هم قوم يعادون العلماء ويبغضون الفقهاء ولم يكن ذلك قط في الأمم السالفة*) .

واتە: ئەم تاقمە زیادە گومڕایە ئەو کەسانەن کە دژایەتی زانایان دەکەن وڕقیان لە فەقیهەکانە کە ئەم تاقمە هەرگیز لە ناو ئوممەتەکانی تردا نەبوونە.

وە ابن عساکر (رەحمەتی خوای لیّ بێت) دەفەرمێت:

(لحوم العلماء مسمومة، وعادة الله في هتك منتقضيهم معلومة).

واتە: گۆشتی زانایان ژەهراوییە نەکەن غەیبەتیات بکەن ، چونکە سوننەتی خوای گەورە لە ئابڕووبردنی ناحەزانیان ئاشکراو زانراوە.

وەسوێند بەخوای گەورە زۆربەی بەلاّو نەهامەتییەکان کە بەسەر ئو مم ەتی ئیسلامدا دێت بەهۆی پشت کردنە لەزانایان لە تێگەیشتن لە شەرعی خوای گەورە، وەگەڕانەوە بۆ لای زانایان وپرس وراوێژ پێکردنیان سەلامەتی وپارێزراوی تێدایە بۆ دین ودنیا، هەر وەکو چۆن لە سەر دەستی عەبدولاّی کوڕی عەبباس رضي الله عنه هەزارەها لە خەوارجەکان لە گومڕایی گەڕانەوە بۆ ڕێگای ڕاستی خوای گەورە.

وە ئەم پەرتوکەی بەر دەستت وەنەبێت بۆچونی کۆکەرەوەو ئامادەکار بێت، بەڵکو بۆچونی هەموو ئەو کەڵە زانایانەیە کە ناویان هاتووەو ئەوانەی تریش کە بواری ناو هێنانیان نەبووە کە ناسراون بە زانست وشوێن کەوتنی سوننەت کە یەکدەنگییەکی زانایانی ئەم سەردەمەیە، بۆیە تانەو تەشەردان لەخۆیان یاخود

لە فەتواكانیان بەڵگەی نەزانی ولەخۆبایی بوون وخۆبەگەورە زانین وچونە ناو ڕیزی ئەو تاقمە گومڕایەیە كە ئیمامی (القرطبي) ئاماژەی بۆكرد.

لەكۆتایی‌دا داواكارم لە خوای گەورە كە ئەم پەرتوكە بكاتە هۆكارێك بۆ گەڕانەوەی موسڵمانان بۆلای زانایان لە تێگەیشتنی شەرعدا، وە بیكاتە هۆكارێك بۆكوژاندنەوەی ئاگری ئەو فیتنەو ئاشوبەی كەهەڵگیرساوە، وەتەنها لەبەر ڕەزامەندی خۆی بێت.

إنه على كل شيء قدير وبالإجابة جدير،
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين
وصلى الله وسلم وبارك على نبينا
محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

وەرگێڕ

ربيع الاول/ 1425

بسم اللّه الرحمن الرحيم

پێشەکی:

إن الحمد للّه نحمدة و نستعينة و نستغفرة ونتوب إليـة، و نعوذ باللة من شرور أنفسنا و من سيئات أعمالنا، من يهدة اللّه فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي لـه، وأشهد أن لا إلـه إلا اللّه وحده لاشريك له، واشهد أن محمداً عبدة ورسولة .

لە پاشاندا:

بـە ڕاستی خـوای گـەورە داهـێنـەری ئـاسمانـەکان و زەویـەکانـە، وە دروستکەری هەموو دروستکراوەکانە بە گشتی، وە هەر ئەو فەرمان کـەری کـاربەجـێیە کە دانایی بەرزی هەیە لە دروست کردن و فەرمانەکانیدا، وە ئەوخوایەی کە باشترین دروسـت کـەرە خـێر و چـاکـە و

بەرەکەتی گەلێك زۆرە، وە کێ هەیە حوکم و بڕیاردانی بـاش تـر بێت لـە خـوای گـەورە بـۆ کەسانێك کە دڵنیاییان هەبێت .

وە خوای گەورە دادوەرترین دادوەر و دادپەروەرتـریـن دادپـەروەرە کە حوکم و بڕیار دەدات لە نێوان بەندەکانیدا لە دونیا و دواڕۆژدا، بە دادپـەروەری و ئەمیـنی خـۆی، کە کێشی گەردێك ستەم لە هیچ کەسێك ناکات و تاوانی کەس

ناخاتـه سـەرشـانی کەسی تـر، وه سـزای بـەنده نادات به زیاتر له تاوانەکەی خۆی نەبێت، وه مافەکان دەگەڕێنێتـەوه بۆ خـاوەنـەکانیـان .

وه خوای گەوره سوپاس کراوه له خودی خۆی و ناوەکانی و سیفاتـەکـانـی و کـردارەکـانی، که ناوەکانی جوانترین ناون، وه سیفاتەکانی تەواو ترین سیفاتن وه کردارەکانی تـەواوترین کردارن که له نێوان چاکه و دادپەروەریدان که ستەم و زوڵم و ناپاکی له کـرداری خوای گەوره دا نییه ... (إني حرمت الظلم على نفسي و جعلته بينكم محرماً)(4) .

واتـه: خوای گەوره ستەمی لەسەر نەفسی پیرۆزی خۆی حـەرام کـردووه وه لـه نـیـّوان بـەنـده کانیشیدا حەرامی کردووه .

وه خوای گەوره حەقه له خودی خۆی و سیفاتەکانی و کردارەکانـی، ووتەکانی حەقه و، کردارەکانی حەقه و، پێگەیشتنی حەقه و، پێغەمبـەرانی حەقه، و پەرتوکەکانی حەقەو، دینەکەی حەقه و، پـەرستـنی بـەتـاك و تـەنهـا و بـیّ هاوەڵ حەقه: (ذلك بان الله هو الحق وان ما يدعون من دونه هو الباطل) .

بەم شێوەیه خوای گەوره بەڕاستی حەقـه، وه ئـەوانـەی کـه جـگه لـه خوای گـەوره دەپـەرسترێن هەموو بەتاڵن و پەرستنیشیان بەتاڵە:

﴿فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾ [يونس: 32] .

ئیتر له پاش حەق چ شتێك هەیه جگه له گومڕایی نەبێت؟

کەواته پەروەردگارێك ئەمانه سیفات و کردارەکانی بێت ناگونجێت که دروسـت کـراوەکانی بۆ گاڵته و کات بەسەربردن دروست کردبێت بیّ لێپرسینەوه:

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ [المؤمنون: 115] .

---

(4) (رواه مسلم: 6572).

واتە: ئایا ئێوە وا دەزانن و وای دادەنێن کە ئێمە ئێوەمان دروست کردووە بۆ گاڵتە و کات بەسەربردن بێ لێپرسینەوە، وە کە ئێوە بۆ لای ئێمە نەگەڕێنەوە؟

لە ڕاستیدا وا نییە و گاڵتە و کات بەسەر بردن شایانی خوای گەورە نییە: ﴿فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ﴾ [طه: 114] .

خوای گەورە زۆر لەوە بەرزترە، وە خاوەندارێکی حەقە , وە گونجاو نییە بۆ خوای گەورە کە بەندەکانی واز لێ بێنێت بەبێ فەرمان و قەدەغە کردن و بەبێ شەریعەت و یاسا و ڕێگا، وە بە بێ لێپرسینەوە و سزا و پاداشت .

بەڵکو خوای گەورە لە نەفسی خۆمان پێغەمبەرانی بۆمان ناردووە، وە پەرتوکی دابەزاندۆتە سەریان تا بەهۆیەوە ڕێگای ڕاست نیشانی ئێمە بدەن و ڕێنمایمان بکەن، کە هەر کەسێك شوێنی ئەو هیدایەت و ڕێنماییانە بکەوێت ئەوا گومڕا و بەدبەخت نابێت، وە هەر کەسێکیش پشتی تێ بکات ئەوا ژیانێکی تەسك و ناخۆشی بۆ هەیە .

وە لە پاش ناردنی پێغەمبەرﷺ لە مەککەی ڕێزلێنراو (کەناردنی بووە هۆی جیاوازی خستنە نێوان خەڵکی) خەڵکی دابەش بوون بۆ دوو کۆمەڵ، کۆمەڵێکیان هیدایەتیان هەڵبژارد بەسەر گومڕایی دا و کۆمەڵیکیشیان هیدایەتیان گۆڕییەوە بە گومڕایی و کوێرییان هەڵبژارد بەسەر هیدایەت و چاو ڕۆشنایی .

وە لە پاش کۆچ کردن بۆ مەدینە و دروست کردنی دەوڵەتی موسڵمانان کۆمەڵێکی تر زیادیان کرد کە بریتی بوون لە دووڕووەکان (المنافقون) ئەوانەی کە باوەڕیان ئاشکرا کردبوو ، وە کوفریان شاردبوەوە ، کە شوێنیان لە خوارترین و نزمترین پلەکانی دۆزەخە.

پاشان پێغەمبەر ﷺ پێش ئەوەی کۆچی دوایی بکات پێمانی ڕاگەیاندووە کە ئوممەتەکەی (موسڵمانان) جیاوازییەکی زۆر دەکەوێتە نێوانیانەوە وپارچە پارچە دەبن بۆ حەفتا و سێ کۆمەڵ هەموویان لە ئاگری دۆزەخدان تەنها یەك کۆمەڵ نەبێت، ئەویش ئەو کۆمەڵەیە کە لەسەر ئەو شتەن کە پێغەمبەر ﷺ و هاوەڵانیﷺ لەسەر بووە، پێغەمبەرﷺ پێشەوای ڕزگار بو وەکان لە ئاگر و بەرنامەکەیانی بۆمان ڕوون کردۆتەوە .

پێشەوا بریتییە لە: پێغەمبەر ﷺ و هاوەڵە پێشینە سەرەتاکانی لە کۆچ کەران و پشتیوانان ﷺ)، کە ئەمان پێشینەی چاکن بۆ هەموو کەسێك کە بە تەنها هیدایەتی بوێت و خۆی بپارێزێت لە گومڕایی .

وە بەرنامەی حەقی خوایش بە تەنها ئەوەیە:

کە ئەم پێشەوایانەی لەسەر بووە، واتا ئەوەی کە پێشینە چاکەکانی لەسەر بووە کە ئەمە بەرنامە ڕاستەکەیە وە ڕێگای ڕزگارییە لە گومڕایی و ستەم و لە سنور دەرچوون و ترس و بەدبەختی .

وە دینە ڕاستەکەیە کە ڕێنمایی خەڵکی دەکات بۆ تەواوترین و دامەزراوترین بیروباوەڕ و ڕەوشت و وتەو کردەوە .

وە شوێن کەوتووانی ئەم بەرنامەیە (واتە سەلەفییەکان) ئەمان کۆمەڵی ڕاوەستاوی دامەزراون لەسەر حەق لە هەموو کات و شوێنێکدا ، ئەمانن فەرمان دەکەن بە چاکە و بەرهەڵستی دەکەن لە خراپەو فەرمان دەکەن بە دادپەروەریو چاکە، قەدەغەی ستەم و لە سنور دەرچون دەکەن، ئەمان مام ناوەند و میانڕەون , ئەمان ئەو کەسانەن کە خوای گەورە دەربارەیان دەفەرمێت:

﴿وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ﴾ [الأعراف: 181] .

واتە: لەناو ئەو ئوممەتانەی کە دروستمان کردوون ئومەتێك هەیە (کە ئوممەتی پێغەمبەرەﷺ) لەسەر حەق دامەزراون بە ووتەو کردەوە، ڕێنمایی خۆیان وجگە لە خۆیان دەکەن بەو حەقە، کاری پێ دەکەن وخەڵکی فێردەکەن وبانگەوازی بۆ دەکەن، وەحوکم وبڕیاریش هەر بەو حەقە دەکەن.

وە ئەمان ئەو کەسانەن کە پێغەمبەرﷺ دەربارەیان دەفەرمێت:

(لا تزال طائفة من أمتي قائمة بأمر الله لا يضرهم من خذلهم ولا من خالفهم حتى يأتي أمر الله وهم ظاهرون على الناس)[5]

واتە : بەردەوام کۆمەڵێك لە ئوممەتەکەم لەسەر حەق ئاشکران کەسانێك بیانەوێت جیاوازیان بکەن یاخود سەرشۆڕیان بکەن ئەوا ناتوانن زیانیان پێ بگەیەنن تا ڕۆژی قیامەت .

بەڵام کۆمەڵەکانی تر لەپارچە پارچەیی و ناکۆکی و دژایەتی و بەدبەختی و ڕق و کینەدان .

– هەندێکیان کەمتەرخەمن و فەوتێنەری مافەکانی خوای گەورەن و لەڕێ دەرچـون و لە حەق لایان داوە و سنوری خوای گەورەیان بەزاندووە .

– وە هەندێکی تریان زیادڕەوو توندڕەون و دەردەچـن لـە ئـەحـکـامەکانی خوای گەورە و شتی زیاد دێننە ناو دینی خوای گەورەوە .

پێشەوا (ابن القیم الجوزیە) دەفەرمێت:

(خوای گەورە هیچ فەرمانێکی نە کردووە ئیللا شەیتان دوو وەسوەسە دروست دەکات بۆ مرۆڤـ، یاخود بەرەو کەم تەرخەمی و فەوتان دەیان بات، یاخود بەرەو زیادڕەوی و توندڕەوی، وەدینی خوای گەورە مامناوەند و

(5) (صحيح الجامع الصغير: 7290).

میانڕەوە لە نـیـّوان هــەردوو لادا ئەوانەی کەم تەرخەمن وە ئەوانەی زیاد ڕەون ... هەروەکو چۆن ئەوانەی کەم تەرخەمن فەرمانی خوای گەورەیـان فـەوتـانـدووە و جـێ بەجێان نەکردووە ، بەهەمان شێوە ئەوانەیش کە زیادڕەون فەرمانی خـوای گـەورەیـان فـەوتــانـدووە وجێ بەجێیان نەکردووە ئەمیان بە کەم تەرخەمـی و نە گـەیـشـتن بە سنور ئەوی تریشیان بە دەرچوون لە سنور)(6) .

وە کۆمەڵە دەرچووەکان لە بەرنامەی سەلەفـی و کۆمەڵی موسڵمانان کەم ڕەوی وزیادڕەوی یان کۆکردۆتەوە، لە هەندێ شتدا کەمڕەوییان کردووە ولـە هـەنـدێك شـتی تردا زیادڕەوی یان کردووە:

وە سەلەفییەکان ئوممەتی مامناوەندن لە نێوان پارچەکانی ئوممەت، هـەر وەکـو چۆن ئوممەتی ئیسلام مامناوەندە لە نێوان ئوممەتەکانی تر .

هەر وەکو چۆن ئەم ئوممەتە مامناوەندە لە نێوان ئەو ئوممەتانەی کەلایان داوە بەرەو زیادڕەوی بەهیلاك دەر و لە نێوان ئەو ئوممەتانەی تر کە لایانداوە بەرەو کەمڕەوی و کـەمـتــەرخــەمی و فەوتاندن . بەهەمان شێوە ئەهلی سوننەت و جەماعەت شوێنکەوتوانی پـێـغەمبەرﷺ و هاوەڵە پێشینەکـانـی ﷺ ئـەمـان مـام نـاوەنـدن لـە نـێـوان کـۆمـەڵ و تــاقـمـە داهێنراوەکانی ئوممەت کە لایان داوە لە ڕێگا ڕاستەکەی ئیسلام .

* ئەمان مام ناوەندن لە بابەتـی سـیـفاتـەکـانـی خوای گەورە ، لە نێوان جەهمییەکان کە سیفاتەکانی خوای گەورە لەکار دەخەن و باوەڕیـان پـێـیان

(6) (مدارج السالكين: 57/1) .

نیە، وە لەنێوان موشەبهە کە سیفاتەکانی خوای گەورە دەچوێنن بە سیفاتی دروست کراوەکان .

* هەروەها ئەمان مام ناوەندن لە بارەی کردارەکانی خوای گەورە، لەنێوان جەبرییەکان ئەوانەی زیادڕەوییان کردووە لە جێگیر کردنی توانا و ویستی بەندە، وە لە نێوان قەدەرییەکان کە بەرهەڵستی دانانی خوای گەورە دەکەن بۆ کردەوەکانی بەندە و دەڵێن بەندە خۆی کردەوەی خۆی دەهێنێتە بوون و دروستی دەکات بەبێ ویست و دانانی خوای گەورە، بەمەیش بەندەیان کردووە بە دروست کەر لەگەڵ خوای گەورەدا .

* هەروەها مام ناوەندن لە بارەی هەڕەشەی خوای گەورە ، لە نێوان کەم ڕەوی مورجیئە کە نەفی هەڕەشە دەکەن، وە لە نێوان قەدەرییەکان ئەوانەی هەڕەشە پێویست دەکەن بۆ خەڵکی.

وە (رافضة) و خەوارج زیادڕەوییان کرد لەسەر حوکمی سەرپێچیکەرانی موسڵمانان و کافریان کردن، وە هەر کەسێکیش پێچەوانەی خۆیانی بکردایە ئەوا کافریان دەکرد .

* هەروەها مام ناوەندن دەربارەی هاوەڵانی پێغەمبەری خوا ﷺ لە نێوان (الرافضة) کە ئیمامی علی و بنەماڵەکەی رضي الله عنهم دەکەن بە خوا و دەیان پەرستن، وە لە نێوان خەوارج کە کافریان دەکەن .

ڕەگ و ڕیشەی توندڕەوی هاوچەرخ

* وە تا ئێستایش بەردەوام بۆچونەکانی خەوارج لە کافر کردنی سەرپێچی کەران لە مو سڵمان خۆی دەنوێنێت لە نێوان کۆمەڵ و حیزبە ئیسلامیە هاوچەرخەکان کەوا دەبینن هەر کەسێك پێچەوانەیان بێت لە

بیروبـۆچـونە توندڕەوەکانیان ئەوا لە ئیسلام دەرچووە و حوکم دەدەن بە کافر بوونی وخوێنی حەلاڵ دەکەن، هەروەها بڕیار و حوکمی کافر بوون دەدەن بەسەر سەرپێچی کەران و تاوان باران وەکو پێشتر باسکرا .

که ئەمەیش خودی ئەو بیروبۆچونەیە کە خەوارجە لەدین دەرچووەکانی لەسەر بووە.

* وە تائێستا بەردەوام لەلایەنی گروپە شیعە زیادڕەوەکان و (الرافضة) ی هاوچەرخ بەرائەت دەکرێت لە ئەهلی ئیسلام ئەهلی سوننە بەبیانوی ئەوەی کە گوایە ڕقیـان لـە بنـەمـاڵـەیـەو دژایەتی یان دەکەن، لە گەڵ ئەوەی کە ئەهلی سوننە لە هەموو ئـوممـەت زیاتر خۆشەویستیان بۆ بنەماڵە هەیە ﵃، وە لە هەموو کـەس زیـاتـر سـورن لـەسـەر شوێنکەوتنی پێغەمبەر ﷺ .

* وە بەردەوام تائێستا حـوکـم و بـڕیـاری شـوێـنـکەوتەی بۆچونە کەلامی - یەکان بەسەر شوێن کەوتەی بۆچونی سەلـەف لە بـیروباوەڕدا ئەوەیە کە پێیان دەڵێن (المجسمة) واتە: ئەوانەی لاشە بۆ خوای گەورە ئەنجام دەدەن .

– وە حوکمی ئەو کەسەیش لاشە بۆ خوای گەورە بڕیار بدات کافر بوونە لە بیروباوەڕدا .

– کەزانایانی کەلام لەسەر ئەم شتەن لە شوێن کەوتە و بـەجـێمـاوەکانی جەهمی و موعتەزیلە و ئەشعەری، کە دەڵێن: هەر کەسێك ڕووی دەرەوەی ئەو ئایەت و فەرمـوودانـە جـێـگـیـر بـکات کە باسی سیفاتی خوای گەورە و پەرستن و خوایەتی دەکەن ئەوا ئەو کەسە (مجسمه) یەو لاشەی بۆ خوای گەورە جێگیر کردووە .

وە ئەهلی حدیث و فەرمودەناسان خاوەنی بیروباوەڕی سەلەف (ڕەحمەتی خـوایـان لێ بێت) بە هەموو شێوەیەك بەرین لە هەموو شتێك کەپێچەوانەی

قورئان و سوننەتی پـێغـەمـبـەر بـێت ﷺ لەبیروباوەڕ و کردار و ڕەوشت، بەڵام دەبینین خاوەنی زانیـاری کـەلام ئەوەندە سەرپێچی بەرنامەی قورئان و سوننەتیان تێدایە کە گومڕابـوونـێـکی د وور گـومـڕایـان دەکات، وە بەڵگەیش لەسـەر ئـەم شـتە ئـەوەیـە کـە ئـەوان لـە هـەموو تاقمەکانی تر زیاتر جیاوازی و دژ بەیەك و هەڵوەشاندنەوە و نەناسیٰیان تێدایە لە بیروباوەڕ و بەرنامەکانیان .

* وە بـەردەوام تـا ئـێـسـتـا صۆفییەکان هەر کەسێك شتە پڕ وپـوچ و ئـەفـسـانە و شتە سەر سوڕهێنەر و شەیتانییەکانیان بەڕاست نەزانێت ئەوا کافری دەکەن، هـەروەهـا هەموو کەسێك کافر دەکەن کەباوەڕی بە خۆنزیك کردنەوەیان نـەبـێـت لە شـێـخـەکـانیان و باوەڕی بەداوای تکا کردنیان و داوای فریاکەوتنیان نەبێت لـە مـردووەکـان لـە پـیـاو چـاکـان یـاخود ئەوانەی کە ئەمان بە پیاو چاك لێیان تێگەیشتون .

ئەوان باوەڕیان وایەو وا دەبینن کە هەر کەسێك بیروباوەڕی ئەوانی نەبـێـت ئـەوا لە ئیـسلام دەرچووە .

* بەم شێوەیە هەندێك لە تاقمە هاوچەرخیٰیەکان دەبینیت لە حیزبـە ئیـســلامییەکان کە درێژ بونەوەن بۆ ئەو تاقمە کۆنانەی کە پـێـچـەوانـەی ئـەو ڕێـگـاو بەرنـامـەیـە بـوونـە کـە پێغەمبەری خوا ﷺ و هاوەڵانیؓ لەسەر بووە :

– ئەمان ڕادەوەستن لە پشت توندڕەوی هاوچەرخ .

– وە ئەمانن کە کۆمەڵگای ئیسلامیٰیـان هـەڵـنـاوە بۆ ناو کوورەی بەڵاو نەهامەتی خێزانی و جگە لەمە .

– وە ئـەمـانـن کـە دەسـتـەوەسـتـان بـوون لـە گـەیـانـدنـی بانـگەواز بـە گـوێـرەی بـەرنـامـەی پێغەمبەرایەتی، وە خەڵکیان ناچار کردو زۆریان لێکردن

بۆ گوێڕایەڵی کردن و بڵاوکردنەوەی بیروبۆچوون و بیروباوەڕە حیزبییەکەیان،کە ئەمەیش بەرەو کافر کردنی پێچەوانەکەیان بردیانی، نەك هەر ئەوەندە بەڵکو کافر کردنی کۆمەڵگا ئیسلامییەکان بەگشتی، هەر وەکو چۆن ئەم شتە لە پەرتوکەکانی دانەری بۆچونەکانیاندا هاتووە لە کاتی ڕاڤە کردنی بۆ (لا اله الا الله) کە زۆر ڕاڤەی دەکەن بە ڕاڤە کردنی خەوارج کە دەڵێن : هیچ حاکمێك نییە جگە لە الله نەبێت و حاکمیەت بۆ خوایە کە ئەمەیش پێچەوانەی تێگەیشتنی پێشینە چاکەکان و شوێن کەوتوانی ڕێنماییەکانیانە، کە مانای ئەم وشەیە لە لایان ئاشکرا دەبێت و دەردەکەوێت لە مانا گشتییەکەی بۆ پەرستن کەمانای ئەوەیە:

هیچ پەرستراوێکی حەق نییە کە شایانی پەرستن بێت جگە لە(الله)، هەرچەندە حاکمیەت بەشێکە لە پەرستنی خوای گەورە بەڵام هەموو مانای پەرستن ناگرێتەوە بە گشتێتی کەوا پێشینە چاکەکان ڕاڤەیان کردو وە، وە لە ڕاستیدا زۆر لە لاوان و تازەپێگەیشتوان کەوت وونەتە ژێر کاریگەرییانەوە کە لەخشتەیان دەبەن بەهۆی ڕاڤەکردنی بزوتنەوەییەوە کە حەماسیان بەرز دەکاتەوە بۆ خراپە وئاشوب و کوشتن ، بەم شێوەیە شوینەواریان ترسناکەو خراپەیان گەورەیە، وە ڕزگار بوون نییە لەم تاقم و کۆمەڵانە لە زیادڕەوی و توندڕەویان تەنها بە گەڕانەوە نەبێت بۆ دەست گرتن بە بەرنامەی پێشینە چاکەکان لە تێگەیشتن لە قورئان و سوننەت بە بیروباوەڕو کردەوە و ڕەوشت و پەروەردەدا)[7] .

(7) گۆڤاری (السلفية) ژمارە –2– لاپەڕە (73).

وە تا ئێستا بەردەوام ئەم تاقم وگروپە لەڕێ دەرچوانە بەلاّو نەهامەتی بوونە بە سەر ئیسلام و موسڵماناندا، وەناوبانگی بانگەواز کردنیان بۆ دین شێواندووە، وە لەترسناك ترینی ئەم تاقم و گروپە لەڕی دەرچوانە کەخراپە وزیانیان گەیاندبێت بە ئەهلی سوننە لەم ڕۆژگارەدا جێنیشینەکانی خەوارجن ئەوانەی کە هەڵدەستن بە تەقینەوە و وێرانکاری کە هەندێ جار بۆ سیاسەت ناو لەخۆیان دەنێن بە سەلەفی جیهادی، کە سەلەفی ڕاستەقینە– ئەوەی کە پیغەمبەر ﷺ و هاوەڵانی ﷺ لەسەر بووە – لەوان بەرییە، بەڵام ڕاستی ئەوەیە کەپێشینەی ئەوان خەوارجە کە دەرچون لەسەلەفی ساڵح هاوەڵانی پێغەمبەرﷺ وە کافریانیان کردوو خوێنیانیان حەلاڵ کرد، وەچون بۆلای چەند ئایەتێك کە لەسەر کافران دابەزیوە ئەمان جێ بەجێیان دەکرد بەسەر موسڵماناندا، وە موسڵمانانیان دەهێنایە ڕیزی کافران، وە موسڵمانانیان دەکوشت وپشتیان دەکرد لەبت پەرستان .

ئەمڕۆیش حاڵی میراتگر و شوێن کەوتوانیان بە هەمان شێوەیە کە وولاّتی موسڵمانان بە ولاّتی کوفر دادەنێن و خۆیشیان ڕازی بوونە کە نیشتەجێ بن لە ژێر دەسەلاّتی کافران و لە ناویاندا، چونکە بیروباوەڕە تەکفیریەکەیان یەکسانی خستۆتە نێوان وولاّتی کافران و وولاّتی موسڵمانان، بۆیە کۆچیان کردووە بۆ وولاّتانی کوفر و، مافی نیشتەجێ بوونی سیاسیان وەرگرتووە، وە شوێنی کۆبونەوەی سیاسیان بۆیان دروست کردووە بەناوی کۆمەڵەو یانەوە ودەستیان کردووە بە ناردنی کۆمەڵە فەتوایەك کە بۆچونی خەوارج زیندوو دەکاتەوە لە کافر کردن وحەلاّل کردنی خوێنی ئەو کەسەی کە پێچەوانەیان بێت لە ڕێگای تۆڕی ئینتەرنێتەوە بۆ وولاّتانی ئیسلامی بە

مەبەستی داگیر کردنی مێشك و بۆچونی گەنجە بەغیرەتەکان بۆ دین بە ناوی بانگەواز و جیهاد کردنەوە ! !.

وە وڵاتانی کوفریش پێشوازیان کرد لە دانەری بۆچونە تۆقێنەرەکان و مافی

پەنابەری و جێنیشینیان پێدان، وە هەموو هۆکارێکیان بۆیان ڕەخساند بۆ ناردنی توندڕەوی وزیاد ڕەوی لە ناوبەر بۆ وولآتانی ئیسلامی لە پێناوی گۆڕینی ڕەوتی بانگەوازی ئیسلامی ڕاستو دروست بۆ ئاشوب وفیتنە وئاڵۆزی و کوشتن، وەتا هۆکاری توندڕەوی و تیرۆر بقۆزنەوە و بیکەنە هۆی داخستنی دەرگاکانی دین و شێواندنی ناوبانگی موسڵمانان، وە بۆ هیچ کردارێك سەرکەوتوو نەبـ وونە لە بواری بانگەوازی ئیسلامی ئیلا دەستی ناحەزان و ڕق لێ بووان شێواندوویەتی، هەر کات مزگەوتەکان پڕبووبێت لە نوێژکەر، وەخەڵکی زۆر گەرابێتەوە بۆ لای خوای گەورە، دوژمنانی ئیسلام ئەو توندڕەوە گاڵتە جاڕانەیان جوڵاندووە و هەڵاناوە بۆ کرداری ستەم کاری وا کە هیچ کەسێك لێی ناچێتە پێشەوە و بەرەو پیری ناچێت تەنها لە دین دەرچووەکان نەبێت، بە مەبەستی بەر بەست کردنی دینداران، وە ئەنجامیشی بریتی بووە لە ئاوارە ودەربەدەری و فەوتان وتێکشکان وپاشەوپاش وەرگەڕانی بانگەواز بۆ دواوە دەیەها ساڵ ، وە بەهێز بوونی ڕەوتە داهێنراو و بێ باوەڕەکان و زیاد بوونی بانگەوازکەرانی خراپە، ئەمەیە بەجێما و سەرەنجامی توندڕەوی! ئایا کەسێك هەیە پەند و ئامۆژگاری وەربگرێت؟!.

دەی کەواتە ئەی گەنجانی ئیسلام ڕابن، هاوار بۆ خۆتان بە چ عەقڵ و دینێك خۆتان دەکەنە یاری دەستی دوژمنانی دین و وا دەزانن تەقاندنەوە و وێران کاری جیهادە لە پێناوی بەرز کردنەوەی دین و بە عیزەت بوونی

موسڵمانان! لە کاتێکدا کەئێوە دەزانن کە جیهاد بریتیەیە لە کۆششێك کە بە هۆیەوە وشەی خوای گەورە (لا الـه الا الله) (التوحيد — یەکخواپەرستی) بەرزترین بێت، وە پەرستن هەمووی بۆ خوای گەورە جێ بەجێ بکرێت و بەهۆی جیهادەوە فیتنە و ئاشوب و هاوبەش بڕیار دان نەمێنێت .

بەڵام واقیع شایەتی دەدات کە ئێوە بە هۆی ئەم توندڕەویەتانەوە بوونە بە هۆکار و یاری بەدەستی دوژمنانی ئیسلام، بەهۆی ئێوەوە موسڵمانانیان سەرشۆڕ و لاواز کردووە، وە بەهۆی ئێوەوە ئامانجەکانی جیهاد کردن وەرگێڕدرایەوە ! .

ئەی گەنجانی ئیسلام، خۆ لە پێغەمبەری خوادا ﷺ بۆ ئێوە پێشەوایەتی - یەکی باش هەیە، دەی شوێنی بکەون و، بەدوای شوێنەوارەکانی دا هەنگاو بنێن، وە دەست بگرن بە سوننەتەکانییەوە، لە هەموو حاڵەتەکانی لە لاوازی و بەهێزی و بانگەوازی و ئارام گرتنی و جیهاد کردنی .

وە ئاگادارتان دەکەمەوە کە شوێنی جولەکە وگاور وکلکەکانیان مەکەون، ولاسایییان مەکەنەوە وچاویان لێ مەکەن لە هۆکارەکانیاندا، وەخۆتان مەچوێنن بەوان لەئامانج و مەبەستەکانیان دا، وە با هەم و غەمتان کورسی و دەست کەوتنی حوکم و دەسەڵاتی خەیاڵی نەبێت .

ئێوە بوونە هۆی گرتنی سەدەها بەڵکو هەزارەها گەنجان بۆ تاریکی بەندینخانەکان، وەڕاونانی موسڵمانان و تێکشکانی زۆرێك لێیان و گۆڕینی شێوازی جل و بەرگ و دامەزراوی وڕیش تاشین و نەهێشتنی وانەی شەرعی لە مزگەوتەکاندا، وە سوێند بە خوای گەورە ئێوە سەخت تر و زیاتر ئەو کەسانەتان دەسەڵات دار کرد کە پێیان دەڵێن دوژمنانی ئیسلام وە زیاتر سەر سەختیانتان کرد لەوەی کە پێشتر خۆیانی لەسەر بوون، وە ئێوە

بوونە هۆی داخستنی دەرگاکانی بانگەواز کردن بۆلای خوا ، وە ترس و عیزەتی ئیسلامتان نەهێشت ئایا لە دوای هەموو ئەم ئەنجامانە بەردەوام دەبن لەسەر ئەم گومڕاییەتان ، وە وا دەزانن ئێوە هیدایت دراون و بۆ جیهاد کردن سەرکەوتو بوون؟! .

وە لە کۆتاییدا دەڵێم ئەم ئیسلامەی کە بریتییە لە دینی خوای گەورە کە ستەمی لەسەر نەفسی پیرۆزی خۆی قەدەغە کردووە ، وە لە نێوان بەندەکانیشیدا قەدەغەی کردووە بە جەخت لەسەر کراوەییەوە هەموو کردەوەیەك ڕەت دەکاتەوە کە زیادڕەوە تەقینەرەوەکان پێی هەڵدەستن، چونکە ئەوان دەرچونە و زیادڕەویان کردووە لە سوننەتی باشترینی بەندەکان، وە ڕێگاو بەرنامەی خەوارجیان گرتۆتە بەر.

وە سەلەفیەتیش کە بریتییە لەو دینەی کە خوای گەورە پێی ڕازی بووە، بۆ پێغەمبەرەکەی ﷺ و هاوەڵانی ﷺ ئەم توندڕەوییە ڕەت دەکاتەوە لەلایەکەوە، وەلە لایەکی ترەوە ڕەخنە لە ناحەزانی دەگرێت بە هۆی تاوانبار کردنە بەتاڵ و هەڵبەستراوەکانیان، وە گۆڕینیان بۆ ڕاستییەکانی و ناشیرین کردنی شێوە ڕوناکە گەشاوەکەی خۆی .

وە سەلەفیەت بۆچونی گشتێتی کردن لە سزا دان و تێکەڵ کردنی پەڕەکان و تۆمەت بارکردنی هەموو بە هۆی تاوانی هەندێکەوە کە دین نوێنەرایەتیان ناکات ڕەت دەکاتەوە .

وە بەرنامەی سەلەفی بۆ کەسێك کەبیناسێت — شایەتە لەسەر پاکێتی و دووری لە توندڕەوی و زیادڕەوی و تەقینەوە و وێرانکاری .

وە واقیعی شوێن کەوتوانی ئەم بەرنـامەیـەیش — بۆ کـەسێك کە لە مێژوو شارەزا بێت، و لە واقیع تێ بگـات — شـایـەتـێـکی تـرە لـەسەر ئەوەی کە تونـدڕەوی هـیـچ ڕۆژێـك لـە ڕۆژان پەیوەنـدی بـە سـەلـەفـیـیـەتـەوە نـەبـووە، بـەڵکو سەلەفییەکان یەکەمین کەس بوونە کە خەڵکیان لێیان ئاگادار کردۆتەوە، وە یـەکـەمـین کـەس بوونە کە نالاَندوویانە بەدەستیانەوە هەر لە سەردەمی هاوەڵانەوە ﷺ تا ئـەم ڕۆژگـارەی ئـێـسـتـامـان، لـەکـۆندا هاوە ڵان ﷺ بەربەستی بۆچوونی خەوارجیان کردوو گومانـەکـانـیـانـیـان نـەهێشت و بەتاڵیان کردەوە، وە نالاَندیان لە دەست ستەم و دوژمنایەتی کردنی کوێرانەیان، وە حاڵ بەردەوام بوو هەتا ئەم سەردەمەمان کە دەبینین زانایانی سەلەف وقـوتـابـیـانـی زانـستی سەلەفی خەڵکی ئاگادار دەکەنەوە لە تەکفیرییە تەقێنەرەوەکـان، وە بـەرائـەت دەکـەن لـە خۆیان و کردەوە زیان بەخشەکانیان، وە ئارام دەگرن لەسەر ئازار دانیان.

وە لەم پەرتوکەدا گەورە زانا سەلەفییەکان دەبـیـنـیت کە بەرهەڵستی ئەو ئیشانە دەکەن کە زیادڕەوان پێی هەڵدەستن، وە ئاشکرای دەکەن بۆ جیهـان کە دینی ئیسلام پاکە و بەرییە لە کردەوەی توندڕەوان.

لە پاش هەموو ئەم شتانە دەڵێین: لە ستەم و توندڕەوییە کـە ئـەگەر کەسێك ئەوەی کە توند ڕەوەکان پێی هەڵدەستن بیداتە پاڵ سەلەفی و بەرنامەی سەلەفی! وە لـکانـدنـیان بـۆ ئـەم تاوانانە بە سەلەفییەتەوە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئەوان هۆکاری توندڕەوی دەقۆزنەوە لە پێناوی داخستنی دەرگاکانی

دین و تەسك كردنەوەی بوار لەسەر موسڵمانان و كردنـــەوەی دەرگاكان بۆ خراپەكاران و بێ باوەڕان .

بەلأم ئەهلی سوننە خوای گەورەیان بەسە، وە دەیانترسێنن بە فـەرمـوودەی خــوای گــەورە كــە دەفەرمێت:

﴿وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ﴾ [الأنفال: 30] .

واتە : ئەوان فێڵ دەكەن و نەخشەو پیلان دادەنێن و خوای گـەورەیـش نەخشەو پیلان دادەنێت بەلأم خوای گـــەورە باشترین نەخشەدانەرە و نەخشە و پیلانی ئەوان هەڵدەوەشێنێتەوە .

وە بەم فەرمودەیەی تری كە دەفەرمێت:

﴿وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾ [فاطر: 43] .

واتە: نەخشەو پیلان و فێڵی خراپ توشی كەس نابێت و كەس ناگرێـتەوە تـەنها خاوەنەكەی خۆی نەبێت .

و داواكارین لە هەركەسێك كە شتێك لە بەرپرسیارێتی بەدەستێتی ئەگەر ئـــەوان دەیانەوێت چارەسەری توندڕەوی وتەقاندنەوە وئاژاوە بكەن ئەوا:

1- با جیاوازی بكەن نێوان كەسانێك كەپێشینە وپێشەوایان پێغەمبەر ﷺ وهاوەڵانێتی ﷺ و بەرنامەیان بنیات نراوە لەسەر دادپەروەری وچاكە ، وە لەنێــوان كـــەسانێك كە پێشینەو پێشەوایان خەوارجە ئەوانەی كەكار و دەرچونیان بریتییە لە كافر كـردن و حەلأڵ كردنی خوێنی پێچەوانەكەیان .

2- وە ڕێگا نەدەن بە توندڕەوە بیّ باوەڕەکان لە دەزگاکانی ڕاگەیاندن و هۆکارەکـــانی ترەوە کە تانەو تەشەر بدەن لە ئای ئەهلی ئیسلام و موسڵمانە پەیوەستەکان بە سوننەتەوە، لـە ژێــــر پەردەی دژایەتی کردنی توندڕەوی ئیسلامییەکان، ئەو توندڕەوە بیّ باوەڕانە — بەستـەم — ئیسلام بەگشتی تۆمەت باردەکەن بەوەی کە دینی توندڕەوێتی و تۆقاندنە، وە دژی ئـــازادی و شارستانی و پێشکەوتنە ! ! وە پێناسەی توندڕەوی لەلای ئەوان بریتییە لە هەموو کــەسێك کە دەستی بە ئیسلامەوە گرتبێت و ڕازی بوبێت پێی ئیتر ئایا توندڕەو بێت یاخود میانـڕەو بێت و دژایەتی توندڕەوی بکات ! ! ! وە پێویستە لەسەر بەرپرسان کە بـــزانـن ئـــەو کـەســە توندڕەوو بیّ باوەڕانە ئاگری داگیرساوی توندڕەوێتی زیاتر دەگەشێنـنـــەوە بۆ داگیرساندنی کوشتن و ئاڵۆزی و ناهەمواری کە ئەمانە هۆیـەکن لـە هـۆیـەکـــانـــی دەرکەوتنی ئیسلامییە توندڕەوەکان ! ! .

3- وە چارەسەرو زاڵ بوون بەسەر توندڕەوی و تۆقانـدن و کـافر کـردن و تـــەقـانـدنـــەوە بـە قەدەغە کردنی دەرسی شەرعی و بانگەوازی ئیسلامی پـیرۆزی ڕاست و مام ناوەند نابێت، وە بە قەدەغە کردنی هەموو بانگەوازکەرێك بۆ ئیسلام لە بانگەوازەکەی نابێت، بـەڵکو چـارەسەر دەردەکەویت بە ڕیشەکێش کردنی ڕەگی تونـدڕەوی لە شویـێـنـی ئاراستە کردنییەوە، وە ڕەگی توندڕەوی بڵاوە لە ناو پەرتوکی (قوطبی و سروری و تەکفیری . . .) یەکان .

4- وە ڕێگا بدەن و بوار بکەنەوە بۆ شوین کەوتوانی سەلەف بۆ بـلاو کـردنـەوەی ڕابـون و بــە ئاگاهێنانی خەڵکی و زانستی شەرعی و بلاو کردنەوەی سوننەت تا لەڕێ دەرچوان بگەڕێنـەوە و نەزانەکان تێ بگەن و ڕاکردووەکان بگەڕێنەوە، چونکە زانایانی سەلەف پزیشکی دلأن و لابەری گومان و دوودلێن .

وە لە یادتان نەچێت کە گەڕانەوەی زۆربەی خەوارجەکان لەسەر دەستی زانای ئەم ئوممەتە (عبدالله ی کوڕی عەباس) بووﷺ، وە بە هەمان شێواز ئەمڕۆیش دەبینین کە زانایانی سەلەف هۆن بۆ مانەوەی زۆربەی گەنجە پەیوەستەکان بە ئیسلام لەسەر سوننەت و ڕیگای ڕاست و خۆگرتن و ئارامگرتن و دەست بەرداری و پەیوەندی نەکردن و نەچونە ڕیزی توندڕەوی و تەقاندنەوە، کە دەبینن ئەمە گاڵتە جاڕیە بەدین و پێشێلکاری ڕێزی موسڵمانانە و تەسکیە لەسەر بانگەواز کردن بۆ لای شەریعەتی پەروەردگاری هەموو جیهان(8) .

---

(8) لەکاتی نوسینی ئەم چەند دێڕەدا بووم کە بەڕێوەبەری ئەوقاف بەتەلەفۆن پەیوەندی پێوە کردم و پێی راگەیاندم کە وەزارەتی ئەوقاف بڕیارێکی دەرکردووەو قەدەغەی کردووم لە وتار دان لەم هەینییەوە، وەمنیش ئەم هەواڵەم وەرگرت بەدڵێکی فراوانەوە بۆ بڕیار و فەرمانی خوای گەورە . وەلە دڵی خۆمدا ووتم ئەم بڕیارە دەلالەت دەکات لەسەر چەند شتێك:

1- بەڕاستی ئەهلی سوننە نامۆن لە هەموو شوێنێکدا بەلأم بەئومێدی بەهەشتین لە پەروەردگار (وطوبى للغرباء) بەختەوەری و بەهەشت بۆ نامۆیانە .

2- قەدەغەکردنم لە وتاردان بەرهەمێکە لە بەروبومەکانی توندڕەوان .

3- کەسانێك هەن کەلاپەڕەکانیان لێ تێکەڵ بووە و وا گومان دەبەن کە هەر کەسێك بەدینی ئیسلام رازی بێت بە زانست و بیروباوەڕەوە ئەوە توندڕەوە؟

4- وە کەسانێك هەن کە پشت دەبەستن بە تێکەڵ کردنی لاپەڕەکان، خوای گەورەیش دەفەرمێت:

چوار پێشەکی روون کردنەوە[9]

* پێشەکی یەکەم: توندڕەوی وتۆقاندن رەتکراوەیە بەهەموو وێنەو شێواز و دیاردەکانیەوە.

* پێشەکی دووەم: سەلەفیەت وتوندڕەوی وتۆقاندن.

* پێشەکی سێیەم: پوچەڵ کردنەوە وبەتاڵ کردنەوەی شتە بەتاڵ و پڕو پوچەکانی ستەم کاران، وە ڕوون کردنەوەی حەقیقەتی زیادڕەوە تەکفیری وتوندڕەوەکان.

﴿وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آَمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا وَاذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمْ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ﴾ [الأعراف: 86] .

واتە: ئێوە لەسەر هەموو ڕێگەکان دامەنیشن وڕێگای دینداری لە خەڵکی مەگرن وهەڕەشەیان لێ مەکەن ومەبن بەبەربەست لە ڕێگای دینی خوای گەورە وموسڵمان بوونی خەڵکی، وە ئێوە دەتانتەوێت دینی خوای گەورە خوارو خێچ بێت و بەگوێرەی هەواو ئارەزوی خۆتان بێت، وە لە یادتان بێت کاتێك ئێوە کەم بوون خوای گەورە زیادتانی کرد، وە تەماشا بکەن وببینن کە سەرەنجامی خراپەکاران وئاشوبگێڕان چی بووە وچۆن بووە وخوای گەورە چی بەسەر هێناون.

لەگەڵ ئەمەیشدا من و هەموو ئەهلی سوننە ئارامگرین لەسەر ئازار دان و چاوەڕوانی پاداشتین لە خوای گەورە و هەر ئەومان بەسەو خوای گەورە باشترین پشت پێ بەستراوە، ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم .

(9) ئاگادار کردنەوە: وتەی زانایانم هێناوەتەوە بەگوێرەی ڕێکخستنی بابەتەکان نەك بە گوێرەی ڕێکخستنی زانایان، بۆ نمونە سورەتی الإخلاص لە کۆتایی قورئاندایە لەگەڵ ئەوەی سێ یەکی قورئانە، وە آية الكرسي ژمارەکەی (255)ە لەگەڵ ئەوەی کە گەورەترین ئایەتە لە قورئاندا با ئاگاداری ئەم خاڵە بن وکەسێك نەڵێت بۆچی ووتەی هەندێك لەزانایان پێش هەندێکیان خراوە کە لەوانەیە ئەوەی پێش خراوە قوتابی ئەوە بێت کە دوا خراوە.

* پێشەکی چوارەم: زیادڕەوی وتوندڕەوی واقعێکی هەست پێکراوە لە گۆڕەپانەکەدا بەڵام:

پێشەکی یەکەم: توندڕەوی[10] وتۆقاندن ڕەتکراوەیە بەهەموو وێنەو شێواز و دیاردەکانی یەوە

الشيخ عبدالرحمن بن عبدالعزيز السديس

پێش نوێژ و وتار خوێنی (المسجد الحرام)

خوا بیپارێزیت دەفەرمێت[11]: بە ڕاستی مرۆڤایەتی لە پاش سەردەمەکەوە دەناڵێنێت بە دەست زۆری کرداری توندڕەوی و وێرانکاری، و ڕوداوی ئاژاوەگێڕی و تۆقاندن .

وە ئەم بارەی ئێستامان ئەم شتە بەجوانی ئاشکرا دەکات، کە هەموو جیهانی هەژاند، وەتوشی نەهامەتیەکی مرۆیی گەورەو بەڵایەکی گشتی و کارێکی خراپی گەورە بووە، کەسێك گەر بەدواداچونی هەبێت چەندەها شێوازی

(10) (ئەوەی شێخ مەبەستێتی ئەم توندڕەویەی ئەمڕۆیە) .

(11) گۆڤاری (الأصالة) ژمارە (.4) (15 ذي الحجة 1423) لاپەڕە (65) .

ترساندن و تۆقاندن و هەواڵی شڵەژاوی و نالەباری و کاول کاری دەبینێت ودەبیستێت، لە وێرانکاری و تەقینەوە وکوشتن وتیرۆر کردن، وڕفاندنی فرۆکە وڕوخاندنی باڵەخانە وتێکشکاندنی شتومەك، چەندەها خەڵکی گیانیان لە دەست دا، وە چەندەها زیانیان نایەوە، وە شوینی ئاوەدانیان کاول کرد، وە ئابوریان لە پێ خست، وە کوژراو و بریندار و ونب وویان بەجێ هێشت، وە بووە هۆی لەبارچونی منداڵ و هەتیو خستنیان، کەسانێکی دەروون نەخۆش و ویژدان نزم و زەمکراوی لاواز ئەم ئیشانە دەکەن کەتاوانکاری ڕەگی داکوتاوە لە دەروونیاندا، هەتا خراپەکاریەکانیان دەرکەوت، وئاشوبیان گەورە بوەوە، وەبەگەورەیی ناردیان تا تەڕ و وشکی پێکەوە سوتاند .

بە ڕاستی ئەم دیاردانە سنوری کات و شوێن و ناسنامەیان بڕیوە و دیاری کراو یاخود تەسك یاخود تاك تاك نین، بەڵکو ئەم شێوازانەی بڕیوە و بۆتە ڕێکخستنێکی تاوانکاری چەکدار، و دوژمنکاری بەکۆمەڵی هاوار کەر، وە مینە کات دیاری کراوو تەقینەوە شاراوەکانیان ناوەتەوە لە هەموو دونیا بە گشتی، وە خانە ڕق لێ بووەکانیان و تۆڕە بۆچونە لاوازەکانیان داڕنراون لە کەمترین مانای مرۆڤایەتی و ڕەوشتی دینی، وە پێچەوانەی هەموو شەریعەتە ئاسمانی - یەکان و داب و نەریت و پەیمان نامە دەوڵەتیەکانیان کرد، وە لە هەموو بەڵاو نەهامەتیەك نەهامەتی تر ئەوەیە کاتێك کە جێگیر دەبێت خاوەنی ئەم کارانە پۆشاکی دینیان لەبەر کردووە، یاخود خۆیان ڕازاندۆتەوە بە پۆشاکی موسڵمانان .

وە ئیسلامی راستەقینە پاکە و بەرییە لە هەموو ئەمانە، دەق و مەبەستە شەرعی و ئادابە چاودێرییەکانی هاتوونە بۆ حەرام کردنی کوشتنی کەسێکی

خوێن پارێزراو و گیان کێشان و وێران کردنی موڵکەکان، و دەست درێژی کردنە سەر ماڵ ومافەکان و ئاشوب نانەوە لەسەر زەوی، وە بەڕاستی ئیسلام ستەم و ستەم لەیەك کردنی حەرام کردووە، وە فەرمانی کردووە بە دادپەروەری وە قەدەغەی کردووە لە گرتنە بەری ڕێگای توندوتیژی و رەوشت خراپی.

پێشەکی دووەم:

سەلەفیەت و توندڕەوی[12]

روداوە جیهانیەکان کە ناونرا بە (روداوەکانی یانزەی 11 سیبتەمبەر) هەموو ئوممەتی ئیسلام و گەلانی خستە ناو لەرزینێکی گەردەلوولی کۆمەڵایەتی و ئابوری و سیاسی و سەربازی ترسناك زۆر و شوێنەوار گەورەو ئەنجام سەخت .

وە لە سەرەتای دەرکەوتنی ئەم ڕو وداوە گەورانە قسەیەکی زۆر و دەنگە دەنگێکی گەورە سەری هەڵدا لە گەڵیدا دەربارەی ئەوەی کە لەڕاگەیاندنەکانی رۆژئاوایی و رۆژهەڵاتیش – بەدوای ئەواندا – ناو دەبرێت بە (اصولی) کە ووشەیەکە لەلای ئەوان هاوشێوەی (توندڕەوی)یە ! وە لە ناو قسەکردنەکانیاندا

(12) مجلة (الأصالة) عدد (39) شهر جمادي الآخرة (1423).

بە (اصولی و توندڕەوێتی) زۆر جار بە شێوەیەك یاخود شێوەیەكی تر قسەكردن بە– سەلەفیەت –سەری هەڵداو پەیوەندی بەم یاخود ئەوەوە !

وە ئەوەی كە زیاتر قسەی هێنایە سەر– سەلەفیەت– وە زۆری كرد ژمارەیەك لە حیزب و كۆمەڵەكان لە هەندێك وڵاتانی وەكو جەزائر و مەغریب خۆیان دایە پاڵ سەلەفیەت، لەگەڵ ئەوەی كە ئەم كۆمەڵ و حیزبانە – لە هەمان كاتدا – ریگای شۆڕش كردن و وروژاندن و ڕووبەڕووبوونەوەی دەسەڵات داران و كوشتار و پێكدادان و چەكداری یان گردۆتە بەر . . . . كە بەڕاستی ئەم تێكەڵ بوونی ناو واقیعە بووە هۆی شێواندنی وێنەی (بانگەوازی سەلەفی ڕاستەقینە) كە زانا گەورە دامەزراوەكان و زانا بەڕێزە بەرزە خوا ویستەكان گردوویانەتە بەر، كە ئەوانیش لەزانا گەورەكانیان وەریان گرتوە – پێشتر – وە ئێستایش بە قوتابیانیان دەڵێنەوە هەتا خولە زانستی‌یەكە تەواو بێت و بازنەكەیشی پەیوەندی‌یەكی بەرنامەیی بەرز وپەیوەندی‌یەكی شەرعی بەنرخ تەواو دەكات،... بە شێوەیەك كە هەموو ئەمانە ببێتە هۆی جێبەجێ كردنێكی كرداری واقیعی بۆ فەرموودەكەی پێغەمبەری ئیسلام ﷺ كە دەفەرمێت : (تسمعون و يُسمع منكم ويُسمع ممن يَسمع منكم)[13] .

واتە: ئێوە دەی بیستن و خەڵكیش لێتانەوە دەی بیستن وە لەو كەسانەیش دەیبیستن كە لە ئیوەیان بیستووە .

گەیاندنی حەق و زنجیرەی ڕاستی بەبێ پچڕانی زنجیرە و بەبێ پچڕانی هیدایەت . . .

---

(13) (رواه أبو داود، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: 2947، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: 1784).

وە لەبەر ئەوەی ئەم زانا گەورانە و— ئەو زانا گەورانە — بانگەواز کاری هێمنی و ئارامی و ئاسایش و باوەڕن: بۆیە بانگەوازەکەیشیان — لە سەرەتا و کۆتا یدا — بانگەوازێکی پاکی سافی دوورە لەو توندییە و پێکدادان ڕەت دەکاتەوە، وە ڕووبەڕوو بوونەوەی شۆڕشی هەڵدەوەشێنێتەوە ! !

بەڵی ئێمە — وەکو دینداری — باوەڕمان بە جیهاد هەیە، و گرنگییە شەرعی و پلە وپایە دینییەکەی خۆی پێدەدەین و ڕێزی دەزانین، بەڵام لەچوار چێوەی بەستەرەوە شەرعییەکانی، وە ئەحکامی زانایانی و ڕێنمای پیشەوا گەورەکانی.

بەڵام بڵاو کردنەوەی ئاژاوە وترساندنی ئارامان — یاخود ئارام کراوان — (پەنادراوان) وە کوشتنی منداڵ و ئافرەت و پیر و دەرکردنی ئوممەتی ئیسلام لە هێمنی و ئارامییەکەی بە ناوی جیهاد ودین، وبەسۆزی تێك دەر و حەماسەتی بەتاڵ ئەوا خودی سەرپێچی کردنی خوای گەورە وپێغەمبەرەکەی ﷺ و باوەڕدارانە، وە دەرچونە لە ڕێگا ڕاستەکەی زانا دامەزراوەکان .

وە ئەم کردارانەی کە پێشتر باسمان کرد ڕۆژئاوا و شوێن کەوتوانی لە ڕۆژ هەڵات پێی دەڵێن تیرۆر وتۆقاندن! !

کە ئەمەیش ناونانێکی ڕۆژئاوایی سیاسی هەڵەیە بەرامبەر زاراوەی ئیسلامی ڕاست کە لە شەرعدا هاتووە بەبێ بەرهەڵستی کردن هەروەکو چۆن لە قورئاندا هاتوە:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾ [الأنفال: 60].

واتە: بۆ دوژمنانی خوای گەورە ئامادە بکەن چەندێك لەتواناتاندا هەیە لەهێز، وەتەنانەت لە رەشمەی ماینەکان تا دوژمنانی خوای گەورە و دوژمنانی خۆتانی پی بتۆقێنن .

بەڵام ناونانی ڕاست بۆ ئەم کردارە خراپانە لە شەرع و واقیعدا کە شەرع قەدەغەی کردووە بریتییە : (زیادڕەوی) کە پێغەمبەر ﷺ ئاگاداری کردووینەتەوە لێی و قەدەغەی کردووە لێمان، ئەویش لە فەرموودەکەیدا:

(إياكم والغلو في الدين، فانما أهلك من كان قبلكم الغلو في الدين)[14] .

واتە: ئاگادارتان دەکەمەوە لە زیادڕەوی کردن لە دیندا، چونکە ئەوانەی پێش ئێوە تەنها زیادڕەوی کردنیان لە دینەکەیان لەناویانی برد.

وە تێـــکەڵ کردنی زاراوەکـــان، و ناتەواوی لە ڕاستی شتەکاندا: ئوممەت و نەوەکانی — بەڵکو هەموو جیهان — بەتێکڕا دەخاتە ناو ئاشوب و خراپەکاری، و فیتنەو کارێکەوە ... کە جگە لە خوای گەورە لابەرێکی تری نییە:

﴿لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ﴾ [النجم: 58] .

وە بانگەوازی سەلەفی — ئارامی ڕێنما ی کار بانگەوازێکی زانستییە ئەم هەموو شتە داهێنراوانە ڕەت دەکاتەوە، وە بانگەوازێکی خواویستییە خۆی دوور دەگرێت و د ووردەخاتەوە لە هەموو ئەم فیتنە گێژەلوکانە، نەك لە ترسنۆکی و ترسا بێت، هەروەکو چۆن هەندێ لە زیادڕەوە سەرپێچی کەرەکان، یاخود هاوشێوەکانیان لە نەزانە شت قورس کەرەکان وا تێگەیشتون یاخود وا خۆیان تێ دەگەیەنن .

---

(14) (رواه الترمذي، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: 1283، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: 2680).

بەڵكو وەكو جێ بەجێ كردنێك بۆ شەرعی كار بەجێ، كە بنیات نراوە لەسەر فەرموردەی خوای گەورە كە دەفەرمێت:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ [الأنبياء: 107] .

واتە: ئەی محمد ﷺ تۆمان نەناردووە تەنها بەڕەحمەت نەبێت بۆ هەموو جیهان .

هەروەها فەرمودەی پێغەمبەرﷺ كە دەفەرمێت:

(إنما أنا رحمة مهداة)[15] .

واتە: من تەنها ڕەحمەتێكی ڕێنمایی كەرم .

وە ڕاوەستاوە لەسەر فەرمودەكەی پێغەمبەرﷺ كە دەفەرمێت:

(البركة مع أكابركم)[16] .

واتە: خێر و بەرەكەت لەگەڵ زانا گەورەكانتاندایە .

بۆیە ئێمەیش لەوان دەرناچین ولانادەین و لە فەرمانیان دەرناچین، ئەوان ئەو كەسانەن كە هەر كەسێك لە گەڵیان دانیشێت بە هۆی ئەوانەوە بەدبەخت نابێت (لايشقى بهم الجليس) وەكو پێشەوا بەڕێزەكانمان : (ابن باز، والألباني، وابن عثيمين وە هەر كەسێكی تر كە لەسەر ئەو شتە بێت كە ئەمانی لەسەر بوون[17] لە بەرنامەی بەرزی بەنرخ ...

(15) (رواه الدارمي، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: 2345، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: 490).

(16) (رواه الطبراني والحاكم، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: 2884، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: 1778).

(17) وەكو (هيئة كبار العلماء) و هەردوو زانای مجاهد مقبل بن هادي الوادعي و ربيع بن هادي المدخلي .

وەهەموو سەرپێچی کەرێکی ئەمان ئەوا خراپترین و لەناوچوترین کەسە هەر چەندە لەو کەسانە بێت کە وادەزانن کرداری چاك دەکەن و کردارەکانیشیان خراپە:

﴿وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا﴾ [الكهف: 104] .

وە ئەم وازانین و گومانە خاوەنە ڕاکردووەکەی لە مافەکەی ڕزگار ناکات لە لێپرسینەوە و سزا و ئازاری خوای گەورە بە گوێرەی سەرپێچی کردن و لە ڕێ دەرچونیان . . . دەی کەواتە با گومڕاکان، و دوورە ڕێیەکان، سەرپێچە جیاوازەکان بگەڕێنەوە و تۆبە بکەن . . .

وە – بانگەوازی سەلەفی – ڕاستی پاك – هەر دەمێنێت هەروەکو چۆن پەیمانی پێدراوە، گومان بە ڕێنمای کەرەکانی دەبرێت – کەبانگەوازی هێمنی وئارامی و باوەڕە، لە ئاشتی و شەڕدا – با دوژمنانیشی تۆمەت باری بکەن بە درۆ هەڵبەستن و بوهتان و توندڕەوی – وە بانگەوازی ڕێنمایی و ڕاستیە – لە زانست و کردار و بیروباوەڕ . . . . . .

(و الله الهادي)

ئایا سەلەفیەت دوو بەشە : زانستی وجیهادی؟!

وە شێخ علي الحلبي وتەیەکی فەرمووە کە پەیوەندی بەم بابەتەوە هەیە تێیدا دەفەرمێت(18):

(بەڵکو زیادڕەوی نەزانەکان! وای لە هەندێ خەڵکی کردووە بەر بەرەکانیمان لەگەڵدا بکەن لەخۆدانەپاڵ (سەلەفیەت) وە خۆیان کۆکردۆتەوە بۆی، کە ئەوان

(18) گۆڤاری (الأصالة) ژمارەی (43 – مانگی جمادي الآخرة – ساڵی 1424 ك) .

لەم کارەیاندا– سەرەڕای کارەکانی تریان!! دوورترین کەسن لە سەلەفیەت، وە لەپاکی و بێگەردی بەرنامەکەی!!

دەڵێن – یاخود پێیان دەوترێت!: (سەلەفی جیهادی)! یاخود (سەلەفی چاك سازی)!! بەڵکو هەندێکیان گومڕا کردنەکەیان گومڕاتر کردووە کە دەڵێن (سەلەفی زانستی)!!! کە ئەم شتانە – سوێند بەخوای گەورە – لە هیچ شتێکی زانست نیەیە!! وە من بە جەخت لەسەر کراوی سوپاسی خوای گەورە دەکەم کە لە سەرکردە سیاسیەیەکان و ڕۆژنامە وانیەکان: تا ئێستا کەسانێك هەن خاوەنی دادپەروەری و ژیرین کە جیاوازی دەکەن لە نێوان (سەلەفیەتی ڕاستەقینە) بە بەرنامە گەشاوەکەی ، وە لە نێوانی ئەم کەسانەی کە فێڵ و دژایەتی خۆیان دەشارنەوە وە خۆیان دادەپۆشن بە خۆدانە پاڵی بەتاڵیان بۆ سەلەفیەت، وە سوێند بە خوا ئەگەر ئەم جیا کاریەیە نەبوایە ئەوا باش و خراپ، زانا و نەزان تێکەڵ بە یەکتر دەبون!! وەشێوازی سەلەفیەتە ڕاستەقینەکەمان دەشێوێنرا – کە قۆناغ بە قۆناغ و نەوە بە نەوە ماوەتەوە لە نێوان زانا خوا ویستەکان تا گەیشتوە بە زانا گەورەکانمان وەك (ابن باز و – الألباني و – ابن عثيمين – سەلەفیەیەتی هێمنی و ئاسایش و ئارامی و ئیمان) .

وە سوپاس بۆ پەروەردگاری هەموو جیهان کە بانگەوازی سەلەفی ڕاستەقینە هیچ ڕۆژێك لە ڕۆژان نەبووە وە إنشاء الله نابێت بە (کۆمپانیایەکی بازرگانی) یاخود (ناسنامەیەکی حیزبی) بەڵکو بە تەنها بانگەوازێکی خواویستیەیە، ئاوی بوونی خۆی وەردەگرێت لە سەرچاوەی پاکی هەڵقولاوی قورئان و سوننەت، وە هیچ مانەوەیەکی تیا نیەیە تەنها بۆ هیدایەتی پاك و بێگەردی ئەمین نەبێت...

(بۆیە تۆمەت بار کردنی بانگەوازی سەلەفیەت بەوەی کە بزوتنەوەیە بە مانای ئەوەی حیزبە بۆ نمونە، ئەمە ستەم و تاوانە بەرامبەری دەکرێت، چونکە خۆی دژایەتی حیزبایەتی ڕق لێبوو دەکات کە ئوممەتی ئیسلامی پارچە پارچە کردووە، هەروەکو چۆن پێشتر دژایەتی دەمار گیری مەزهەبی کردووە...

وە بانگەوازی سەلەفی پیرۆز لە هەموو شتێك زیاتر دوور ترە لە ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ کاربەدەستان و فەرمان ڕەوایانی موسڵمانانددا هەرچەندە ستەم و خراپە بکەن، بەڵکو ئامۆژگاریان دەکات و نەرموونیان دەبێت لە گەڵیاندا وە دوعایان بۆ دەکات هەر وەکو چۆن پێشەوا (فضيل بن عياض) وە جگە لەو (ڕەحمەتی خوایان لێ بێت) دەفەرمون:

(لو كانت عندي دعوة مستجابة لدعوت بها للسلطان، لأن بصلاحه صلاح الأمة).

واتە: ئەگەر یەك دوعای وەرگیراوم هەبوایە لای خوای گەورە ئەوا ئەو دوعایەم بۆ فەرمان ڕەوایان دەکرد ، چونکە چاکی ئەوان دەبێتە هۆی چاکی هەموو ئوممەت .

وە سەلەفیەکان – نەك ئەوانەی بانگەشەی دەکەن! – خەڵکی ناوروژێنن وە نایان کەن بە گژ فەرمان ڕەواکانیان و شۆڕشیان پێ ناکەن تا بە هۆیەوە بگەن بە ئامانجی دیاری کراوی خۆیان!! وە هێمنی و ئارامی و ئاسایش و ئیمان بنچینەی بنەڕەتی بانگەوازی سەلەفیەتە، کە ئەمان لە هەموو خەڵکی زیاتر–وە واقعیش شایەتی دەدات – دژی توندوتیژی و توند ڕەوی و وروژاندنی سیاسیو شۆڕش کردنن کە ئەمانە وڵاتو خەڵکیان توشی ئاشوب کردووە ....، ئەمان (سەلەفیەکان) سوێند بەخوای گەورە شایانترن بەڕێز گرتن و خستنە

پێشەوە، نەك بە ڕاونان و دەست بەسەردا گرتن و دوور خستنەوە — پەنا بە خوای گەورە —)[19].

پێشەکی سێیەم: تێکشکاندنی شتە پوچەڵ وبەتاڵەکانی ستەمکاران، وە روونکردنەوەی حەقیقەتی زیادڕەوە تەکفیری وتوندڕەوەکان.

نوسیینی زانای موجاهید:

(19) گۆڤاری (الأصالة) ژمارە (38 – مانگی ربيع الأول – ساڵی 1423 ك) .

ربيع بن هادي عمير المدخلي.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و الصلاة و السلام على رسول الله و على آله و صحبه و من اتبع هداه .

لەپاشاندا: بەهۆی ڕووداوی توندڕەوی وتەقاندنەوەوە کە ڕووبەڕووی خەڵکی بۆتەوە، وە پێش ئەمەیش پێشەکییەکانی لەڕق وکیناوی وزیادڕەوی ووروژاندن وکافرکردن، قسەکردن زۆرب ووە لە دانیشگا وبەیەك گەیشتنەکان ، وەلەدەزگاکانی ڕاگەیاندنی بینراو وبیسترراو وخوێندراوەوە .

1- کەمێك لە خەڵکی ڕاستی و سەرچاوەکەی دەناسێت و ئاشکرای دەکات .

2- وە هەندێکیان بە بیٚ زانست و هیدایەت و چاوڕۆشنایی قسە دەکات و دەربارەی ڕاستی هیچ شتێك نازانێت .

3- وەهەندێکیان ڕاستی دەزانێت و واقیعی توندڕەوێتی و سەرچاوەکەی دەزانێت بەڵام بە ڕاستگۆیی باسی ناکات و حەق ئاشکرا ناکات و هەوڵ نادات بەتاڵ ڕەت بکاتەوە، وە هۆکاری خەیاڵی وا بۆ خەڵکی باس دەکات کە هیچ نرخێکی نی‌یە لە واقیعدا لەبەر هەر هۆکارێك بێت، بەڵام خۆیشی دوور دەگرێت لەوەی کە بیلکێنێت بە بەرنامەیەکی دەست نیشان کراوەوە .

4- بەشێکی تری خەڵکی بەشدارن لە گەڵ ئەمانەدا لە ناسینی ڕاستی و واقیع بەڵام چاو نەترسانە بەرنامەیەکی پاك و بێگەرد [20] تۆمەت بار دەکەن بە

---

(20) شێخ مەبەستی بەرنامەی سەلەفی ساڵحە – واتە سەلەفیەت – ئەهلی سوننەت و جەماعەت . (کۆکەرەوە)

زیادڕەوێتی و کافر کردن ، وە ڕاستی دەشارێتەوە بە عەمدی، وە پەردەی ئەستور شۆڕ دەکاتەوە بەسەر زۆر بەرنامەی ناسراو، وە مێژووی کۆن و ئێستا شایەتی دەدات بە سەریاندا بەم شتە .

* بۆیە دەڵێم پێویستە هۆشمەندان یەکەم جار جیاوازی بکەن لە نێوان ئەهلی سوننەت و تاقمە گومڕاکان .

وە بنچینەی ئەهلی سوننەت و جەماعەت بریتیە لە دەست گرتن بە قورئان و سوننەت و شوێن کەوتنی ڕێگا و بەرنامەی باوەڕداران کەناو دەبرێت بە یەکدەنگی زانایان .

وە دینەکەیان بنیات نراوە لەسەر ئەم بنچینانە: بیروباوەڕیان و پەرستنیان و ئەحکامەکانیان و حەلاڵ و حەرام و هەڵسوکەوت کردن و هەموو کاروباری ژیانیان .

وە لەبەر سەختی دەست گرتنیان بە قورئان و سوننەتەوە وە سور بوونیان لەسەر کۆبونەوەی ئوممەت لەسەریان وە لەسەر ئەوەی کە هاوەڵانی ﷺ لەسەر بووە ناونراون بە ئەهلی سوننەت و جەماعەت .

بەلام تاقم و گروپەکانی تر وە لە هەموویان تایبەت تر (الروافض والخوارج) بنچینەی دینەکەیان بنیات نراوە لەسەر پارچە پارچەبی و جیاوازی و دور کەوتنەوە لە گرنگی دان بە قورئان و سوننەت، وە گومانی خراپ بردن بە هاوەڵان ﷺ و تانە و تەشەر دان لێیان و تۆمەت بار کردنی ستەم کارانەیان بۆیان، نەك هەر ئەوەندە بەڵکو بە فاسق دانانیان و کافر کردنی هەموویان لەدینی (الروافض) و کافر کردنی هەندێکیان لەلای خەوارج ، وە ئەم دوو تاقمە

گرنگی یەکی زیاد بە سیاسەت دەدەن وە لە وێوە دەردەچن و دەڕۆن بەرەو کافر کردن .

1- (الروافض): هاوەڵان و شوێن کەوتوان ﷺ لە ئوممەتی ئیسلام کافر دەکەن بە تایبەتی ئەهلی سوننەت، چونکە دەڵێن کە گوایە ئەمان ئیمامی عەلی یان ﷺ پاڵناوەو دەرکردووە لە پێشەوایەتی و جێنیشین .

2- وە خەوارجیش چوون بەرەو کافر کردنی ئیمامی عەلی و عوسمان (خوایان لێ ڕازی بێت) لەڕووی سیاسی‌یەوە .

3- وە موعتەزیلەیش بەشداری‌یان دەکات لە زۆر لە بنچینەکانیاندا بەڵکو پێشیان دەکەوێت هەرچەندە ئەمان کەمتر توندن لە بواری هاوەڵان ﷺ و کافر کردندا بەڵام بەشدارن لە گەڵیاندا لە بەردەوامی مانەوەی خاوەنی تاوانە گەورەکان لە ئاگری دۆزەخدا.

وە ئەهلی سوننەت لە هەموو سەردەم و شوێنێکدا بەر بەست بوونە و وەڵامی گومڕاییەکانی ئەم تاقمانە و جگە لەمانیان داوەتەوە، وە لەوانە بابەتی کافر کردن پاشان لەم سەردەمەدا حیزبە سیاسی‌یەکان هاتن کە تا ڕادەیەك لە ژێر کاریگەری بیروباوەڕ و بەرنامەی ئەو تاقمانەدان، وە پاشانیش هیچ کێشە و غەمێکیان نی‌یە تەنها سیاسەت نەبێت، وە هیچ گرنگی نادەن بە چاکسازی حاڵی ئوممەت لەڕووی بیروباوەڕ و زانستەوە، وە بیر ناکەنەوە لە گەڕانەوەی ئوممەت بۆ قورئان و سوننەت وئەوەی کەپێشینە چاکەکانی لەسەر بووە لەدامەزراوی وچاکسازی لە هەموو بوارەکانی دیندا، بەڵکو ئاشوبی ئوممەتیان زیاتر کرد لە بواری بیروباوەڕ و ڕەوشتەوە کەدەیانبینیت پشتیوان و یارمەتی دان و سەرخستنیان هەیە بۆ ئەهلی بیدەع و گومڕایی .

وە دژایەتی شوێن کەوتوانی قورئان و سوننەت و زاناکانیان دەکەن، وە پڕوپاگەندە و درۆ و شتی بەتاڵ هەڵدەبەستن بۆ خۆیان و پەڕتوك و بەرنامەکەیان، وە لەو کەسانە سید قطب و شوێن کەوتوانی .

سید قطب لە ڕوانگەی خەوارج [21] و رافضة [22] و موعتەزیلە [23] و جەهمی - یەوە [24] دەردەچێت لە بیروباوەڕ و بەرنامە و سیاسەت بەتایبەتی لە بواری کافر کردن بە ستەم و نەزانین ، کۆمەڵگاکان بە تێکڕا هەمووی لەلای ئەم کۆمەڵگای نەفامی‌یە، وە لە هەموویان زیاتر لە دین هەڵگەڕاوە و نەفامی لەلای ئەم ئوممەتی ئیسلامە کەتەنانەت بە بەشێکیش خەڵکی کافر دەکات، وە سەرەڕای ئەم پەروەردەیە کە لەسەر ڕێگای (باطني) یەکانە لە تیرۆر کردن و تەقاندنەوە، ووتەی (التقية) بەکار دەهێنن کە ناسراوە بە (العزلة الشعورية) لێرەوە شوێن کەوتوانی خۆیان دەلکێنن بە بەرنامەی سەلەفی‌یەوە بە فێڵ و نەخشەیەکی گەورەوە لەسەر کردەکانیانەوە .

کە هەموو ئەم شتانەت زانی ئەو کاتە دەزانیت کە: بەرنامەی سەلەفی پاکە لە تەقاندنەوە و کافر کردن و وێرانکاری .

کێن خاوەنی ئەم بەڵاو نەهامەتی و خراپانە؟.

بەڵێ کەمێك جار لەوانەیە هەندێك کۆشش و فەتوای کەم ببینیت — کە حوکم و بڕیار بەسەر کەمدا نادرێت — لەلای هەندێك لەوانەی کە خۆیان داوەتە پاڵ بەرنامەی سەلەفی کە خەڵکی کافر دەکەن لە یەك بواردا بە تەنها لە بواری

---

(21) لە کافر کردنی بەهۆی تاوانە گەورە پەیوەستەکان بە حاکمیەت و سیاسەتەوە .(کۆکەرەوە).

(22) لە تانەدانی لەعوسمان ومەعاویە وژمارەیەکی ترلە هاوەڵانی‌ﷺ پێغەمبەر ﷺ .(کۆکەرەوە).

(23) لە بە گەورە دانانی عەقڵ زیاتر لە سەروی پلە و پایەی خۆی و پێش خستنی بەسەر فەرموودەی ئاحادی صحیح . (کۆکەرەوە).

(24) لە لەکارخستنی ناو و سیفاتەکانی خوای گەورە و گۆڕینی ماناکانیان . (کۆکەرەوە).

هاوبەش بڕیاردانی گەورە بەبێ مەرج گرتنی بەڵگە هێنانەوە وجێگیر کردنی بە سەری دا (إقامة الحجة) ، وە جگە لەمە لە بوارەکانی تری دین و ئیمان و حاکمیەتیش کە لەناویدایە هیچ کەسێك کافر ناکەن تەنها لە پاش هێنانەوە و جێگیر کردنی بەڵگە نەبێت بەسەر بەرامبەردا .

کە ئەم شتەت زانی ئەوا لە ستەمێکی زۆر گەورەیە کە ئەوەی ئەمڕۆ ڕوو دەدات لە تەقاندنەوە و کافر کردن و وێرانکاری بلکێنرێت بە بەرنامەی سەلەفی، بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانج و مەرامەکانیان لە دوور خستنەوەی ئو مم ەت لە بیروباوەڕ و بەرنامە ڕاستەکەی .

وە پێیان دەڵێین: ئەمە سەرچاوەی توندڕەوێتی وتونێتیەیە بۆ ڕژاندنی خوێن و لەناو بردن و وێرانکاری و ڕووخاندن و کاول کردن و کۆمەڵ کوژی .

ئیتر بۆچی خەڵکی لێ دوردەخەنەوە ئەی فێڵ بازانی یاری کەران بە سۆز و عەقڵی خەڵکی، پاشان ئاراستەی تیری درۆ هەڵبەستنیان دەکەنە بانگەوازێکی ئیسلامی ڕاستگۆ .

* پاشان ئەهلی سوننەت باوەڕیان بەدەقەکانی هەڕەشەکردن هەیە دەربارەی خاوەنی تاوانە گەورەکان وەکو سوخۆر و کوژەری خەڵکی بەبێ ماف ، بەڵام هەڵوێستیان بەرامبەر تاقمە گومڕاکان ناسراو و بەناوبانگ و بڵاوە لە پەرتوکە بیروباوەڕیەکان و ڕاڤەی پەرتوکەکانی سوننەت، کە ئەهلی سوننەت حەفتاو دوو تاقمەکە کەلەفەرموودەی پارچە پارچەیی دا باسکراون کافریان ناکەن تەنها ئەوە نەبێت کە لە هەندێکیانەوە هاتوە کە رافضة و جەهمیەیەکان لە حەفتا و دوو تاقمەکە دەردەکەن، وە زانراوە لێیانەوە کە بڕیار نادەن بە سەریاندا کە بۆ هەمیشەیی لە ئاگردا بمێننەوە بەڵکو فەرموودەکانی تکا کردن دەیانگرێتەوە

لەگەڵ خاوەنی تاوانە گەورەکان، وە هەر کەسێك کە ووتبێتی (لا إله إلا الله) وە کەمترین کێشی گەردێك باوەڕ لە دڵیاندا بێت ئەوا لە دۆزەخ دەردەکرێن، وە قسەکەی تۆیش[25] ئاماژە بۆ جگە لەمە دەکات .

پاشان سەلەفیەکان بڕیار وحوکمی کوفرو هەڵگەڕانەوە و زەندیقی نادەن بەسەر کەسدا مەگەر ئەو کەسە خۆی شتێك لەمانەی تێدا بێت وپاشان بەڵگەیان بۆ هێنابێتەوە و جێگیریان کردبێت بە سەریدا .

بەڵام:

* رافضة هاوەڵانﷺ و ئەوەی لەسەر بەرنامەی ئەوان بڕوات کافریان دەکەن لە پێناوی یەکخواپەرستی و باوەڕەکەیان .

* وە خەوارجیش ئیمامی عوسمان و علی (خوایان لێ رازی بێت) و هەرکەسێکیش لایەنگریان بێت کافر دەکەن، وە خاوەنی تاوانە گەورەکانیش کافر دەکەن ئەگەر تا مردن سور بوبێتن لە سەری، وە بڕیار دەدەن بە سەریاندا کە بۆ هەمیشەیی لە ئاگری دۆزەخدا دەمێننەوە .

* وە موعتەزیلەیش خاوەنی تاوانە گەورەکان لە بازنەی ئیسلام دەردەکەن و بڕیار دەدەن بە سەریاندا کە بۆ هەمیشەیی لە ئاگری دۆزەخدا دەمێننەوە .

وە ئەهلی سوننەت دژایەتی ئەم ستەمە دەرچووە دەکەن لەم تاقمانەوە بەسەر ئوممەتی ئیسلام، وە فرحان المالکی دێت و تاوانی جگە لە خۆیانیان پێوە دەلکێنێت و بەستەم و تاوان و بەتاڵ دژایەتیان دەکات .

---

(25) گفتوگۆ لەگەڵ کراو حسن بن فرحان المالکیە کە ناسراوە بەهەڵە کردنەکان و ڕق و کینە و درۆ هەڵبەستن بۆ بەرنامەی سەلەفی و سەلەفیەکان لە پەرتووکەکان و گفتو گۆکانی لە کەناڵەکانی وەکو (المستقلة) و (طوى) .

ئەی کابرا بزانە کە بەرنامەی سەلەفی ڕاوەستاوە لەسەر قورئان و سوننەت و دادپەروەری و ڕاستی و مامناوەندی وملکەچی بۆ حەق لە هەموو بوارەکانی دیندا .

وە ستەم و لەڕێ دەرچون و گومڕایی لە حوکمەکاندا تەنها لەلای دژەکانیانە بە تایبەتی خەوارج و موعتەزیلە و رافضة . . . .

وە ئەگەر تۆ کەمترین بەش لە دادپەروەری و ڕاستی و ملکەچی حەقت هەبوایە ئەوا تیری ڕق و کینەت ئاراستەی خاوەنی حەق و ڕاستی و دادپەروەری ناکرد– ئەهلی سوننەت و فەرموودە سەلەفی‌یەکان–، وە تیرەکانت ئاراستەی دژەکانیان دەکرد لەوانەی کە بە نەزانی و ستەم خەڵکی کافر دەکەن تا کەمترین شت لە شتە سەرشۆڕییەکانیان بەڵام کەسێك کە شتێکی نەبێت ناتوانێت بیبەخشیت .

و صلى الله على نبينا محمد و على آله و صحبه وسلم .

ئەمە هەڵبژاردەیەك بوو(26) لەو نوسراوەی کە شێخی موجاهید ربيع بن هادي المدخلي نوسیوێتی –خوا بیپارێزێت – دەربارەی ئەو گفتوگۆیەی کە ڕووی دا لە کەناڵی (المستقلة) لەسەر سەلەفی‌یەت **زنجیرەی دووەم**

لە سەرەتای ذی القعدة **ساڵی 1424 کۆچی** / مكة المكرمة .

پێشەکی چوارەم: توندڕەوێتی(27) و تۆقاندن واقعێکی

(26) ئامۆژگاری دەکەم بە خوێندنەوەی هەموو نوسراوەکەی شێخ چونکە سودی زۆر بە نرخی بەرزی تێدایە .

(27) مەبەست لە توند ڕەوێتی لەسنور دەرچون و ڕۆیشتنە بۆ ئەوپەڕی کارەکە یاخود یەکێك لە لایەکانی و مام ناوەندی نەبوون، ئیتر ئایا ئەمە لە دیندا بێت یاخود بەر هەڵستی کردن و بێ باوەڕی، وە ڕاستێتی توندڕەوێتی کورت نەکراوەتەوە تەنها لە زیادڕەوی کەران لە دین، بەڵکو هەموو کەسێك دەگرێتەوە کە

هەست پێ کراوە لە گۆڕە پانەکەدا بەڵام:

هیچ پەیوەندییەك نییە لەنێوان دەست گرتن بەسوننەتەکانی ئیسلام ولەنێوان توندڕەوێتی، وە هیچ پەیوەندییەك نییە لەنێوان ئەهلی سوننەت و سەلەفییە دەست گرتوەکان بە سوننەتەوە وە لەنێوان توندڕەواندا .

(وە ڕوون کردنەوەی شتێك لە شوێنەواری خرا پی توندڕەوێتی):

شێخ موسى بن عبدالله آل عبدالعزيز دانەری گۆڤاری (السلفية)(28) دەفەرمێت: بە ڕاستی کردارەکانی توندڕەوێتی کرداری ترسناك و ئەنجام خراپن ، وە خراپە توش ئیسلام دەکات بەناوی ڕۆڵە زیادڕەوەکانی، وە خزمەتی مەبەستی دوژمنانی ئیسلام دەکات لە جولەکە و گاور و گاپەرست وئەوانەی کە دەیانەوێت ڕوناکی ئەم دینە پاکە بکوژێننەوە، نەك تەنها بە فوی دەمیان بەڵکو بە هەڵنانی لاوان و تازە پێگەیشتوان و گەنجە لەڕێ دەرچووەکان بۆ ناو کورەی ئەم فیتنە و ئاژاوە تاریکانە لە ڕێگای هەڵخەڵەتاندنیان تا بەرەو پیری هۆکاری توند و تیژی و توندڕەوێتی بچن لە پێناوی داخستنی دەرگاکانی بانگەواز کردن بۆلای خوای گەورە، و بێ بەش کردنی ئەو هۆشمەندانەی کە زانیاری ڕاستیان نییە دەربارەی ئیسلام لە هاتنە ناو ئیسلام لە ڕێگای خەڵکی نەتەوەکانی تر، بەڵکو وە دورخستنەوەی موسڵمانان لە دەست گرتن بە دینەکەیانەوە بە هۆی

دەرچوو بێت لە ڕێگای ڕاست و دامەزراوی و دادپەروەری بۆ ڕێگای گومڕای و لە ڕێ دەرچون و سەر لێ شێواوی ئیتر ئایا گومڕایی داهێنراوەکان بێت یاخود دەرچون لە دین بە گشتی .

(28) گۆڤاری سەلەفیەت ژمارە (2) لاپەڕەی 71 (گەشە کردنی توندڕەوی هاوچەرخ) بگەڕێرەوە سەری چونکە زۆر حەقیقەت و ڕاستی و سودی تێدایە ، وە وەکو شایەتی دانێك بۆ خوا ئەڵێم: (هیچ کەسێك ئەم گۆڤارەی خۆش ناوێت تەنها سەلەفی نەبێت، وە هیچ کەسێکیش ڕقی لێی نییە تەنها خەلەفی نەبێت).

ئەم هەڕەشە ڕێکخراوەوە کە دەیبیستین دژی ئەو کەسانەی کە خۆیان دەدەنە پاڵ ئیسلام .

چونکە وای لێ هاتووە کە توندڕەوێتی بووە بە هەڵگری ئاڵای بانگەواز کردن بۆ ئیسلام بە گومانی خۆیان، ئەمەیش بۆتە هۆی تەسکی و تەنگی لەجێ بەجێ کردنی دروشمەکانی خوای گەورە، وزۆر کردن لە خەڵکی تێیدا، نابینیت دروشمەکانی خوای گەورە بە گەورە بزانرێت و نەڕێز لە سوننەت دەگیرێت و نەئیشی پێ دەکرێت لەلایەنی زۆربەی خەڵکی لە زۆربەی وولاتە ئیسلامی وعەرەبی‌یەکان بەتایبەتی بەهۆی ترسان لە درانەپاڵــی ئەو کۆمەڵانە هەرچەندە بە شێواز یان بە لێکچونی شتە ئاشکراکان بێت، وەکو هێشتنەوەی ڕیش وکورت کردنەوەی جل و بەرگ و شەرواڵ تـاوەکو نـیوەی قـاچ سەبـارەت بەپیــاوان و حیـجــاب سەبارەت بە ئافرەتان ئەمیش بۆ شوێن کەوتنی سوننەت .

بۆیە زۆر لە موسڵمانانی پیاو وئافرەت دەبینین بەهۆی نەزانی‌یان خۆیان دوور دەکەنەوە لە جێ بەجێ کردنی ئەم سوننەتانە بەهۆی ترسانیان لەو ڕێکخراو ودەسەڵات دارانەی کە ڕاوی هەموو کەسێك دەنێن کەدەست بگرێت بەم سوننەتانەوە، وە بێ بەشی دەکەن لەموچەکەی یاخود خوێندن لە پەیمانگەکەی یاخود لەقوتابخانەکەی لەبەر هیچ شتێك نا تەنها لەبەر ئەوەی کەلێکچون هەیە لەنێوان توندڕەوان و موسڵمانان بە گشتی کەمافی ئەوەیان هەیە کە دروشمەکانیان جێ بەجێ بکەن، وشوێنی سوننەتەکانی دینەکەیان بکەون هەرچەندە لە ژێر دروشمی سەربەستی‌یەوە بێت کە تەنها ئەم سەربەستی‌یە بۆناردن و ڕەواج دانە بەخراپترین ڕێگا بۆ بلاو کردنەوەی ئاشوب لەناو خۆدا، ئەگەر وانی‌یە بۆچی ڕاوی کوڕ وکچ دەنرێت لە قوتابخانە وزانکۆکاندا بەهۆی

دەست گرتنیان بەڕەوشت و شێوازی ئیسلامەوە لە کاتێکدا هیچ پەیوەندییەکی نىیە بەڕێخراوێکی حیزبی، وە هیچ ڕوویەکی هەڵسەنگاندن نىیە لە نێوان کەسێك کە زیادڕەوی کردبێت و لەڕێ دەرچوبێت، وە لە نێوان کەسێك کە دەستی گرتبێت بە دینەکەیەوە، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ﴾ [الأنعام: 164] .

واتە: تاوان وباری سەرشانی کەس ناخەینە سەرشانی کەسی تر . وە واز هێنراوە لە دەست گرتن بەزۆربەی سوننەتەکانەوە بە هۆی کاری توندڕەوانەوە، وە شێوازی دینداری وجێ بەجێ کردنی پەرستنەکان ب ووە بە هۆکارێك بەدەستی هەندێ لەڕێکخراو و دەسەلآتدارانەوە بۆ سزادانی گەلە موسڵمانەکان، ئەویش بە بەستنەوەی دەست گرتن بە دین و توندڕەوان (زیادڕەو و لەڕێ دەرچوان) بۆیە زۆرێك لە پیاوان ڕیشیان تاشی بۆ ئەوەی نەکەونە ناو ڕاونانەوە، وە زۆرێك لە ئافرەتان دەست بەرداری شێوازی ئیسلامی پۆشتەی بەشەرم بوونە ، لێرەدا پرسیارێك ئاراستەی ئەو کەسانە دەکەین کە دەیانەوێت لاپەڕەکان تێکەڵ بکەن: بۆچی لە هەندێ لە وولآتاندا مالآنی خوای گەورە دادەخرێت و هەندێك لە نوێژەکانی تێدا لەکار دەخرێت وەکو نوێژی بەیانیان؟

وە قەدەغەی کۆمەڵی نوێژ کەران دەکرێت لە جێ بەجێ کردنی لە کاتی خۆیدا؟! .

وە پەیوەندی ئەمە چیىە بە توندڕەوییەوە؟؟؟... وە پەیوەندی چیىە لە نێوان تەسك کردنەوە و پاڵەپەستۆ خستنە سەر زۆر لە ئافرەتان کاتێك کە خۆیان پۆشتە

دەکەن و پۆشاکی حیجاب دەپۆشن بە توندڕەوی و تۆقاندن (29) ؟؟؟! ... وەکو ڕووی داوە و ڕوو دەدات لە هەندێ لە وولاَتانی ئیسلامی بە غەم و پەژار ەیەکی زۆرەوە، بەڵکو لە هەندێك لە وولاَتانی ڕۆژئاوایش ڕووی دا هەرچەندە دروشمی ئازادی پەرستنیان بەرز کردۆتەوە، بەلاَم ئەم سەربەستی‌یە بانگەشە بۆکراوە جێگای دروشمێك لە دروشمەکانی ئیسلامی ڕاستی تێدا نابێتەوە، وە ئەوەی کە زیاتر خەفەتی بۆ دەخورێت ئەوەیە کە دەبینیت کەمە نەتەوایەتی‌یە نا موسڵمانەکان لە وولاَتی موسڵماناندا بۆ نمونە گاورەکان لە کاتی هێشتنەوەی ڕیشیان و چونە ناو کەنیسەکانیان ڕاو نانرێن بۆچی کەمە نەتەوایەتی‌یەکان ئەم مافەیان پێ دەدرێت و زۆرینەی لێ بێ بەش دەکرێت لە ژێر دروشمی ڕەنگاو ڕەنگی بریس کەدار کە تەنها مەبەست پێی ڕوخاندنی ئیسلام ونامۆ کردنی موسڵمانانە لەوولاَتەکەیاندا، کە ئەمەیش هانی بانگەواز خوازانی خراپەی داوە بۆ بانگەواز کردنی بەتاڵ و ئاشوب بە ئاشکرا و هاندانی جیلە تازە پێگەیشتوەکان لە موسڵمانان بەرەو هەواو ئارەزو ونقوم بوون تێیدا و دوور کەوتنەوە لەم دینە ئیسلامە پاکە، کە ئەمەیش شوێنەواری خراپی کردەوەی توندڕەوانە بەسەر بانگەوازی ئیسلامی و دەست گرتن بە دینەوە، ئیتر لە پاش ئەمە چ شوێنەوارێکی خراپ تر هەیە.

(وە هیچ ڕۆژێك لە ڕۆژان توندڕەوێتـی پەیوەندی بە ئەهـــلی سونن ـــەت و جەماعەتەوە نەبوە، بەڵکو ئەمان یەکەمین کەس بوونە کە خەڵکیان ئاگادار کردۆتەوە لێی، و وە یەکەمین کەس بوونە کە ناڵاندویانە بە دەستی

---

(29) وە پەیوەندی جێ بەجێ کردنی نوێژی نیوەڕۆ وعەسر لە لایەنی قوتابیانی خوێندنگا و زانکۆکان چییە بە حیزبایەتی و توندڕەوی و تۆقاندن؟ ئەی ئیتر بۆ قەدەغە دەکرێن لێی؟! کۆکەرەوە

توندڕەویەوە لەو ڕۆژەوەی کە خەوارج کەوتنە گیان هاوەڵان ﷺ تا ئەم ڕۆژگار و سەردەمان) .

وەتوندڕەوێتی هاوچەرخ خۆی دەنوێنێت لە شێوازی توند نواندن و جێ بەجێکردنی لەلایەن جولەکە و گاور و بیروباوەڕی رافضة و خەوارج و بەرنامەی موعتەزیلە، وە کاتێك کە قورئان دەخوێنینەوە بە تێگەیشتنەوە، وەدەڕوانینە سوننەتی پێغەمبەرﷺ و تەماشای مێژووی ئیسلام دەکەین دەبینین کەڕەگ وڕیشەی توندڕەوی وتۆقاندن سەرچاوەکەیان دەرناچێت لەم نەتەوە و تاقمانەی کە ئێستا باسمان کرد بەهۆی دەرچونیان لە بەرنامەی خوایی کە پێغەمبەرانی لەپێناوی دا ناردووە و بۆ ڕوونکردنەوەی پەرتوکەکانی دابەزاندوە...

بە ڕاستی توندڕەوی هاوچەرخ لە نێوان موسڵمانان‌دا تاقم وکۆمەڵە ئیسلامی‌یە بەهیلاك چووەکان لەپشتی‌یەوە دەوەستن، وەڕەگ وڕیشەی کۆنە وپەیوەستە بە تاقمە جیابووەکان لە کۆمەڵی موسڵمانان، بەڵام ئەم تاقمانە گەڕانەوە و دەرچونەوە جارێکی تر لە وولاتی موسڵمانان لە ژێر ناوی زۆر و دروشمی بەکارهاتو وبانگەوازی نەفامی...

مەبەستی پەرتوکەکە....

فەتوای زانا سەلەفیەکان

دەربارەی حوکمی تیرۆر کردن و تەقینەوە

لە وولاتە ئیسلامیەکان و جگە لەوان

1- عبدالعزيز بن عبدالله بن باز

2- عبدالعزيز بن عبدالله آل الشيخ

3- محمد بن صالح العثيمين

4- صالح الفوزان

5- عبدالرزاق عفيفي

6- عبدالله بن غديان

7- عبدالله بن سليمان بن منيع

8- صالح بن محمد اللحيدان

9- صالح بن غصون

10- عبدالله بسام

11- عبدالله بن خياط

12- عبدالعزيز بن صالح .

13- عبد المجيد بن حسن

14 - د. بكر بن عبدالله ابو زيد

15- محمد بن ابراهيم بن جبر

16- راشد بن خنين .

17- محمد بن حمد الراشد

18- د . عبدالله بن عبد المحسن

19- محمد بن سليمان البدر

20- محمد بن زيد آل سليمان

21- عبدالوهاب بن إبراهيم

22- صالح بن عبدالرحمن الأطرم

23- عبدالرحمن بن حمزة المرزوقي

24- حسن بن جعفر العتمي

25- محمد بن عبدالله السبيل

26- سليمان بن عيد

27- إبراهيم بن محمد آل الشيخ

بڕیاری دەستەی گەورە زانایان (هیئة كبار العلماء)

دەربارەی ڕوودانی تەقینەوەکەی شاری خوبەر لەناوچەی ڕۆژ هەلاّت:

الحمد لله و الصلاة و السلام على من لانبي بعده محمد وآله وصحبه

لە پاشاندا: بەڕاستی ئە نجومەنی گەورە زانایان(هيئة كبار العلماء) لە عەرەبستانی سعودی لە دانیشتنە بەستراوەکەی لە شاری طائف ڕۆژی شەممە بەرواری 1417/2/13 ك ڕوداوی تەقینەوەکەی شاری خوبەر لە ناوچەی ڕۆژ هەلاّتی ڕۆژی سێ شەممە 1417/2/9 ك ی خستە بەر باس و لێکۆڵینەوە کە بووە هۆی کوشتن و ترساندن و وێرانکاری و بریندار بوونی خەڵکێکی زۆر لە موسڵمانان و جگە لەوان وەئەنجومەن لەپاش تەماشا کردن و تێڕوانین و لێکۆڵینەوە بەیەك دەنگی ئەم بڕیارانەی دا:

<u>یەکەم</u>: ئەم تەقینەوەیە کردارێکی تاوان کارییە بە یەك دەنگی زانایانی موسڵمانان، ئەویش لەبەر ئەم هۆیانە:

1- لەم تەقینەوەیەدا پێشێلکاری شتە پیرۆزەکانی ئیسلامی تێدا بووە کە ئاشکران بۆ هەموو خەڵکی، پێشێلکاری ڕێزی نەفسی پارێزراوە، و پێشێلکاری ڕێزی هێمنی و ئارامی و ئاسایش و ژیانی خەڵکی ئارام لە ماڵ و ژیان، لەڕۆیشتن و هاتنەوەیان، وە پێشێلکاری بەرژەوەندی گشتییان کە خەڵکی ناتوانێت دەست بەرداری بێت لە ژیانیاندا:

وەچەندێك تاوانی گەورە وخراپە کەسێك کەچاو نەترس بێت ودەست بخاتە شتە پیرۆزەکانی خوای گەورە وستەم بکات لە بەندەکانی و موسڵمانان وئەوانەی لە ناویدا جێگیرن بترسێنێت، ئەوا هاوار وهەڕەشە بۆ خۆی پاشان هاوار و هەڕەشە بۆ خۆی لە سزای خوای گەورە وتوڕە بوونی، وە لە نزایەك کە

بیگرێتەوە وتوشی ببێت، داواکارین لە خوای گەورە پەردەی لەسەر هەڵماڵێت و ئیشەکەی ئاشکرا بکات و ڕیسوای بکات .

2- نەفسی پارێزراو لەحوکم و بڕیاری شەریعەتی ئیسلامدا بریتییە: لە هەموو موسڵمانێك، وە هەموو کەسێك کەلە نێوان ئەو و موسڵمانانندا ئەمینی هەبێت هەروەکو خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 93] .

واتە: هەر کەسێك باوەڕدارێك بکوژێت بە عەمدی ئەوا سزای ئەو کەسە ئاگری دۆزەخە، وە بە نەمری تێیدا دەمێنێتەوە و خوای گەورە لێی تورە دەبێت و نەفرەتی لێ دەکات و سزایەکی زۆر گەورەی بۆ ئامادە کردووە .

وە خوای گەورە دەربارەی مافی ئەو کافرانەی کە پەیمانتان لە گەڵیاندا هەیە کە ئەگەر بە هەڵە بکوژرێن دەفەرمێت:

﴿ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ [النساء: 92].

واتە: ئەگەر کوژراوەکە لەکەسانێکی کافر بوو کە ئێوە پەیمان لە نێوانتاندا هەیە لە گەڵیاندا ئەوا دەبێت خوێنی کوژراوەکە بدەن بەکەس و کاری وبەندەیەکی باوەڕداریش ئازاد بکەن، وەئەگەر بەندەی نەبوو ئەوا دەبێت دوو مانگ لەسەر یەك بە ڕۆژوو بێت تاخوای گەورە تۆبەی لێ وەربگرێت وایی خۆش بێت، چونکە خوای گەورە زاناو کاربەجێیە .

باشە ئەگەر کافرێکی پەیمان پێ دراو بە هەڵە بکوژرێت لەلایەن موسڵمانێکەوە ئەوا خوێنەکەی و کەفارەتەکەیشی لەسەر بێت ئەی ئەگەر بەعەمدی بیکوژێت؟.

ئەو کاتە تاوانەکە گەورە تر دەبێت ، وە بە صحیحی لە پێغەمبەری خواوە هاتووەﷺ کە فەرموویەتی: (من قتل معاهدا لم يرح رائحة الجنة)[30].

واتە: هەر کەسێك ئەگەر کافرێکی پەیمان پێ دراو بکوژێت ئەوا بۆنی بەهەشت ناکات.

بۆیە دروست نىیە دەست درێژی بکرێتە سەر کافرێکی پەیمان پێ دراو بە ئازاردانی چ جای کوشتنی لەوێنەی تاوانێکی خراپی ئاوادا، کە ئەمەیش هەڕەشەیەکی سەختە بۆ کەسێك کە کافرێکی پەیمان پێدراو بکوژێت، وە یەکێکە لە تاوانە گەورە هەڕەشە لێ کراوەکان بە نەچونە بەهەشتی کوژەرەوە، پەنا دەگرین بە خوای گەورە لەسەر شۆڕی .

3- ئەم کارە تاوان کارییە جۆرەها قەدەغە کراوەکان لە ئیسلامدا دەگرێتە خۆی کە ئاشکرایە لای هەموو موسڵمانان وەکو غەدر و ستەم و ناپاکی و دوژمنکاری و تاوان کاری و ترسانی موسڵمانان و جگە لەوان، کە هەموو ئەم تاوانە ناشرینە خراپانە خوا و پێغەمبەرەکەیﷺ و باوەڕداران ڕەتی دەکەنەوە و ڕقیان لێیەتی .

دووەم: لە کاتێکدا کە ئەنجومەن حەرامی ئەم کارە تاوانکارىیە لە شەرعی پیرۆزی ئیسلامدا ڕوون دەکاتەوە لە هەمان کاتدا ئاشکرای دەکات بۆ هەموو جیهان کە: ئیسلام پاکە و بەرییە لەم کردەوەیە، بە هەمان شێوە هەموو موسڵمانێك کە باوەڕی بە خوای گەورە و ڕۆژی دوا یی هەبێت بەرىیە لێی، بەڵکو ئەمە هەڵسوکەوتی کەسانێکی خاوەن بۆچونی لەڕێ دەرچوو بیروباوەڕێکی گومڕان، و خۆیان خراپە و تاوانەکەی هەڵدەگرن، بۆیە با

---

(30) (رواه البخاري: 3166).

کردەوەکەیان نەژمێردرێت لەسەر ئیسلام و موسڵمانە هیدایەت دراوەکان بە هیدایەتی ئیسلام و دەست گرتوان بە قورئان و سوننەتەوە و دەست گرتوان بە دینی خوای گەورەوە، بەڵکو ئەمە تەنها ئاشوب و تاوانێکی سافە کە شەریعەت و فیترەت ڕەتی دەکاتەوە، بۆیە دەقە شەرعی‌یەکان هاتوونە بە حەرام کردن و قەدەغە کردنی بە یەکجاری و بێگومان، وەئاگاداری هاوەڵایەتی کردنی خاوەنی ئەم بۆچونانە دەکەن، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللَّهَ عَلَى مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾ [البقرة: 204-206] .

واتە: لەناو خەڵكیدا كەسانی وا هەیە كە كاتێك قسە دەكات سەرسام دەبیت بە قسەكانی و سەرنجت ڕادەكێشێت، وەخوایش دەكات بەشایەت كە قسەكانی وكردەوەكانی یەكن بەڵام وانی‌یە و كاتێك كە ڕووبەڕووی دەبیتەوە دەبینیت — كە زۆر سەر سەختە لە ڕووبەڕوو بوونەوەدا، وە كاتێكیش كە لێت جیادەبێتەوە كۆشش دەكات تا ئاشوب لەسەر زەوی بڵاو بكاتەوە و كێڵگە و بەروبوم ووەچە لە ناوبەرێت، وە خوای گەورە ئاشوبی خۆش ناوێت، وە كاتێك كە پێی بڵێیت لە خوا بترسە ئەوا بە تاوان خۆی بە گەورە دەزانێت، بەڵام دۆزەخی بەسەو شوێنێتی كە خراپترین شوێنی مانەوەیە، وە خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ [المائدة: 33] .

واتە: ئەو کەسانەی کە دژایەتی خوای گەورە و پێغەمبەرەکەی ﷺ دەکەن و ئاشوب لەسەر زەوی بلأو دەکەنەوە بە کوفر و کوشتن و بردنی ماڵ و ترساندنی خەڵکی تەنها سزایان کوشتنە، یاخود لەسێدارەدانە یاخود دەست و پێیان بە جیاواز ببڕێتەوە یاخود دەربکرێن لە سەر زەوی، بەم شێوەیە لە د ونیادا سەر شۆڕیی‌یان بۆ هەیەو لە قیامەتیش دا سزایەکی گەورەیان بۆ هەیە .

وە داوا کارین لە خوای گەورە بۆ خاتری ناوە جوانەکانی و سیفاتە بەرزەکانی پەردە لەسەر ئەم کەسە ستەم کارە دەست درێژانە هەڵماڵێت، و بیاندات بە دەستەوە تا بڕیاری شەرعی پاکیان بەسەردا جێ بەجێ بکرێت، وە خراپە و ناخۆشیان کۆتایی پێ بێت لەم وولأتە و تێکڕا وولأتی موسڵمانان ، وە (خادم الحرمين الشريفين الملك فهد بن عبدالعزيز) وحکومەتەکەی و هەموو کاربەدەستانی موسڵمانان سەرکەوتوو بکات بۆ هەموو شتێك خێر و چاکەی وولأت و خەڵکی تێدا بێت و سەرکوت کەری ئاشوب و ئاشوب کاران بێت، وە بە هۆی ئەمانەوە ئاینەکەی سەر بخات و ووشەکەی پێ بەرز کاتەوە، وە حاڵی هەموو موسڵمانان چاك بکات، هەر ئەو پشتیوانە و تواناو دەسەلأتی هەیە بەسەر ئەم شتەدا .

و صلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه وسلم .

(مجلس هيئة كبار العلماء) .

سماحة الشيخ الإمام

عبدالعزيز بن عبدالله بن باز (رحمه الله):

پرسیار: کۆمەڵی ئیسلامی چەکدار لە جەزائیر دەڵێن کە گوایە تۆ پاڵپشتی ئیشەکانی ئەوان دەکەیت لە تیرۆر کردنی پۆلیس و چەك هەڵگرتن بە گشتی، ئایا ئەمە ڕاستە؟ وە ئایا حوکمی ئەم ئیشانەیان چیە لە گەڵ هێنانەوەی بەڵگە بەپێی توانا خوا پاداشتی خێرتان بداتەوە؟

شێخ رحمەتی خوای لێ بێت وەڵامی دایەوە و فەرمووی:

بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله و صلى الله و سلم على رسول الله و على آله وأصحابه ومن اهتدى بهداه، لە پاشاندا:

بە جەخت لەسەر کراوەییەوە ئێمە ئامۆژگاری هەموو برایانمان کردووە لە هەموو شوێنێك – مەبەستم بانگەواز کەرانە – ئامۆژگاریمان کردن کە لەسەر زانیاری و چاوڕۆشنی بن، وە ئامۆژگاری خەڵکی بکەن بە باشترین و جوانترین شێوە، وەکو ئیش کردنێك بە فەرمانی خوای گەورە کە دەفەرمێت:

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ [النحل: 125] .

واتە: بانگەوازی خەڵکی بکەن بۆ بەرنامە ودینی پەروەردگارتان بە دانایی و کار بەجێیی و ئامۆژگاری جوان، وە گفتوگۆیان لە گەڵدا بکەن بە باشترین شێوە .

وە دەفەرمێت:

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ [العنكبوت:46] .

واتە: گفتوگۆو دەمەقاڵێ لەگەڵ ئەهلی کتاب مەکەن تەنها بە جوانترین شێوە نەبێت، تەنها ئەوانەیان نەبێت کە ستەمیان کردووە و دەرچوونە لە سنوری گفتوگۆ کردن .

خوای گەورە فەرمانی بە بەندەکانی کرد بە بانگەواز کردن بۆ لای خوای گەورە، وە ڕێنمایی یانی کرد بۆ ڕێگایەکی دانایی کار بەجێ، کە ئەویش بانگەواز کردنە بۆ لای خوای گەورە بە دانایی، واتە: بە زانست، خوای گەورە دەفەرمێت، پێغەمبەر ﷺ دەفەرمێت، وە بە ئامۆژگاری جوان و گفتوگۆ بە جوانترین و باشترین شێوە، لە کاتی گوماندا دەمە قاڵێ و گفتوگۆ دروست دەبێ بەڵام دەبێت بە باشترین و جوانترین شێوە بێت هەتا گومانەکە نامێنێت .

وە ئەگەر یەکێك لە بانگەواز کەران لە جەزائیر لە منەوە گێڕابێتییەوە کە من پێیانم ووتبێت: پۆلیس تیرۆر بکەن، یاخود چەك بەکار بهێنن لە بانگەواز کردن بۆ لای خوای گەورە ئەمە هەڵەیەو ڕاست نییە، بەڵکو درۆیە و من شتی وام نەوتووە .

بەڵکو بانگەواز تەنها بە شێوازی جوان دەبێت: خوا دەفەرمێت: پێغەمبەرەکەی ﷺ دەفەرمێت، وە بەیاد خستنەوە و ئامۆژگاری و هاندان و ترساندن لە خوا، بەم شێوەیە بانگەواز کردن بۆ لای خوای گەورە دەبێت، هەروەکو چۆن پێغەمبەر ﷺ و هاوەڵانی رضي الله عنهم لە مەککەی پیرۆز بانگەوازیان دەکرد پێش ئەوەی دەسەڵاتیان هەبێت، بانگەوازی خەڵکیان ناکرد بەچەك، بەڵکو بانگەوازی خەڵکیان دەکرد بەئایەتە قورئانییەکان و ووتەی چاك و بانگەوازی چاك، چونکە ئەمە نزیکترە لە چاکسازی و نزیکترە لە وەرگرتنی حەق و ڕاستی .

بەڵام بانگەواز کردن بە تیرۆر کردن و کوشتن یاخود بە لێدان ئەمە لە سوننەتی پێغەمبەر ﷺ و سوننەتی هاوەڵانی ﷺ نییە، بەڵام کاتێك خوای گەورە دەسەڵات داری کرد لە مەدینە و کۆچی کرد بۆی و دەسەڵات بۆ خۆی بوو ، وە خوای گەورە جیهاد کردن و جێ بەجێ کردنی سنورەکانی تەشریع کرد، پێغەمبەرﷺ جیهادی هاوبەش بڕیاردەرانی کرد و سنورەکانی جێ بەجێ کرد لە پاش ئەوەی کە خوای گەورە فەرمانی پێ کرد بەم شتانە ، بۆیە بانگەواز کاران بۆ لای خوای گەورە پێویستە بانگەواز بکەن بۆ لای خوای گەورە بە شێوازی جوان: بە ئایەتە قورئانی‌یەکان و فەرموودەکانی پێغەمبەر ﷺ وە ئەگەر بانگەواز کردن سودی نەبوو ئەو کاتە فەرمانەکە بەرز دەکەنەوە بۆ لای دەسەڵاتداران، و ئامۆژگاری دەسەڵاتداران دەکەن هەتا جێ بەجێ دەکرێت، فەرمانڕەوا و دەسەڵات داران لە پاش ئەوەی فەرمانەکە بەرز دەکرێتەوە بۆلایان، ئامۆژگاری دەکرێن کە ئەمە وئەمە پێویستە جێ بەجێ بکرێت هەتا هاوکاری ڕوو دەدات لە نێوان زانایان و سەرۆکەکان لە پاشاو ئەمیرو سەرۆك کۆمارەکان، بانگەواز کەران فەرمانەکەیان بۆ بەرز دەکەنەوە لەو شتانەی کە پێویست بەوان دەکات لە بەند کردن، لەکوشتن، لەجێ بەجێ کردنی سنور، وە ئامۆژگاری فەرمان ڕەوایان دەکەن، و ئاڕاستەیان دەکەن بۆ چاکە بە شێوازێکی جوان و ووتەیەکی باش، بۆیە خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

[العنكبوت:46] .

واتە: گفتوگــۆو دەمەقاڵێ مەکەن لە گەڵ خاوەنی پەڕتووکە ئاسمانی‌یەکان بە

باشترین شێوە نەبێت تەنها ئەوانەیان نەبێت کە ستەمیان کردووە ولە سنووری گفتوگۆ کردن دەرچوونە، وە پێیان بڵێن باوەڕمان هێناوە بەو قورئانەی کە بۆمان دابەزیوە وە بەو پەرتوکەیشی کە بۆ ئێوە دابەزیوە ، وەپەرستراو وخوای ئێمەو ئێوەیش هەر یەکە، وە ئێمە خۆمان تەسلیمی کردووە.

وەئەگەر یەکێك لە خاوەنی پەرتووکە ئاسمانیەکان یاخود جگە لەمان ستەمی کرد ئەوا پێویستە لەسەر فەرمانڕەوا هەڵسوکەوتی لە گەڵدا بکات بەو شێوەیەی کە شایەنێتی، بەڵام بانگەواز ك اران بۆ لای خوای گەورە پێویستە لەسەریان نەرموونیان و کار بەجێ بن لەبەر فەرموودەکەی پێغەمبەر ﷺ کە دەفەرمێت:

(إن الرفق لايكون في شيء إلا زانه، ولا يُنْزَعُ من شيء إلا شانه)[31] .

واتە: بە ڕاستی نەرموونیانی لە هیچ شتێکدا نابێت ئیلا جوانی دەکات، وە لە هیچ شتێك دەر ناکرێت ئیلا ناشیرینی دەکات .

وە دەفەرمێت: (من يُحرم الرفقَ يحرم الخيرَ كله)[32].

واتە: هەر کەسێك نەرمونیانی نەهێڵێت و قەدەغەی بکات ئەوا هەموو خێر و چاکەی نەهێشتووە و قەدەغەی کردووە .

بۆیە پێویستە لەسەر بانگەواز کاران کە ئامۆژگاری خەڵکی بکەن و ئایەتەکان و فەرموودەکانیان یادبخەنەوە، وە کەسێکیش گومانی هەبوو ئەوا گفتوگۆ و دەمەقاڵێی لەگەڵ بکەن بە جوانترین و باشترین شێواز بڵێن ئایەتەکە مانای وایە، فەرموودەکە مانای وایە، خوای گەورە وا دەفەرمێت: پێغەمبەرەکەی ﷺ

---

(31) (رواه مسلم فی كتاب البر والصلة، باب فضل الرفق حديث رقم: 2594).

(32) (المصدر والموضع السابق حديث رقم: 2592).

وا دەفەرمێت، تا گومانەکەی نامێنێت و حەقەکە ئاشکرا دەبێت ئەمە پێویستە لەسەر برایانمان لە جەزائیر و جگە لە جەزائیر، وە پێویستە لە سەریان کە ڕێگای پێغەمبەرﷺ و هاوەڵانیؓ بگرنە بەر کاتێك کە لە مەککە بوون .

وە بە ووتەی چاك و شێوازی جوان چونکە ئێستا دەسەڵاتیان نیە و دەسەڵات بۆ جگە لە خۆیانە، وە پێویستە لەسەریان ئامۆژگاری فەرمانڕەواکان وکاربەدەستان بکەن بە دانایی، وە هەتا هەموو پێکەوە هاوکاری بکەن لەبەربەست کردنی تاوان باران و جێگیر کردنی حەق، فەرمان ڕەوایان و سەرۆکەکان جێ بەجێ کردنیان لەسەر پێویستە، وە زانایان و بانگەواز کەران ئامۆژگاری و گەیاندن و ڕوون کردنەوەیان لەسەرە.

داواکارین لە خوای گەورە هیدایەتی هەموو لایەکمان بدات .

حوکمی کوشتنی ئەو ئافرەتـانە چییە کە لەبەر کردنی حیجاب ڕەت دەکەنەوە؟

پرسیار: ئەم کۆمەڵانە هەستان بە کوشتنی هەندێك لەو ئافرەتانەی کە لەبەر کردنی حیجابیان ڕەت کردۆتەوە، ئایا ئەم کارە دروستە؟

وەڵام: ئەمەیش بە هەمان شێوە هەڵەیە، ئەم شتەیان بۆ دروست نییە، ئامۆژگاری کردن لەسەریان پێویستە، ئامۆژگاری کردنی ئافرەتان تا حیجاب دەپۆشن، وە ئامۆژگاری کردنی نوێژ نەکەر تا دەست دەکات بە نوێژ کردن، وە ئامۆژگاری کردنی سو خۆر (ربا) هەتا وازی لێ دەهێنێت، وە ئامۆژگاری کردنی زینا کەر تا واز لە زینا کردن دەهێنێت، وە ئامۆژگاری کردنی عەرەق خۆر تاوازی لێ دەهێنێت، هەموو ئامۆژگاری دەکرێن، ئامۆژگاری دەکرێن بە:

خوا فەرموویەتی و پێغەمبەرەکەی ﷺ فەرموویەتی: بە ئایەتەکانی قورئان و فەرموودە پیرۆزەکان، وەئاگادار دەکرێنەوە لە توڕە بوونی خوای گەورە و لە سزای ڕۆژی قیامەت .

بەڵام لێدان یاخود کوشتن یاخود جگە لەمانە لە جۆرەکانی ئازار دان ئەمە بۆ بانگەواز کاران دروست نییە و ناگونجێت، ئەمە خەڵکی لە بانگەواز دوور دەخاتەوە، بەڵکو پێویستە لەسەر بانگەواز کاران خۆیان بپارێزننەوە بە ئارامگرتن و لەسەرخۆیی و ووتەی چاك لە مزگەوتەکان و جگە لە مزگەوتەکان تا خەڵکی باش زۆر بێت و خەڵکی خراپ کەم بێت، وە هەتا خەڵکی سود لە بانگەوازەکە ببینێت و وەڵام دانەوەیان هەبێت .

ئامۆژگاری کردنی ئەم پێشەوا سەلەفیەکان بۆ کەسێك کە توشی ئەم تیرۆر کردنانە بووبێت .

پرسیار: بە چی ئامۆژگاری کەسێك دەکەن کە توشی ئەم تیرۆر کردنانە یاخود شتێك لێی بووبێت؟

وەڵام: ئامۆژگاریان دەکەم بە تۆبە کردن و گەڕانەوە بۆ لای خوای گەورە، وە پەیوەست بن بەو ڕێگاو بەرنامەیەوە کە پێشینە چاکەکان لەسەری ڕۆیشتون، بە بانگەواز کردن بۆ لای خوای گەورە بە دانایی و کار بەجێی و ئامۆژگاری جوان و گفتوگۆ بە باشترین شێوە، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحاً﴾ [فصلت: 33].

واتە: کێ هەیە ووتەی باشتر و چاك تر بێت لە ووتەی کەسێك کە بانگەواز دەکات بۆ لای خوای گەورە و کردەوەی چاك دەکات .

بۆیە نابێت خۆیان بخەنە ناو کردەوەیەکەوە کە ببێتە هۆی تەسك کردنەوە لەسەر بانگەواز و ئازاردانی بانگەواز کاران و کەم کردنی زانست، بەڵام ئەگەر بانگەواز بەووتەی چاك و شێوازی جوان بێت ئەوا بانگەواز کاران زیاد دەکەن، و خەڵکی سودیان لێ دەبینێت وگوێیان لێ دەگرن و سودیان لێ وەردەگرن، و لە مزگەوت و جگە لە مزگەوت زنجیرەی دەرسی زانستی و ئامۆژگاری زۆر دەبێت هەتا خەڵکی سود وەردەگرن .

خوا هیدایەتی هەمووان بدات(33) .

---

(33) (فتاوى العلماء الأكابر: 61 - 68) .

حوكمی دەست درێژی كردنە سەر ئەو بێگانانەی كە بۆ گەشت و سەردان دێنە ناو وڵاتە ئیسلامیەكان :

پرسیار: حوكمی دەست درێژی كردنە سەر ئەو بێگانانەی كە بۆ گەشت و سەردان دێنە ناو وڵاتە ئیسلامیەكانەوە چیە؟

وەڵام: ئەمە دروست نیە، دەست درێژی كردن دروست نیە بۆ سەر هەر كەسێك بێت ئیتر ئایا بۆ گەشت هاتبێت یاخود بۆ كار كردن، چونكە ئەوان ئەمین كراون، بە ئەمین كراوی هاتونەتە ناو ووڵاتە ئیسلامیەكانەوە، بۆیە دروست نیە دەست درێژی بكرێتە سەریان، بەڵكو ئامۆژگاری دەوڵەت دەكرێت هەتا قەدەغەیان بكات لەو شتانەی كە نابێت ئاشكرا بكرێت، بەڵام دەست درێژی كردنە سەریان ئەوا دروست نیە، تاكە تاكەی خەڵكی بۆیان نیە بیان كوژن یاخود لێیان بدەن یاخود ئازاریان بدەن، بەڵكو پێویستە لەسەریان كە ئیشەكە بەرز بكەنەوە بۆ لای فەرمان ڕەوایان، چونكە دەست درێژی كردنە سەریان دەست درێژی كردنە بۆسەر كەسانێك كە بە ئەمانەوە هاتوونەتە ژوورەوە، بۆیە دروست نیە دەست درێژی بكرێتە سەریان، بەڵكو ئیشەكەیان بەرز دەكرێتەوە بۆ لای كەسانێك كە بتوانن قەدەغەی هاتنە ژوورەوەیان بكەن، یاخود قەدەغەیان بكەن لەو خراپەكارییە ئاشكرایە .

وە ئەگەر موسڵمان بوون ئەوا ئامۆژگاری دەكرێن و بانگ دەكرێن بۆ ئیسلام یاخود بۆ واز هێنان لە خراپەكە .

بەڵگە شەرعیەكان پاڵپشتی ئەم شتە دەكەن، والله المستعان، ولا حول ولا قوة إلا بالله[34] .

---

(34) (مجموع الفتاوى للشيخ ابن باز: 8 / 239).

وەڵامەکانی زانای پایە بەرز

د. صالح بن فوزان الفوزان (خوا بیپارێزێت):

پرسیار: خوا چاکەتان لە گەڵدا بکات، ئایا هەستان بە تیرۆر کردن و کرداری تەقاندنەوە لە دام و دەزگا حك ومیەکان لە وولاتی کافراندا پێویستیە و کرداری جیهادی هەیە؟ .

وەڵام: تیرۆر کردن و وێرانکاری ئەمە کارێکی نا دروستە، چونکە شەڕ و خراپە و کوشتن و دەربەدەری دێنێت بۆ سەر موسڵمانان، بەڵکو ئەوەی شەرعی بێت لەگەڵ کافراندا بکرێت بریتیە لە جیهاد کردن لە پێناوی خوای گەورەدا، و ڕوو بەڕوو بوونەوەیان لە کاتی جەنگدا، کە ئەگەر موسڵمانان توانایان هەبوو سوپا ئامادە بکەن، و غەزای کافران بکەن، و کوشتاریان بکەن هەروەکو چۆن پێغەمبەرﷺ جێ بەجێی کرد کاتێك کە کۆچی کرد بۆ مەدینە، و پشتیوانان ویارمەتیدەرانی هەبوو، بەڵام وێرانکاری و تیرۆر کردن ئەمە بەڵاو خراپە دێنێتە سەر موسڵمانان .

پێغەمبەرﷺ کاتێك کە لە مەککە بوو پێش کۆچ کردن فەرمانی پێ کرابوو لە لایەن خوای گەورەوە بەدەست گرتنەوە لە کوشتار:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾ [النساء:77] .

واتە: ئایا تەماشای ئەو کەسانە ناکەیت کە پێیان ووترا دەستتان بگرنەوە لە کوشتار کردن و نوێژەکانتان بکەن و زەکات بدەن .

لەو کاتەدا فەرمانی پێ کرابوو بەدەست گرتنەوە لە کوشتاری کافران، چونکە توانای کوشتار کردنی کافرانی نەبوو، ئەگەر یەك کافریان بکوشتایە ئەوا

کافرەکان هەموویانیان دەکوشت و ڕەگ وڕیشەیانیان دەردەهێنا ، چونکە لە موسڵمانەکان بەهێز تر بوون و موسڵمانەکان لە ژێر ڕکێف و دەسەڵاتی ئەواندا بوون .

تیرۆر کردن دەبێتە هۆی کوشتنی ئەو موسڵمانانەی کە لەو وڵاتەدا دەژین، هەر وەکو چۆن ئێستا دەیبینین و دەی بیستین، کە ئەمە لە کاروباری بانگەواز کردن نیە، وە لە جیهاد کردنیش نیە لە پێناوی خوای گەورەدا، بە هەمان شێوە وێران کاری و تەقاندنەوە ئەمانە بەڵاو خراپە دێننە سەر موسڵمانان هەروەکو چۆن ئێستا ڕووی داوە، بەڵام کاتێك کە پێغەمبەرﷺ کۆچی کرد بۆ مەدینە و سوپاو پشتیوانانی هەبوو ئەو کاتە فەرمانی پێ کرا بە جیهاد کردنی کافران .

* ئایا پێغەمبەر ﷺ و هاوەڵان ﷺ کاتێك کە لە مەککەدا بوون ئەم کردەوانەیان دەکرد؟

نەخێر، هەرگیز، بەڵکو لێیان قەدەغە کرابوو.

*ئایا ماڵ و سامانی کافرانیان وێران دەکرد کاتێك کە لە مەککەدا بوون؟

نەخێر، هەرگیز، بەڵکو لێیان قەدەغە کرابوو .

فەرمانیان پێکرا بوو بە بانگەواز کردن و ڕاگەیاندنی دین بەتەنها، بەڵام خەڵکی پەیوەست کردن بە ئیسلام و کوشتار کردن ئەمە تەنها لە مەدینەدا ڕووی دا کاتێك کە ئیسلام دەوڵەتی هەبوو

ڕەت دانەوەی زانای پایە بەرز

د. صالح بن فوزان الفوزان (خوا بیپارێزێت):

بۆ گومانێکی ئەو کەسانەی کەتیرۆر کردن بە دروست دەزانن :

پرسیار: لە جەزائیر بانگەواز کارێك هەیە پەرتوکێکی داناوە تێیدا بانگەشەی ئەوە دەکات کە تیرۆر کردن لە سوننەتە واز لێ هێنراوەکانە ! ! وە چیرۆکی کوشتنی کەعبی کوڕی ئەشرەف، و کوشتنی ئەو جولەکەیەی کەتەماشای عەورەتی ئافرەتە موسڵمانەکەی کرد، دەکات بە بەڵگە، بۆچونی بەڕێزتان چۆنە لەم شتەدا؟

وەڵام: لە چیرۆکی کوشتنی کەعبی کوڕی ئەشرەفدا هیچ بەڵگەیەك نییە لەسەر دروستێتی تیرۆر کردن، چونکە کوشتنی کەعبی کوڕی ئەشرەف بە فەرمانی پێغەمبەر ﷺ بوو، کە خۆی فەرمان ڕەوا بوو، وە کەعبیش لە ژێردەستەکانی بووە بە گوێرەی پەیمان، بەڵام کەعب ناپاکی کردوو پەیمانەکەی شکاند کە وای پێویست کرد بکوژرێت بۆ بەربەست کردنی خراپە کارییەکان لە موسڵمانان، وە کوشتنی بە هەڵسوکەوتی تاکە تاکەی خەڵکی نەبووە، یاخود بە هەڵسوکەوتی کۆمەڵێك لە خەڵکی نەبووە بەبێ ڕێگە پێدانی فەرمانڕەوا هەروەکو چۆن تیرۆر کردنەکانی ئەمڕۆ لە گۆڕەپانەکەدا بەو شێوەیەیەو بەبێ ڕێگە پێدانی فەرمانڕەوایە کە ئەمەیش ئاژاوەیەکە ئیسلام دانی پێدا نانێت، چونکە بە هۆیەوە زیانی زۆر گەورە دروست دەبێت لە مافی ئیسلام و موسڵماناندا .

پەیامی زانای پایە بەرز

عبدالعزیز بن عبدالله آل الشیخ (**خوا بیپارێزێت**):

لە کاتی پێکدادانی هەردوو فڕۆکەکە

بە باڵەخانەی بازرگانی جیهانی لە ئەمریکا :

الحمد لله رب العالمين، و العاقبة للمتقين والصلاة والسلام على أشرف الأنبيا ء والمرسلين وعلى آله وصحبه أجمعين . لە پاشاندا:

لەبەر زۆری ئەو پرسیار و ڕوونکردنەوانەی کە ڕوومان تێ دەکات دەربارەی ئەوەی کە لە وولاَتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا ڕووی دا لەم چەند ڕۆژەی پێشودا، وە هەڵوێستی شەریعەت چىیە دەربارەی؟ وە ئایا ئاینی ئیسلام ڕێگە بەم جۆرە هەڵسوکەوتانە دەدات یان نا؟

بەپشتوانی خوای گەورەی تاك و تەنهای بەدەسەلاَت دەڵێم: بەڕاستی خوای گەورە بەخششی خۆی ڕژاندووە بە سەرماندا بەهۆی ئەم دینە ئیسلامەوە، وە کردوویەتی بەشەریعەتو یاسایەکی تەواوی گونجاو بۆ هەموو کاتو شوێنێك، وە چاککەری حاڵی تاك و کۆمەڵەکانە، وە بانگەواز دەکات بۆ چاکسازی و دامەزراویو دادپەروەری و چاکە کردن، وە فڕێ دان و واز هێنان لە هاوبەش بڕیار دان و ستەم و غەدرو ناپاکی، وە یەکێك لە بەخششە گەورەکانی خوای گەورە بەسەر ئێمەی موسڵمانەوە ئەوەیە کە:

هیدایەتی داوین بۆ ئەم دینە، وە کردوومانێتی بە شوێن کەوتوو پشتوانانی، وە موسڵمانی جێبەجێ کەری شەریعەتی خوا، شوێن کەوتووی سوننەتی پێغەمبەری خوا ﷺ دامەزراو بەتەواوترین دامەزراوی لەسەر ئەم دینە ئەوا ئەو ڕزگار بوو سەلامەتە لە دونیا و قیامەتدا .

وە ئەوەی کە ڕووی دا لە وولاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا لە ڕووداوی ترسناك کە بە هۆیەوە هەزارەها خەڵکی لەناو چون بە جەخت لەسەر کراوی‌یەوە کردارێکن کە شەریعەتی ئیسلام ڕێگای پێ نادات، لەم دینەدا شتی وا نی‌یە، وە ناگونجێت لەگەڵ بنچینە شەرعییەکانی، ئەویش لە چەند ڕوویەکەوە:

ڕووی یەکەم: خوای گەورە فەرمانی کردووە بە دادپەروەری، وە لەسەر دادپەروەری زەوی و ئاسمانەکان دامەزراوە، وە پێغەمبەران پێی نێردراون، و پەرتوکەکانی پێ دابەزێنراون، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ [النحل:90] .

واتە : بە ڕاستی خوای گەورە فەرمان دەکات بە دادپەروەری و چاکە و بەخشین بە خزمان و قەدەغەی بەدڕەوشتی و ئاشوب و خراپە و ستەم دەکات، وە بەم شتانە ئامۆژگارییان دەکات بەڵکو یاد دەکەنەوە .

وە دەفەرمێت:

﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ [الحديد: 25].

واتە: بە جەخت لەسەرکراوییەوە پێغەمبەرانمان نارد بە بەڵگە ونیشانە و ڕوون کردنەوە، وە لەگەڵیاندا پەرتوك وتەرازومان داگرتووە تا ئیش وکاری خەڵکی هەڵسوڕێنن بە دادپەروەری .

وە بڕیاری خوای گەورە وایە کە تاوانی کەس نەخرێتە سەر شانی کەسی تر لەبەر تەواوێتی دادپەروەری خوای گەورە:

﴿أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ [النجم: 38].

ڕووی دووەم: بە ڕاستی خوای گەورە ستەمی قەدەغە کردووە لەسەر نەفسی پیرۆزی خۆی، وە بەقەدەغەیشی داناوە لە نێوان بەندەکانیدا، هەر وەکو چۆن خوای گەورە لە فەرموودەی قودسیدا فەرموویەتی:

(يا عبادي إني حرمت الظلم على نفسي و جعلته بينكم محرماً فلا تظالموا)[35].

کە ئەمەیش گشتیە بۆ هەموو بەندەکانی خوای گەورە بە موسڵمانان و جگە لە موسڵمانەوە، وە دروست نیە بۆ هیچ کەسێکیان ستەم بکات لە کەسانی تر، هەرچەندە دژایەتی و ڕق هەبێت، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى﴾ [المائدة: 8] .

واتە: ئەی ئەو کەسانەی کە باوەڕتان هێناوە هەڵسن بە شایەتی دان بۆ خوای گەورە بە داد پەروەری، وە باڕق لێ بونتان لە کەسانێك واتان لێ نەکات کە شایەتی ناحەق و ستەم بدەن ئەگەر کافرو بیدعەچیش بن بەڵکو شایەتی دادپەروەرانە بدەن ئەمە نزیکترە لە تەقواوە .

وە دژایەتی و ڕق لێ بوون نابێتە ڕێگا پێدانێکی شەرعی بۆ دەست درێژی کردن و ستەم .

وە لە پاش ئاماژە کردن بەو شتانەی پێشتر پێویستە هەموو خەڵکی بە دەوڵەت و حکومەت، بە موسڵمانو جگە لە موسڵمانانەوە چەند شتێك بزانن:-

<u>یەکەم:</u> ئەم ڕووداوانەی کە ڕووی دا لە وڵاتە یەکگرتووەکان وە ئەوەی کە هاوشێوەی ئەم کردارانە بێت لە ڕفاندنی فڕۆکە و ترساندنی خەڵکانی ئارام، یاخود کوشتنی خەڵکی بە بێ تاوان، ئەمە هیچ شتێك نیە تەنها بەشێك

---

(35) (صحيح مسلم رقم: 6572).

نەبێت لە زوڵم و ستەم و دەست درێژی کردنێك کە شەریعەتی ئیسلام ڕێگای پێ نادات، بەڵکو لە شەریعەتی ئیسلامدا حەرامە و لە تاوانە گەورەکانە .

دووەم: ئەو موسڵمانەی کە فەرمانی دینەکەی دەزانێت، و ئیش بە قورئانی خوای گەورە و سوننەتی پێغەمبەرەکەی ﷺ دەکات، خۆی دوور دەگرێت لە چونە ناو ئەم کردەوانە کە دەبێتە هۆی توڕەبوونی خوای گەورە و جۆرەها زیان و ئاشوبی لێ دەکەوێتەوە.

سێ یەم: پێویستە لەسەر زانایانی موسڵمانان کە لە ڕووداوی وادا حەق ڕوون بکەنەوە و، شەریعەتی خوای گەورە بۆ هەموو جیهان ئاشکرا بکەن، وە کە دینی ئیسلام هیچ کاتێك ڕێگا بە وێنەی ئەم کردارانە نادات .

چوارەم: وە پێویستە لەسەر دەزگاکانی ڕاگەیاندن و ئەو کەسانەی کە لەپشتیانەوەن لەوانەی کە موسڵمانان تۆمەت بار دەکەن و هەوڵ دەدەن تانە و تەشەر لەم دینە ڕاستە بدەن، و شتی وای پێوە دەلکێنن کە ئەم پاك و بێگەردە لێی، کە مەبەستی ئەم دەزگا و کەسانە بڵاو کردنەوەی ئاشوب و خراپەکاری و شێواندنی ناوبانگی ئیسلام و موسڵمانان و ئاشوب کردنی دڵەکان و تێك دانیانە، بۆیە پێویستە لەسەریان دەست بەرداری ئەم ستەمەیان ببن و وازی لێ بهێنن، وە بزانن کە هەموو کەسێکی دادپەروەری هۆشمەند کە فەرمانەکانی ئیسلام بزانێت نابێت بەم شێوەیە وەسفی ئیسلام بکات و، وێنەی ئەم تۆمەتانەی پێوە بلکێنێت، چونکە بە درێژایی مێژوو نەتەوەکان هیچ شتێکیان نەبینیوە لە شوێن کەوتووە پەیوەستەکانی ئەم دینە جگە لە چاودێری کردنی مافەکان و ستەم نەکردن و دەست درێژی نەکردن نەبێت .

ئەمە بوو کە ڕوونمان کردەوە بۆ ئاشکرا کردنی حەق و نەهێشتنی گــومـــان

داواکارم لە خوای گەورە کە بمانگەڕێنێتەوە سەر ڕێنمایی و هیدایەتمان بدات بۆ ڕێگای ڕاستی ئیسلام، وە دینەکەی بەعیزەت بکات و وشەی یەکخواپەرستی-یەکەی بەرز بکاتەوە.

إنه جواد كريم وصلى الله وسلم على نبينا محمد
وعلى آله و صحبه أجمعين
المفتي العام للمملكة العربية السعودية
ورئيس هيئة كبار العلماء وإدارة البحوث العلمية والإفتاء

عبدالعزيز بن عبدالله بن محمد آل الشيخ

ووتەی زانای پایە بەرز

صالح بن محمد اللحیدان (خوا بیپارێزێت)

*حوکمی شەریعەت چیە دەربارەی وێنەی ئەم ڕووداوانە (11ی سبتەمبەر)؟

*ئایا لە شەریعەت دا ڕێگا بە شتی وا دراوە؟

* وە ئایا زانایانی ئیسلام ڕێگا بە کرداری وەکو ئەم ڕووداوە دەدەن ؟

* بینەرانی بەڕێز(36) **السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته :**

الحمد لله علی کل حال، و الحمد لله الذی بنعمته تتم الصالحات، و الحمد لله الذ ي کل شيء بقضائه و قدره، لە وێنەی ڕووداوی وا کە ڕووی دا، وە لە بواری شلەژاندنی بیرو هۆش وبۆچون، وە لەڕووداوەکەی وولاتە یەککگرتوەکانی ئەمەریکا کەڕووی دا پرسیار وپرسیارلێك کردن زۆر بوو ە دەربارەی حوکمی ئەم ڕووداوانە لە شەریعەتی ئیسلامدا، کە گومانی تێدا نیە کە شەریعەتی ئیسلام شەریعەتێکی تەواوەو، هەموو ڕووداوێك جێگای دەبێتەوە تێیدا وحەل و چارەسەری هەموو کێشەیەکی گرتۆتە خۆی، وە ڕوون کردنەوەی حوکمی هەموو ڕووداوێکی تازەی تێدایە، هیچ کێشە و بەڵایەکی تازەی هاوچەرخ نایەت بەسەر مرۆڤایەتیدا ئیللا لە شەریعەتی ئیسلامدا حوکمەکەی تێدایە، و دورییەکانیشی ڕوون کراوەتەوە، لەمانە ئەم ڕووداوانەی کە هاتە کایەوە کە زۆر پرسیار دەربارەی دەکرێت لەلایەن خەڵکی بە گشتی و بەتایبەتی:

(36) دەقی ووتەکەیەتی کە لە تەلەفزیۆنی سعودی بڵاو کرایەوە .

حوکمی شەریعەت چیه‌یە دەربارەی وێنەی ئەم ڕووداوانە؟ وە ئایا لە شەریعەتدا ڕێگا بە شتی وا دراوە؟ وە ئایا زانایانی ئیسلام ڕێگا بە کرداری وەکو ئەم ڕووداوە دەدەن؟

ئەوەی کە پێویست بێت بوترێت لە ڕوون کردنەوەی حوکمی ئیسلام لەم شتەدا دەوترێت چونکە زانایانی ئیسلام پێویستە باسی ڕووداوەکان بکەن، و ئەحکامی شەریعەتی ئیسلام ڕوون بکەنەوە لەو گۆڕانکارییە تازانەی کە ڕوودەدەن، وە لەو کێشە و بەڵایانەی کە ڕوو دەکەنە موسڵمانان یاخود جگە لە موسڵمانان:

وە گومانی تێدا نیه‌یە کە هەموو شتێك بە قەزا و قەدەری خوای گەورە دەبێت، لەگەڵ ئەمەیشدا ئەحکامەکانی شەریعەت هەموو ڕووداوێك دەگرنەخۆ، وەخوای گەورە دادپەروەر ترین دادپەروەرە، وە لە هەموو کەس بەسۆز و بەزەیی ترە، وە هەر ئەو دادوەری داد پەروەرە، کەستەمی لەسەر نەفسی پیرۆزی خۆی حەرام کردووە، وە بە قەدەغە و حەرامیشی داناوە لەنێوان بەندەکانیدا، کە لە فەرمودەی قودسیدا دەفەرمێت:

(یا عبادي إني حرمت الظلم على نفسي وجعلته بينكم محرماً فلا تظالموا)[37] .

هەروەها لە ستەم کردنە کە دەست درێژی بکرێتە سەر جگە لە تاوان بار، یاخود جگە لە تاوان بار بکوژرێت، وە پێغەمبەرﷺ پێغەمبەری ڕەحم و سۆز و بەزەیی وچاکە بووە و نێردراوە بۆ لای مرۆڤایەتی بە تێکڕا بەڵکو بۆ لای جن و مرۆڤـ – ڕێگا و بەرنامەکەی ڕوون کردۆتەوە – کە لە کاتی غەزا و جیهاد کردن و کوشتاردا کەسوپایەکی ئامادە دەکرد ئامۆژگاری دەکردن کە منداڵ و ئافرەت و پیر و خواپەرست لە پەرستگاکەی نەکوژن .

(ألا يقتلوا وليداً ولا امرأةً و لا هرماً ولا متعبداً فی صومعة)[38].

---

(37) (صحيح مسلم رقم: 6572) .

واتە: ئیسلام ڕێگا نادات بە کوشتنی تەنها ئەو کەسانە نەبێت کە دەکوژن یاخود کوشتار دەکەن و دەست درێژی دەکەنە سەر موسڵمانان .

بۆیە وێنەی ئەم تاوانانەی کە ڕوو دەدات و جیاوازی ناخاتە نێوان منداڵی شیرەخۆر و ئافرەت و پیرەمێرد و پیرەژن و نەخۆش و ساغ، وە ماڵ و خاوەن ماڵ لەناو دەبات، ئەمە بە تاوانی گەورە وخراپەکاری ترسناك دادەنرێت، چونکە لە شەریعەتی ئیسلامدا وا تەماشای ئەم کردەوەیە دەکرێت کە ئاشوب گێڕانە لەسەر زەوی، و لەناو بردنی کێڵگە و وەچەیە کە ئەمەیش شتێکە ئیسلام حەرامی کردووە، خوای گەورە حەرامی کردووە و پێغەمبەرەکەی ﷺ حەرامی کردووە، وە کاتێك کە پێغەمبەرﷺ بینی ئافرەتێك کوژرا بوو فەرمووی نابوایە ئەمە بکوژرایە (ما كانت هذه لتقاتل)[39] .

واتە: کوشتنی کارێکی قەدەغەیە قەدەغە کراوێکی تەواو.

بۆیە ئەوەی کە ڕووی داو بینیم لە دەزگاکانی ڕاگەیاندنی بینراوەوە بەسەر باڵەخانەکانەوە کەباڵەخانەکانی ڕووخاند خەڵکی لەپاش ئەمە وەکو ئەوە وابوو کە قیامەت هەستابێت وە ترسەکە دەتوت ترسی هەستانی قیامەتە، وەشڵەژاوی وبێ ئاگایی دیار بوو لە ڕووی ئەو کەسانەی کە لێرە ولەوێ ڕایان دەکرد — بەڕاستی ئەو کەسەی کەوێنەی ئەم تاوانە ئەنجام دەدات لە ڕووانگەی ئیسلامەوە بەترسناك ترین تاوان بار و خراپترین بکەر دەژمێردرێت، وە هەر کەسێکیش ئەگەر وا گومان بەرێت کە زانایەك لەو زانایانەی کە مەبەستی شەریعەتی ئیسلام دەزانن و ئاگایان لە مەبەستی قورئان و سوننەتی

---

(38) (الشطر الأول من الوصية أخرجه الإمام مسلم الحديث رقم: 4522).

(39) (صحيح سنن أبي داود: 2669، وصحيح سنن ابن ماجة: 2842).

پێغەمبەرﷺ هەیە ڕێگا بە وێنەی ئەم کردارانە دەدات ئەوا تەنها گومانی خراپی بردووە.

بە ڕاستی شایانی موسڵمان نیە کە دڵخۆش بێت تەنانەت بە دوژمنیش کاتێك کە ستەمی لیٚ بکرێت، چونکە ستەم وەرناگیرێت، وەدوژمنکاری تاکە کەسیش کارێکی حەرام وقەدەغە کراوێکی گەورەیە ئەگەر شایانی سزادان نەبێت، ئەی ئیتر چۆن دروستە بەو شێوەیەی کە بینیمان، و دەنگی دایەوە و ترسی خستە دڵی هەرکەسێکەوە کە بینی، چۆن دەربارەی کرداری وا دەوترێت موسڵمانان ڕێگەی پیٚ دەدەن .

ئەوان هەر چەندە بانگەشەی ئەوە بکەن لە ڕێگەیان پیٚ دراوە بۆ جیٚ بەجیٚ کردنی وێنەی ئەم کردارانە نابێت لێیان وەربگیرێت و بەڕاست دابنرێن، بەڵکو دەبیٚ بپێورێت بە تەرازوی ئیسلام، خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا لە گفتوگۆ کردنی لەگەڵ موسڵماناندا دەفەرمێت:

﴿وَلا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى﴾ [المائدة: 8] .

واتە: با ڕق لیٚ بو ونتان بۆ کەسانێك واتان لیٚ نەکات دادپەروەر نەبن لە گەڵیاندا، بەڵکو دادپەروەر بن لە ووتە و کردەوەکانتان چونکە ئەمە نزیکترە لە تەقواو لە خواترسانەوە .

بۆیە ئاسمانەکان و زەوی لەسەر دادپەروەری ڕاوەستاون، وڕوودانی سزایەکی کۆمەڵی بە هیچ ڕوویەك لە ڕووەکان ناگونجێت لەگەڵ تەرازوی دادپەروەری دا، وە دانانرێت تەنها لە لایە ستەم و دوژمنکارییە خراپەکە نەبێت، چونکە کوشتنی کەسێکی پاکی بیٚ تاوان تاوانێکی گەورەیە ئەی ئیتر چۆن تاوانەکە گەورەتر نیە ئەگەر ڕوو بدات بەسەر کەسانێکی زۆر و ژمارەیەکی گەورە و

ساوای شیرەخۆر و منداڵ و ئافرەتی سك پڕ، هەتا لەوانەیە ئافرەت منداڵەکەی لەبار چوو بێت لە گەورەیی ترسەکەدا، وەکو بڵێی قیامەت هەستا بوو .

بەڕاستی ئەم شێوازە بینراوە ترسناکە کە بینرا لە ئەنجامی ئەو تـــاوانەی کە عەقڵی موسڵمان ڕێگەی پێ نادات و جێگیری ناکات، بۆیە هەرچەندە ئەو کەسەی ئەم ئیشەی ئەنجام داوە شێوازێکی ئیسلامی هەبێت و لە وولاتێکی ئیسلامیش بێت نابێت حساب بۆ کارەکەی بکرێت، بەڵکو حساب بۆ ئەوە دەکرێت کە زانایان دەیڵێن و لە ئەحکامەکانی شەریعەتی ئیسلامدا جێگیرە نەك بۆ وێنەی ئەم تاوانە ترسناکانە .

وە عەرەبستانی سعودی کاتێك ڕۆژێك لە ڕۆژان تەماشای ڕفاندنی فڕۆکەی کرد پێش ئەوەی هیچ فڕۆکەیەك بڕفێندرێت بۆ سعودیە، زانایانی بڕیاری قەدەغە کردن و حەرام کردنی ئەم کارەیان دا، وە جیاوازیان نەخستە نێوان فڕۆکەیەك کە سوار بووەکانی موسڵمان بن لەگەڵ فڕۆکەیەك کە سوار بووەکانی ناموسڵمان بن(40)، بەڵکو وایان بینی کە ستەم کارییەکی حەرامە ، وە دوژمنکاری کردنە سەر خەڵکی و تۆقاندنیان بە بێ ماف لە گەورەترین تاوانەکانە لەسەر ڕووی زەوی و ئاشوب نانەوەیە تێیدا .

وە لە وێنەی ئەم کردارانەدا سەرسوڕهێنەر نییە کە عەرەبستانی سعودی بەرهەڵستی و ناڕازی بوونی خۆی ئاشکرا بکات لەوەی کە ڕووی داو لەوانەی کە بەم کارە هەستان، چونکە عەرەبستانی سعودی شانشینێکی ئیسلامییە سوپاس بۆ خوا، وە بە ڕاستی یاسای ئیسلام حوکمی دەکات و حوکم بە

---

(40) (إشارة الى قرار هيئة كبار العلماء رقم (148) الصادر في الدورة الثانية والثلاثين بتاريخ: 12/ 1 / 1409ك).

شەریعەتی ئیسلام دەکەن، وە بنچینەی کار و دەسەلاتی پەیوەستە بەوەی کە پێچەوانەی ئیسلام نەکەن، وە کاتێکیش کە بەرهەڵستی وێنەی ئەم کردارانە دەکات ئەوا تەنها لە واقیعی دینەکەی و هەڵوێستە ئیسلامییەکەیەوە دەیکات، چونکە وولاتی هەردوو حەرەمی مەککە و مەدینەیە، وە وولاتی سەرچاوەی پەیامە، بۆیە سەیر نیەیە کە بەرهەڵستی خراپەکان بکات و ناش یرینی تاوانی تاوانباران دەربخات، وە بەرهەڵستی پەنا دانی هەموو تاوانبارێك، وڕازی بوون بە تاوانەکەی بکات .

بە ڕاستی مرۆڤی موسڵمانی زانا بە مەبەستەکانی شەریعەت، وە زانا بەو سۆز و بەزەیییەی کە شەریعەتی ئیسلام گرتوویەتییە خۆی بۆ بەندەکانی خوای گەورە دەزانێت کە ئەم کردارانە ناشیرینترین و خراپترین کردارن، وە لە هەموو کردارێك زیاتر زیان بە مرۆڤ دەگەیەنن .

وە لەو پرسیارە زۆرانەی کە ئاراستەم کرا پێش ئەوەی قسە بکەم بەڵام لە ژێر پاڵەپەستۆی زۆری پرسیارەکان و ئارەزووەکان بۆ قسە کردنم کە قسە بکەم و هەڵوێستی (قضاء) بزانرێت لە عەرەبستانی سعودی وکەسێك قسە بکات کە لە لوتکەی لێپرسراوێتی (قضاء) دا بێت بە باشم زانی کە دەست پیٚ بکەم و ڕوونی بکەمەوە: کە ئەم کردارە کردارێکی خراپە، وەڕاستێتی ئەوەیە کە پێغەمبەرﷺ فەرموویەتی: (لا يجني جان إلا على نفسه)[41] .

واتە: خراپە کار هیچ خراپەیەك ناکات تەنها بۆ سەر خۆی دەگەڕێتەوە .

(41) (رواه الترمذي حديث رقم: 2159، وابن ماجة حديث رقم: 3659، وصححه الشيخ الألباني في صحيح الترمذي: 3055، وصحيح سنن ابن ماجة: 2669).

وە لەو پرسیارانەی کەلێم کرا پێش ئەوەی لێرە قسە بکەم یەکێك لە ڕۆژنامەکان پرسیاری لێم کرد منیش ڕوونم کردەوە کە ئەم کردارە ناش یرینە کردارێکە ڕێگەی پێ نادرێت، هەروەها ئەم کردارە خراپە هیچ شتێکی لێ ناکەوێتەوە تەنها ڕق و کینە و تۆڵە سەندنەوە لەو موسڵمانانەی کە بەم کارە ڕازی نەبوونە وڕێگەیان پێ نەداوە ودانیان پێدا نەناوە وسوپاسیان نەکردووە، وە ناوەڕۆك وداخوازی دادپەروەری وعەقڵی زیرەك وا پێویست دەکات کە هیچ کەسێك تۆمەت بار نەکرێت وسزا نەدرێت تەنها بە تاوانەکەی خۆی نەبێت، وە نابێت مرۆڤێك یاخود کۆمەڵێك سزا بدرێت لەسەر تاوانی جگە لە خۆیان، چونکە لە شەریعەتی ئیسلامدا جێگیرە و لە فەرموودەی پێغەمبەری هیدایەت محمد ﷺ دا هاتووە کە دەفەرمێت:

(لا يجني جان إلا على نفسه).

وە خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرمێت:

﴿ أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ [النجم: 38] .

واتە: تاوان و خراپە و باری سەرشانی کەس نادرێت بەسەر شانی کەسی تردا، وە خراپەی تاوان بارێك ناخرێتە سەر کەسێکی بێ تاوان .

وە سزای کەسێکی بێ زیان نادرێت بەهۆی تاوانی تاوانبارێکەوە .

وە یەکێکی تر لەو تاوانانەی کە دەوروژێنرێت یاخود باسی لێوە دەکرێت لە دەزگاکانی ڕاگەیاندنەوە ئایا گەلی ئەمریکی لە پاش ئەم ڕووداوانە چۆن دەڕوانێتە ئەو موسڵمانانەی کە لە ئەمەریکادا دەژین، ئەوانەی خۆیان ئەمەریکین یاخود ئەوانەی لە وڵاتانی ترەوە چونە بۆ ئەمەریکا؟

پێش تر باسم کردووە وئێستایش دووبارەی دەکەمەوە کە چاوەڕوانی کار دانەوەی خراپ ناکرێت لەگەلی ئەمەریکی کە دەربارەی خۆیان دەڵێن ئێمە

ناودارترین پارێزەری دیموکراسی و هەڵگری ئاڵای دادپەروەرین، نا گونجێت تەماشای هاووڵاتیانی خۆیان یاخود میوانەکانیان لە عەرەب و موسڵمانان وعەرەبە ناموسڵمان ەکان بکەن بەچاوی دژایەتی کردن، وە چاوەڕوانی هەڵسوکەوتی هۆشمەندانە و گونجاندنیان لیَ دەکرێت .

وە نابێت یادی ڕۆژی کارەساتەکە بکەنەوە وتەماشای خەڵکی بیَ تاوان بکەن وەکو تاوانبار و خراپەکار، چونکە تاوانبار و بیَ تاوان یەکسان نین، وە نابێت تاوانی دەست درێژی کەرێکی ستەمکار بخرێتە سەر کەسێکی ئاشتی خوازی بێوەی .

من جەختی لەسەر دەکەمەوە ودەڵێم وێنەی ئەم کردارانە وەرنەگیراوە لە ئیسلامدا، وە ئاماژەم بۆ ئەوە کرد کە خەڵکی لەکاتی کوشتار کردندا – بەزۆری – لە ڕۆژگاری جەنگدا بیر ناکەنەوە لەو زیان و خوێن ڕژاندنانەی کە ڕووبەڕووی کەسانێك دەبێتەوە کە بە شداری شەڕیان نەکردووە، تەنها ئیسلام نەبێت کە قەدەغەی کردووە کەسانێك بکوژرێن کە بەشداری جەنگیان نەکردووە، وە قەدەغەی کوشتنی منداڵ و ئافرەت و پیر وخواپەرستی ناو پەرستگاکانی کردووە، وە دینی پێغەمبەری نێردراوﷺ بەم شێوەیە دەڕوانێتە گەل و تاکە کەس و کۆمەڵەکان، بۆیە دروست و گونجاو نىیە بۆ شوێن کەوتوانی ئەم دینە دان بنێن و ڕێگە بدەن بە وێنەی ئەم کردارە خراپە، کە بە ڕاستی کردارێکی ترسناکە، وەکردارێکی تازەی کەم وێنەیە کە لە کۆندا ناسراو نەبوو، وە بەرەو پیرەوە چو ونی پێویستی بە چارەسەر کردنی هەیە لە هەموو بوارەکاندا، چارەسەر کردنی تاوانبارەکە، و ئەوەی کە ڕازی بێت بە تاوانەکەی و ڕێگەی پیَ بدات و پاڵ پشتی بکات و یارمەتی بدات، وە دەبێت هۆکاری خۆپاراستن بگیرێتە بەر بۆ دووبارە نەبوونەوەی وێنەی ئەم تاوانە، وە هۆکارەکانیش

هۆشمەندەکان و لێکۆڵەرەوەکان بەدوای چارەسەرو خۆپاراستن لە ترسناکییەکان دەبزانن، وە دەبێت هۆکاری قەدەغەکردنی ڕووداوەکان بگیرێتەبەر، وە هیچ هۆکارێکی گەیشتن بە چارەسەری چاك و خۆپاراستنی تەواو کەم نەبێت .

وە گومانی تێدا نییە کە شەریعەتی ئیسلام خۆپارێزی هێناوە کەچاکـــترە لە چارەسەر کردن، کە ئەمەیش تایبەت نییە بە نەخۆشی لاشە بەڵکو گشتییەو نەخۆشی لاشەو کۆمەڵگاکان وهەموو گەلان دەگرێتەوە، خۆپاراستن لە ترسناکییەکان ودەست گرتن بەو هۆکارانەی کە مرۆڤـ توشی ترسناکی ناکەن کە ئەمەیش یەکێکە لە مەبەستەکانی شەریعەتی تەواوی ئیسلام، و یەکێکە لە داواکارییەکانی خاوەن هۆش و بیروبۆچونە ڕاست و تەواوەکان ، نامەوێت درێژە بدەم بە قسەکانم بەڵام جەخت لەسەر ئەوە دەکەمەوە کە ئوممەتی ئیسلامی بەسەر کردایەتییە زانستی و سیاسییەکەیەوە،– بۆیە لەپێش سەرکردایەتی سیاسی سەرکردایەتی زانستیم باس کرد چونکە کارەکە پەیوەندی بە ڕوون کردنەوەی حوکمی شەریعەتەوە هەیە– ڕێگا بەم کردارانە نادات و دانی پێدا نانێت، وە لەو باوەڕەیشدام کە کۆمەڵگای ئەمەریکی و ڕۆژئاوایی بەتێکڕا گونجاو نییە بۆیان کە تەماشای وێنەی ئەم کردەوانە بکەن وئەنجام دەرانی خەڵکی چ دەوڵەتێك بوون — کەلەژێر دەسەڵاتی دەوڵەتەکەدا نەبووە — ئەوا دژایەتی ئەو دەوڵەتانە بکەن و لۆمەیان بکەن ، چونکە ئەو کەسانە کاتێك کە بەم ئیشە هەستاون ڕاوێژیان بە دەوڵەتەکانیان نەکردووەو ئاگاداریانیان نەکردۆتەوە، چونکە من لەو باوەڕەدام کە هیچ کەسێك لەوانەی کە بەم کارە خراپە ناشیرینە هەستاون ئاگاداری کەسی پیاوانی دەوڵەتەکەیان نەکردۆتەوە لە مەبەستەکانیان، وە من دەڵێم پێویستە لەسەر دەسەڵات دارەکان لە هەموو

شوێنێك كە گومانی باش بەرن بە هاوولاَتیەكانیان بەتایبەتی كەمافی هاوولاَیەتی كردن لە وولاَتە یەكگرتووەكان و جگە لەویش دراوە بە زۆر لە موسلَمانان لەوانەی كە لە بنچینەدا خەلَكی ئەو وولاَتانەن یاخود لە وولاَتانی ترەوە بۆی ڕۆیشتوون، وە ئیسلام جیاوازی ناكات لە برایەتی كردنی ئیسلامی دا لە نێوان ڕەگەزێك و ڕەگەزێكی تردا وە لە نێوان زمانێك و زمانێكی تردا، وە لە نێوان ڕەنگێك و ڕەنگێكی تردا لەم بیروباوەڕەدا، جارێكی تر دوبارەی دەكەمەوە كە ئەم كردەوەیەی ڕووبەڕووی وولاَتە یەكگرتووەكانی ئەمەریكا بووەوە بەم شێوە ناشیرین و دڕندانەیە كە دوورترە لە كرداری دڕندەكان، وە دوورترە لە كرداری كەسانێك كە ناو دەنرێن بە كۆمەلَە توندڕەوەكان، یاخود تاقمە تاوان كارییەكان، بەلَكو كردارێكە لەو پەڕی ترسناكی دایە، ئەلَێم: لەو پەڕی خراپی و ئاشوب دایە .

وە داوا كارم لە خوای گەورە بۆ خاتری ناوە جوانەكان و سیفاتە بەرزەكانی لە دونیادا بمان پارێزێت لە هەموو خراپەیەك، وە هەموو گومڕایەك هیدایەت بدات بۆ ڕێگای ڕاست، وە حەق و خاوەنەكەی سەر بخات، وە بەتالَ و خاوەنەكەی سەرشۆڕ بكات، وە هەموو كردەوەكانمان لە پێناوی ڕەزامەندی ئەودا بێت، وە بەبەزەیی بێت لە گەلَماندا، چونكە هەر كەسێك ئەگەر خوای گەورە بەبەزەیی نەبێت لە گەلَیدا ئەوا هیچ پشتوانێكی نییە .

وصلى الله وسلم على رسول الله ﷺ وجميع إخوانه من الأنبياء ورسله وجميع المتبعين للحق الصادقين في اتباعه، والحمد لله رب العالمين ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم .

وەڵامەکانی زانای پایە بەرز

صالح بن علي الغصون (خوابیپارێزێت):

پرسیار: لەم دووساڵەی ڕابردوودا لە هەندێ لە بانگەواز ک اران دەیبیستین کە دەسوڕێنەوە لە دەوری هۆکارەکانی بانگەواز کردن و بەرهەڵستی کردنی خراپەکار، وەخۆڕنیشان دان و تیرۆر کردن و ڕێپێوانیشی تێ دەکەن، وە لەوانەیە هەندێکیان بیبەنە بواری جیهاد کردنەوە.

1– داواکارین بۆمان ڕوون بکەنەوە ئایا ئەم کردارانە لە هۆکارەکانی بانگەواز کردنی شەرعین، یاخود دەچنە چوار چێوەی بیدعە زەمکراوەکان و هۆکارە قەدەغە کراوەکان؟

داواکارین هەڵسوکەوتی شەرعیمان بۆ ڕوون بکەنەوە لەگەڵ ئەو کەسانەی کە بانگەواز بۆ ئەم کردەوانە دەکەن، وە هەر کەسێك باسیان بکات و بانگەوازیان بۆ بکات؟ .

<u>وەڵام:</u> الحمد لله: زانراوە کە فەرمان کردن بە چاکە و بەرهەڵستی کردن لە خراپە و بانگەواز کردن و ڕێنمایی کردن لە دینی خوای گەورەدا هەیە، بەڵام خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرمێت:

﴿ ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ [النحل: 125].

واتە: بانگەواز بکە بۆ دینی پەروەردگارت بە دانایی و کاربەجێیی و ئامۆژگاری جوان، وە گفتوگۆو دەمەقاڵێیان لەگەڵدا بکە بە باشترین شێواز، بە ڕاستی پەروەردگارت زاناترە بەو کەسانەی کە لە ڕێگای ڕاست لایان داوە و گومڕابوونە، هەر ئەو زاناترە بە هیدایەت دەران.

وە کاتێکیش خوای گەورە موسی و هارونی نارد (عليهما الصلاة والسلام) بۆ لای فیرعەون پێیانی فەرموو :﴿ فَقُولا لَهُ قَوْلاً لَيِّناً لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى ﴾[طه: 44].

واتە:ووتەیەکی نەرم و نیانی پێ بڵێن بەڵکو یادی دەکەوێتەوە یاخود دەترسێت.

وە پێغەمبەر ﷺ دانایی وکاربەجێیی هێناوە، وە فەرمانی کردووە کە بانگەواز کاران دانایی بگرنە بەر، وە خۆیان بڕازێننەوە بە ئارامگرتن، وەکو خوای گەورە لە سورەتی (العصر) دا دەفەرمێت:

﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ [العصر: 1-3].

واتە: سوێند بە کات و ڕۆژگار و سەردەم هەموو مرۆڤ لە زەرەر مەندیدان تەنها ئەو کەسانە نەبێت کە باوەڕیان هێناوە و کردەوەی چاکیان کردووە وئامۆژگاری یەکتریان کردووە بە گەیاندنی حەق وە ئامۆژگاری یەکتریان کردووە بە ئارامگرتن .

وە بانگەوازکار بۆ لای خوای گەورە، وە فەرمان کار بە چاکە، وە بەرهەڵستی کار لە خراپە، پێویستە لەسەری خۆی بڕازێنێتەوە بە ئارام گرتن، وە پێویستە لەسەری چاوەڕێی پاداشتی خوای گەورە بێت، وە پێویستە لەسەری ئارام بگرێت لەسەر ئەو قسانەی کە دەی بیستێت، یاخود ئەو ئازارانەی کەتوشی

دەبێت لە پێناوی بانگەوازەکەیدا، بەڵام مرۆڤـ ڕێگای توند ڕەوێتی بگرێتە بەر یاخود – پەنا بە خوا – ڕێگای ئازاردانی خەڵك، یاخود تێکدانی حاڵی خەڵك، یاخود ڕێگای جیاوازی و کێشە و ناکۆکی و پارچە پارچەیی خەڵکی بگرێتە بەر ئەمانە ئیش و کاری شەیتانین، وە بنچینەی بانگەوازی خەوارجن، ئەمانە بنچینەی بانگەوازی خەوارجن، کە ئەوان بەرهەڵستی خراپەیان دەکرد بە چەك، وە قەدەغەی ئەو کارانەیان دەکرد کە بەخراپیان دەزانی یاخود پێچەوانەی بیروباوەڕیان بوو بە کوشتار کردن و خوێند ڕژاندن، وە بە کافر کردنی خەڵکی و هاوشێوەی ئەم هۆکارانە، وە جیاوازی هەیە لە نێوان بانگەوازی هاوەڵانی پێغەمبەرﷺ و پێشینە چاکەکانمان، وە لە نێوان بانگەوازی خەوارج و ئەوانەی ڕێگاو بەرنامەی ئەوان دەگرنە بەر، بانگەوازی هاوەڵان ﷺ بە دانایی و کاربەجێیی و ئامۆژگاری باش وڕوون کردنەوەی حەق و ئارامگرتن وخۆ ڕازاندنەوە بە ڕەوشتە جوانەکان و چاوەڕێی پاداشتی خوای گەورە بووە، وە بانگەوازی خەوارج بە کوشتنی خەڵك و خوێن ڕژاندنیان وکافر کردنیان وجیاوازی وشەو پارچە پارچە کردنی یەك ڕیزی موسڵمانان بووە، کە ئەمانە هەموو کردەوەی ناشیرین و خراپ و داهێنراون .

وە ئەو کەسانەیشی کە بانگەواز دەکەن بۆ ئەم کارانە: ئەوا دەبێت مرۆڤـ خۆی بە دوور بگرێت لێیان و دوور بخرێنەوە و گومانی خراپیان پێ ببرێت، ئەمانە یەك ڕیزی و یەك دەنگی موسڵمانانیان پارچە پارچە کرد، کە کۆمەڵی موسڵمانان ڕەحمەتەو پارچە پارچەیی و جیاوازیش سزایە – پەنا ئەگرین بە خوای گەورە –، کە ئەگەر خەڵکی یەك وڵات کۆببنەوە لەسەر چاکە وە کۆببنەوە لەسەر یەك ووشە ئەوا پلە و پایەیان دەبێت و لێ ترساو دەبن .

بەڵام ئەگەر خەڵکی یەك وولات حیزب حیزب و پارچە پارچە و تاقم تاقم و جیاواز بن، ئەوا دوژمنان بۆیان دەچێتە ژوورەوە لە ڕێگای خۆیانەوە ، وە لە لایەن هەندێکیانەوە بۆ سەر هەندێکی تریان، کە ئەمەیش ڕێگا گرتنێکی بیدعی و داهێنراو و ناشیرین و خراپە، وەلە ڕێگای ئەو کەسانەوە هاتووە کە لە فەرمانی فەرمانڕەواکەیان دەرچوونە، و کوشتاری خەلیفەی موسڵمانان – علی کوڕی ابو طالب ﷺ و ئەو کەسانەی کە لە گەڵیدا بوون لە هاوەڵان و (بیعة الرضوان) یان کرد ﷺ، کوشتاریان کرد کە مەبەستیان چاکسازی بوو بەڵام خۆیان سەری ئاشوب و خراپە کاری و بیدعە و پارچە پارچەیی‌یەکە بوون، ئەوان بوون کە یەك ڕیزی موسڵمانانیان بەش بەش کرد، بە هەمان شێوە ئەو کەسانەی کە ئەم شتانە دەڵێن و جێبەجێی دەکەن و هەڵی دەگرن و بە باشی دەزانن ئەمانە بیرباوەڕیان خراپە، وە پێویستە موسڵمان خۆی لێیان دوور بخاتەوە، چونکە ئەوانە کەسانێکی زەرەرمەندن بۆ میللەت و ئەوانەی کە لە گەڵیاندا دادەنیشێت و لە نێوانیاندا بێت، وە ووشەی حەق ئەوەیە کە مرۆڤی موسڵمان هۆکارێکی بنیات نەر بێت، وە بانگەواز ك ار بێت بۆ چاکە و بەدوای چاکەدا بگەڕێت وە حەق بێژ بێت، وە بە جوانترین شێوە بانگەواز بکات بە نەرم و نیانی ، وە گومانی باش بردن بەبرایانی، وە بزانێت کە گەیشتنی خەڵك بەوپەڕی تەواوێتی ئەمە دەست کەوتێکی گرانە، وە پارێزراو لە تاوان تەنها پێغەمبەر بووە ﷺ وە ئەگەر ئەمانە لەناو بچن ئەوا لەمان باشتر نایات، ئەگەر ئەم خەڵکەی ئێستا هەیە ئیتر دەسەڵاتدار یاخود فەرمانڕەوا یاخود قوتابیانی زانستی شەرعی یاخود گەل ئەگەر لەناو بچن – گەلی هەر وولاتێك – ئەوا لەمان خراپ تر دێت، چونکە هیچ ساڵێك نایات ئیلا ئەو ساڵەی کە لە دوایەوە دێت خراپترە لەو، بۆیە ئەو کەسەی دەیەوێت خەڵکی بگاتە پلەی تەواوێتی یاخود پارێزراوی لە خراپە و تاوان، ئەوا کەسێکی گومڕایە، ئەوانە خەوارجن، ئەوان

بوون کە یەك ڕیزی موسڵمانانیان پارچە پارچە کرد و ئازاریان دان، ئەمە مەبەستەکانی دوژمنانی ئەهلی سوننەت و جەماعەتە، بە بیدعە و داهێنراو لە رافضة و خەوارج و موعتەزیلە و هەموو جۆر و شێوازەکانی تری ئەهلی خراپەو بیدعە(42).

ئامۆژگاری زانای پێشەوا عبدالعزيز بن باز بۆ ئەو کەسانەی پاڵپشتی تەقینەوە دەکەن:

بەڵام ئەو کردارانەی کە ئێستا محمد المسعري و سعد الفقيه و هاوشێوەیان پێی هەڵدەستن لە بڵاو کردنەوەی بانگەوازی ئاشوب و گومڕا ئەمە بەبێ گومان شەڕو خراپەیەکی زۆر گەورەیە، وە ئەوان بانگەوازك اری خراپە و شەڕوو ئاشوبێکی گەورەن، وە پێویستە مرۆڤی موسڵمان ئاگاداری بڵاو کراوەکانیان بێت و زاڵ بێت بەسەریاندا و بیاندڕێنێت و لەناویان ببات...

وە ئامۆژگاریم بۆ المسعري والفقيه وبن لادن و هەموو ئەو کەسانەی کە ڕێگای ئەمانەی گرتۆتە بەر ئەوەیە کە واز لەم ڕێگا خراپە بهێنن، وە لە خوا بترسن و ئاگاداری ڕق لێبوون و توڕەبوونی خوای گەورە بن، وە بە خۆیاندا بچنەوە، وە تۆبە بکەن و بگەڕێنەوە بۆ لای خوای گەورە لەو کردارانەی کە پێش تر کردوویانە، وە خوای گەورە پەیمانی بەو بەندانە داوە کە تۆبە ئەکەن بە وەرگرتنی تۆبەکەیان و چاکە کردن لە گەڵیاندا:

فەتوای زانای پایەبەرزی فەرموودە ناس مقبل بن هادي الوادعي (ڕەحمەتی خوای لێ بێت):

---

(42) گۆڤاری (سفينة النجاة) ژمارە دوو ینایر 1997.

پێی ووترا: تێبینی ئەوە دەکەیت کەموسڵمانان ڕووبەڕووی تەسك وتەنگی زۆر دەبن لە ووڵاتە ڕۆژئاوایی‌یەکاندا تەنها بە هۆی تەقینەوەیەك کە ڕوو بدات لە هەر شوێنێکی جیهان؟

شێخ مقبل وەڵامی دایەوە و فەرمووی: ئەم شتە دەزانم وە هەندێ برا لە بەریتانیاوە پەیوەندییان پێوە کردم و گازندەی بوار تەسکیان دەکرد لەسەریان، وە پرسیاریان دەکرد ئایا دروستە بۆیان بەرائەت کردنی خۆیان لە ئوسامە بن لادن ڕابگەیەنن، ئێمەیش پێمان ووتن: **ئێمە بەرائە تمان لە خۆی و کردەوەکانی کردووە لە دێر زەمانەوە .**

وە لە نمونەی ئەم جۆرە فیتنانە ئەو فیتنەیەی کە نزیك بوو لە یەمەن جێ بەجێ بکرێت لە لایەنی بن لادنەوە، کە پێی ووترا: بیست هەزار ڕیاڵی سعودیمان پێویستە بۆ دروست کردنی مزگەوتێك لەو شارەدا ، لە وەڵامدا دەیوت تواناامان نی‌یە، لە دوا ڕۆژدا بە گوێرەی توانای خۆمان دەی دەین إن شاء الله . وە ئەگەر پێی بوترایە، چەك وجبەخانە وجگە لەمانەمان پێویستە: ئەوا دەیوت فەرموو ئەمە سەد هەزار یاخود زیاتر وە إن شاء الله پاشان ئەوەی تریشی پێتان دەگات.

پرسیار کەر: ئایا ئامۆژگاری ئوسامە بن لادنتان نەکردووە؟

شێخ وەڵامی دایەوە و فەرمووی: چەند ئامۆژگارییەکمان بۆی نارد بەڵام خوا دەزانێت پێی گەیشتووە یان نا، وە چەند برایەك لە لایەن ئەوەوە هاتن بۆ لامان یارمەتی دانی ئەویان خستە ڕوو بۆمان تا بانگەواز بکەین بۆ لای خوا، لە پاش ئەمە لە ناکاو پارەیان ناردوو داوایان کرد لێمان کە دابەشی بکەین بەسەر سەرۆك عەشیرەتەکان بۆکڕینی چەك و جبەخانە، بەڵام داواکاری‌یەکەیانمان ڕەت کردەوە، وە داوام لێیان کرد کە جارێکی تر نەیەنە ماڵم،

وە بۆیانم ڕوون کردەوە کە ئیشی ئێمە تەنها بانگەوازە وە ڕێگە بە قوتابیەکانمان نادەین بە جگە لەمە).

زانای پایە بەرز عبدالمحسن العباد

بە ڕاستی ڕێگای پارێزراوی لە فیتنەی توندڕەوێتیو تەقاندنەوە بریتیە لە گەڕاندنەوە بۆ لای زانا سەلەفییەکان .

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله،اللهم صل وسلم و بارك على محمد و على آله وأصحابه ، و من سلك سبيله واهتدى بهديه الى يوم الدين . لە پاشاندا :

بە ڕاستی شەیتان دوو ڕێگەی هەیە بۆ هاتنە ژوورەوە لە موسڵمان کە لە و دوو ڕێگەوە گومڕایان دەکات و لە ڕێگەی ڕاست دەریان دەکات:

یەکەمیان: ئەگەر موسڵمانەکە لە کەم تەرخەمان و سەرپێچی کاران بێت، ئەوا تاوان و ئارەزووی بۆ جوان دەکات و دەڕازێنێتەوە تادوور بێت لە گوێڕایەڵی کردنی خوا و پێغەمبەرەکەیﷺ، وە پێغەمبەر ﷺ دەفەرمێت:

(حُفَّتِ الجنة بالمكاره، وحفت النار بالشهوات)(43) .

واتە: بەهەشت دەوری دراوە بە شتی ناخۆش، وەئاگری دۆزەخ دەوری دراوە بە ئارەزووەکان.

(43) (رواه البخاري: 7487، ومسلم: 2822).

دووەم: وە ئەگەر موسڵمانەکە لە گوێڕایەڵی ک اران و خواپەرستان بێت ئەوا شەیتان زیادڕەوی و توندڕەوی لە دیندا بۆ جوان دەکات و دەڕازێنێتەوە تا دینەکەی لیٚ تێك بدات، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ﴾[النساء: 171].

واتە: ئەی خاوەنی پەرتووکە ئاسمانیەکان زیادڕەوی نەکەن لە دینەکەتاندا و جگە لە حەق هیچی تر مەدەنە پاڵ خوای گەورە .

وە دەفەرمێت:

﴿ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ﴾ [المائدة: 77] .

واتە: ئەی خاوەنی پەرتووکە ئاسمانیەکان زیادڕەوی مەکەن لەدینەکەتاندا جگە لە حەق نەبێت، وە شوێنی هەواو ئارەزووی کەسانێك مەکەون کە لە پێش تردا گومڕا بوونە وخەڵکێکی زۆریان گومڕا کردووە وخۆیشیان گومڕا بوونە ولە ڕێگەی ڕاست دەرچوونە .

وە پێغەمبەر ﷺ دەفەرمێت:

(إياكم والغلو في الدين، فإنما أهلك من كان قبلكم الغلو في الدين)[44].

واتە: ئاگادارتان دەکەمەوە نەکەن زیادڕەوی بکەن لە دیندا، چونکە تەنها زیادڕەوی کردن لە دیندا ئەوانەی پێش ئێوەی لەناو برد .

وە لە پیلانی شەیتان بۆ ئەم کەسە کەم تەرخەمە سەرپێچی کارانە ئەوەیە کە شوێن کەوتنی هەواو ئارەزوو وخراپ تێگەیشتن لە دین و سوار بوونی سەرخۆیان

(44) (رواه الترمذي، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: 1283، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: 2680).

بۆ جوان دەكات و دەڕازێنێتەوە ، وە بێ پێویستیان دەكات لە گەڕاندنەوە بۆ لای زانایان تا چاوڕۆشنیان نەكەن و ڕێنماییان نەكەن بۆ ڕێگای ڕاست، وەتا لەناو گومڕایی و وێڵی و سەرگەردانیاندا بمێننەوە، خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ [ص: 26] .

واتە: شوێنی هەواوو ئارەزووتان مەكەون دوایی گومڕاتان دەكات و لە ڕێگەی خوا دەرتان دەكات، چونكە هەركەسێك لە ڕێگای ڕاستی خوای گەورە لابدات ئەوا سزایەكی سەختیان بۆ هەیە بەهۆی ئەوەی كە ڕۆژی لێپرسینەوەیان لە یاد كردووە.

وە دەفەرمێت:

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنَ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ [القصص:50].

واتە: كێ لەو كەسە گومڕاترە كە شوێن هەواو ئارەزووی خۆی بكەوێت بە بێ ڕێنمایی و هیدایەت لە لایەن خوای گەورەوە ، بەڕاستی خوی گەورە هیدایەت وڕێنمونی كەسانی ستەمكار ناكات.

وە دەفەرمێت:

﴿أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ [فاطر: 8] .

واتە: ئایا كەسێك باشە كە شەیتان كردەوە خراپەكانی بۆ ڕازاندبێتەوە ولای جوانی كرد بێت؟ نەخێر، بە جەخت لەسەركراوییەوە خوای گەورە ویستی لێ

بێت هەر کەسێك گومڕا بكات گومڕای دەكات وە ویستی لێ بێت هەر كەسێك هیدایەت بدات هیدایەتی دەدات .

وە دەفەرمێت:

﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴾ [محمد: 14].

واتە: ئایا كەسێك لەسەر چاو ڕۆشنایی و بەڵگە بێت لە لایەنی خوای گەورەوە وەكو كەسێك وایە كەشەیتان كردەوەی خراپی خۆی بۆ ڕازاندبێتەوە وشوێنی هەواو ئارەزوی خۆی كەوتبێت؟ بێ گومان نەخێر .

وە دەفەرمێت:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ﴾

واتە: خوای گەورە ئەو خوایەیە كە ئەم قورئانەی دابەزاندۆتە سەرت كە بەشێك لە ئایەتەكانی (محكم) ن كە ئەمانە بنچینە و زۆرینەی ئایەتەكانی قورئانن، وە بەشێكی تر لە ئایەتەكانی (متشابە) ن كە ئەمانە كەمینەی ئایەتەكانن و پێویستە بگەڕێنرێنەوە بۆ لای ئایەتە (محكم) ەكان، بەڵام ئەوانەی لادان لە حەق لە دڵیاندایە شوێنی ئایەتی (متشابە) دەكەون بە مەبەستی فیتنە و ئاژاوە نانەوە، وە بە مەبەستی ڕاڤە كردنی .

وەلە عائشەوە (خوای لێ ڕازی بێت) هاتوە، كە پێغەمبەر ﷺ ئەم ئایەتەی خوێندەوە و فەرمووی:

(إذا رأيتم الذين يتبعون ما تشابه منه فاولئك الذين سمى الله فاحذروهم)[45] .

واتە: ئەگەر کەسانێکتان بینی کە شوێنی ئایەتی (متشابە) دەکەوتن ئەوا ئەو کەسانەن کە خوای گەورە لە ئایەتەکە ناویانی هێناوە، وە ئێوە ئاگاداریان بن)

وە پێغەمبەرﷺ دەفەرمێت: (من يرد الله بەخيراً يفقە في الدين)[46].

واتە: هەر کەسێك خوای گەورە خێر و چاکەی بۆی بوێت ئەوا لە دین تێی دەگەیەنێت .

کــە ئەمەیش بە (منطوق)ەکەی دەلالەت لە سەر ئەوە دەکـــات کە نیشانەی ویستنی خێر بۆ بەندە لەلایەنی خوای گەورەوە ئەوەیە کەلە دین تێی بگەیەنێت، وە بە تێگەیشتنەکەی (مفهوم) دەلالەت لەسەر ئەوە دەکات کە نیشانەی نەویستنی خێر بۆ بەندە لەلایەنی خوای گەورەوە ئەوەیە کە لە دین تێی نەگەیەنێت، بەڵکو توشی خراپ تێگەیشتنی دەکات لە دین، وە لە خراپ تێ گەیشتن وەکو ئەوەی کە ڕووی دا لە خەواریجدا کە دەرچوون لەئیمامی علیرضي الله عنه وە کوشتاریان کرد، کە ئەمان تێگەیشتنێکی خراپ و هەڵەیان هەبوو بۆ دەقە شەرعی‌یەکان بە پێچەوانەی تێگەیشتنی هاوەڵانەوە رضي الله عنهم بۆیە کاتێك کە عبداللەی کوڕی عەباسرضي الله عنه گفتوگۆ و دەمەقاڵێی لە گەڵدا کردن، تێگەیشتنی ڕاست ودروستی بۆدەقە شەرعی‌یەکان بۆ ڕوون کردنەوە، کە ئەوەی ویستی بگەڕێتەوە بۆ حەق گەڕایە وە، وە ئەوەیشی نەیویست لەسەر گومڕاییەکەی مایەوە، وە چیرۆکی گفتو گۆو دەمەقاڵێیەکەی لە گەڵیاندا لە (مستدرك الحاكم)ە (2/ 150 – 152) وە ي بأسناد صحيح على شرط مسلم، کە ابن عباس رضي الله عنه

---

(45) (البخاري: 4547، ومسلم: 2665).

(46) (رواه البخاري: 71، 1037).

پێیان دەفەرمێت: (من لەلایەن هاوەڵانی پێغەمبەری خواوەﷺ –کۆچ کەران و پشتیوانانەوەرضي الله عنهم – هاتووم بۆ لای ئێوە، تا قسەی ئەوانتان پێ ڕابگەیەنم، کە ئەوان هەواڵ پێ دراون لەو شتانەی کە دەیڵێن چونکە قورئان دابەزیوەتە سەر ئەوان، وئەوان لە ئێوە شارەزاترن بە سروش ، وەلەسەر ئەوانیش دابەزیوە، وەهیچ کەسێك لەوان لەناو ئێوەدا نی‌یە، هەندێکیان ووتیان: دەمەقاڵێ مەکەن لەگەڵ قوڕەیش چونکە خوای گەورە دەربارەی ئەوان دەفەرمێت:

(بل هم قوم خصمون)، واتە: بەڵکو ئەوان کەسانێکی زۆر مشت ومڕچی و ڕوو بەڕوو بوونەوەن.

(ابن عباس)رضي الله عنه دەفەرمێت: چومە لای کەسانێك کە لە ژیانم دا کەسی وەکـــو ئەوان کۆشش کەرم نەبینیبوو لە پەرستندا، دەموو چاویان گۆڕابوو لە شەونخونی دا، وەکو بلێی دەست و ئەژنۆکانیان پێیایاندا هەڵدەدا و مەدحیان دەکردن ، وە هەندێکیان ڕۆیشتن و هەندێکیشیان ووتیان: بە جەخت لەسەرکراوی‌یەوە دەبێت قسەی لە گەڵدا بکەین و بزانین چی دەڵێ:

منیش ووتم: پێم بڵێن بزانم لەبەر چی ڕقتان لە ئامۆزاو زاوای پێغەمبەر ﷺ و کۆچ کەران و پشتیوانانەرضي الله عنهم ؟

ووتیان: لەبەر سێ شت

ووتم: ئەو سێ شتە چین؟

ووتیان: یەکێکیان ئەوەیە کە لە ئیشی خوای گەورەدا پیاوێکی کردووە بە حاکم، وەخوای گەورەیش دەفەرمێت : (إن الحكم إلا لله) واتە : حوکم تەنها بۆ خوای گەورەیە، ئیتر پیاوان چیان داوە لە حوکم .

ووتم: ئەمە یەك .

ووتیان: دووەمیان ئەوەیە کە کوشتاری کرد و ئافرەتی نەکرد بە جاریەو غەنیمەتی نەبرد، ئەگەر ئەوانەی ئەم کوشتاریانی کرد کافر بوونە ئەوا بە جاریە کردنی ئافرەتەکانیان و بە غەنیمەت بردنی ماڵیان حەڵاڵ بووە، وەئەگەر باوەڕدار بوونە ئەوا کوشتاریان حەڵاڵ نەبووە.

ووتم: ئەمە دوو، سێیەمیان چیە؟

ووتیان: ئەو ناوی خۆی سڕیوەتەوە لە (أمير المؤمنين) کەواتە (أمير الكافرين)ە.

ووتم: ئایا جگە لەمانە هیچی ترتان پێیە؟

ووتیان: ئەمانەمان بەسە .

پێیانم ووت: ئایا ئەگەر لە قورئانی خوای گەورەو سوننەتی پێغەمبەرەکەی ﷺ بخوێندمەوە بۆتان کە ووتەکانتان ڕەت بکاتەوە و بەتاڵ بکاتەوە ڕازی ئەبن پێی؟

ووتیان: بەڵێ .

ووتم: سەبارەت بە قسەی یەکەمتان کە دەڵێن : پیاوی کردووە بە حاکم لە ئیشی خوادا، ئەوا من لە قورئاندا بۆتان دەخوێنمەوە کە خوای گەورە لە نرخی چارەکە درهەمێکدا حوکمەکەی گەڕاندۆتەوە بۆ پیاوان لە کەروێشکێك و هاوشێوەی لە ڕاودا، کە دەفەرمێت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ﴾ [المائدة: 95].

واتە: ئەی باوەڕداران ئێوە لە کاتی ئیحرامدا لە حەج ڕاو مەکەن و لێتان قەدەغە کراوە، وەهەر کەسێك لە ئێوە بە عەمدی ڕاو بکات ئەوا سزاکەی ئەوەیە

کە دەبێت هاوشێوەی ئەو شتەی کە ڕاوی کردووە ببەخشێت لە پێناوی خوای گەورەدا، وە بۆ ئەم شتە دوو کەسی دادپەروەر لە خۆتان حوکم وبڕیار دەدات .

سوێندتان دەدەم بە خوای گەورە ئایا حوکم کردنی پیاو لە کەروێشکێك و هاوشێوەی لە ڕاوکردندا باشترە، یاخود حوکم کردنیان لە خوێن و چاکسازی نێوانیان ؟! وە دەزانن کە خوای گەورە ئەگەر ویستی لێ بوایە ئەوا خۆی بڕیاری دەداو نایدایە دەستی پیاوان .

وەخوای گەورە سەبارەت بە ئافرەت و مێردەکەی دەفەرمێت:

﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا﴾ [النساء: 35] .

واتە: ئەگەر ترسان جیاوازی ولێك جیابوونەوە ڕوو بدات لە نێوانیاندا ئەوا حەکەمێك لە لایەن پیاوەکەوە وحەکەمێك لەلایەنی ئافرەتەکەوە بنێرن بۆ ئەوەی حوکم بکەن لە نێوانیاندا، کە ئەگەر مەبەستیان چاکسازی و ڕێککەوتن بێت ئەوا خوای گەورە سەرکەوتویان دەکات و نێوانیان چاك دەکات ، وەخوای گەورە حوکم کردنی پیاوی کردووە بە سوننەتێکی ئەمینکراو .

ئایا لەمە دەرچون و وازتان هێنا ؟

ووتیان بەڵێ! .

ووتم: سەبارەت بە قسەی دووەمتان کە دەڵێن: کوشتاری کردوو بەڵام ئافرەتیانی بە جاریە نەبرد و ماڵیانی بە غەنیمەت نەبرد، ئایا ئێوە عائیشەی دایکتان دەکەن بە جاریە و پاشان ئەوەی لە ئافرەتانی تر حەڵاڵی دەکەن لەمیش حەڵاڵی دەکەن؟! ئەگەر وا بکەن ئەوا بە دڵنیاییەوە کافر

دەبن، چونکە دایکتانە، وە ئەگەر بڵێن دایکمان نیە ئەوا دیسان بە دڵنیایی -یەوە کافر دەبن، چونکە خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ [الأحزاب: 6] .

واتە: (پێغەمبەر ﷺ لە پێش ترە بۆ باوەڕداران لە نەفسی خۆیان زیاتر وە خێزانەکانی دایکیانە) وە ئێوە لە نێوان دوو گومڕایی‌دا دەسوڕێنەوە، بۆ لای هەر کامێکیان بچن ئەوا بۆ لای گومڕایی چوونە، هەندێکیان تەماشای هەندێکیان کرد.

ووتم: ئایا لەمە دەرچوون و وازتان هێنا ؟

ووتیان: بەڵێ ! .

ووتم: سەبارەت بەقسەی سێیەمتان کە دەڵێن ناوی خۆی سڕییەوە لە (أمير المؤمنين) من ئێستا بەڵگەی واتان بۆ دێنم کە پێی ڕازی بن، بە دڵنیایی‌یەوە بیستوتانە کە پێغەمبەر ﷺ لە ڕێککەوتننامەی حودەیبی‌یە ڕێکەوتنێکی بەست لەگەڵ سوهەیلی کوڕی عەمر وابوسفیانی کوڕی حەرب، پێغەمبەر ﷺ بە خەلیفەی موسڵمانانی فەرموو: ئەی عەلی رضي الله عنه بنوسە: ئەمە ئەو ڕێککەوتنەیە کە محمد رسول الله ﷺ لەسەری ڕێککەوتووە، هاوبەش بڕیار دەران ووتیان: نا سوێند بە خوا ! نانوسیت ئەگەر ئێمە بمان زانیایە کە تۆ پێغەمبەری خوایت ئەوا کوشتارمان ناکردیت، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەی پەروەردگارم تۆ دەزانیت کەمن پێغەمبەری خوام ﷺ: ئەی عەلی بنوسە: ئەمە ئەو ڕێککەوتنەیەکە محمدی کوڕی عبدالله لەگەڵیاندا ڕێککەوت، وەسوێند بە خوا بە دڵنیایی‌یەوە پێغەمبەری خوا ﷺ باشترە لە عەلی رضي الله عنه، وە ئەم شتە لە پێغەمبەرایەتی دەری نەکرد کاتێك کە لە خۆی سڕییەوە .

عبدالله ی کوڕی عباس رضي الله عنه دەفەرمێت: دوو هەزار کەسیان لێ گەڕایەوە و ئەوانی تریان هەموویان لەسەر گومڕایی ئیمامی عەلی رضي الله عنه کوشتیانی .

لەم چیرۆکەدا دەردەکەوێت کە دووهەزار لە خەوارجەکان گەڕانەوە لە بۆچونە بەتاڵەکەیان، بەهۆی ئەو ڕوون کردنەوەیەوە کە ابن عباس ﵄ بۆیانی ڕوون کردەوە، کە ئەمەیش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە گەڕانەوە بۆ لای زانایان سەلامەتی و پارێزراوی تێدایە لە شەڕو خراپە و فیتنە، خوای گەورەیش دەفەرمێت:

﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ [النحل: 43].

واتە: پرسیار لە زانایان بکەن ئەگەر نەتان زانی و ئەو شتەتان لاڕوون نەبوو .

وە هەروەها ئەوەی کە بەڵگە بێت لەسەر ئەوەی کە گەڕانەوەی موسڵمانان بۆ لای زانایان لە کاروباری دین و دونیادا باش ترە بۆیان، مسلم (47) لە صحیحەکەیدا لە یەزیدی الفقیرەوە دەیگێڕێتەوە کە فەرموویەتی: (بۆچونێك لـە بۆچونەکانی خەوارج چوو بووە دڵمەوە، ئێمەیش کۆمەڵێك پیاو بووین چوین بۆ حەج و ویستمان لە پاش حەج کردن لەگەڵ خەوارجدا لە خەڵکی دەرچین و کوشتاریان بکەین، بە مەدینەدا تێپەڕ بووین، بینیمان جابری کوڕی عبدالله ﵁ پشتی داوەتە کۆڵەکەیەکەوە و لە پێغەمبەری خواوە (ﷺ) فەرمووده بۆ خەڵکی دەگێڕێتەوە گەیشتە باس کردنی دۆزەخیەکان، منیش پێم ووت: ئەی هاوەڵی پێغەمبەری خوا ﷺ ئەمە چیە ئێوە باسی لێوە دەکەن؟ ئەی خوای گەورە نافەرمێت:

﴿ رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ﴾ [آل عمران: 192] .

واتە: ئەی پەروەردگار هەرکەسێك کە تۆ بیخەیتە دۆزەخەوە ئەوا سەر شۆڕت کردووە .

---

(47) (مسلم: 191) .

وە دەفەرمێت: ﴿كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا﴾ [السجدة: 20] .

واتە: هەر کاتێك دەیانەوێت لە دۆزەخ دەرچن دەگەڕێنرێنەوە بۆ ناوی .

ئیتر ئەمە چیە کە ئێوە دەیلێن؟ .

جابر رضي الله عنه فەرمووی: ئایا قورئان دەخوێنیت؟ ووتم: بەڵێ! .

فەرمووی: ئایا پلەو پایەی پێغەمبەرت ﷺ بیستوە کەخوای گەورە دەیداتێ؟ ووتم: بەڵێ، فەرمووی: ئەوە ئەو پلە وپایە سوپاس کراوەیە (المقام المحمود) کە خوای گەورە بەهۆی ئەوەوە ئەوەی ویستی لێبێت لەئاگری دۆزەخ دەری دەکات.

ووتی: پاشان جابر رضي الله عنه وەسفی پردی (صراط) وپەڕینەوەی خەڵکی لەسەری کرد، ووتی ئەترسم باش ئەو شتەم لەبەر نەکرد بێت، بەڵام فەرمووی: کەسانێك لە ئاگری دۆزەخ دەردەکرێن لەپاش ئەوەی تێیدا بوونە، دەردەچن دەڵێی دار کونجین لە ڕەشیدا.

فەرمووی: دەچنە ناو ڕووبارێك لە ڕووبارەکانی بەهەشتەوە و خۆیانی تێدا دەشۆن، وە دەردەچن دەڵێی لاپەڕەی سپین .

دەڵێ گەڕاینەوە، ووتمان، هاوار بۆ خۆتان! ئایا وا دەزانن ئەم زانایە درۆ هەڵدەبەستێت بە دەم پێغەمبەری خواوە ﷺ ؟! دەڵێ هەموومان لەو بۆچونە گەڕاینەوە، سوێند بە خوای گەورە تەنها یەك کەسمان نەبێت کە نەگەڕایەوەو شوێن خەوارج کەوت، یاخود بەو شێوەیەی کە ابو نعیم گێڕایەوە) . وە ابو نعیم (فضل بن دكين) ە کە یەکێکە لە پیاوانی سەنەد، وە ابن كثير لە تەفسیرەکەیدا لە سورەتی المائدة لە کاتی ڕاڤەکردنی ئەم ئایەتەدا:

﴿يُرِيدُونَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا﴾ [المائدة: 37] .

فەرموودەکەی جابری هێناوەتەوە، وە لە لای ابن ابی حاتم و ابن مردویە و جگە لەمان ئەم فەرمودەیە هاتووە . کەئەمەیش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئەم کۆمەڵە پیاوە کە سەرسام بوون بە بۆچونێك لە بۆچونەکانی خەوارج لە کافر کردنی خاوەنی تاوانە گەورەکان و هێشتنەوەی لە ئاگری دۆزەخدا بۆ هەمیشەیی، بە گەیشتنیان بە جابر ﷺ و ڕوونکردنەوەی بۆیان گەڕانەوە بۆ ڕێگای ڕاست، و وازیان هێنا لەو بۆچونە بەتاڵەی کە لێی تێگەیشتبوون، وە وازیان لەو دەرچونە هێنا کە ویستیان لە پاش حەج کردن لە خەڵکی دەرچن و کوشتاریان بکەن، کە ئەمەیش گەورەترین سودە کە مرۆڤی موسڵمان سودی لێ دەبینێت بە گەڕانەوەی بۆ لای زانایان .

وەبەڵگەی تر لەسەر ترسناکی زیادڕەوی کردن لەدیندا ودەرچون لەحەق ولادان لەو بەرنامەیەی کە ئەهلی سوننەت و جەماعەتی لەسەرە فەرموودەکەی پێغەمبەر ﷺ کە حوزەیفە ﷺ دەیگێڕێتەوە کە فەرموویەتی:

(ان أخوف ما أخاف عليكم رجل قرأ القران، حتى إذا رئيت بهجته عليه وكان ردئاً للاسلام، انسلخ منه ونبذته وراء ظهره، وسعى على جاره بالسيف ورماه بالشرك، قلت: يانبي الله! أيهما أولى بالشرك: الرامي او المرمي؟ قال: بل الرامي)[48] .

واتە : ترسناکترین شت کە من بترسێم لە سەر ئێوە، پیاوێکە قورئان دەخوێنێت هەتا جوانی و درەوشاوەییەکەی لێ دەردەکەوێت وە ئەم پیاوە قەڵغانە بۆ ئیسلام، پاشان لێی دەردەچێت و فڕێی دەداتە پشتی‌یەوە، وە شمشێر لە هاوسێ کەی دەردەکات و تۆمەت باری دەکات بە هاوبەش بڕیاردان،

(48) (رواه البخاري في التاريخ وابو يعلى وابن حبان والبزار، وانظر الصحيحة للألباني: 3201).

منیش ووتم ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ کامیان شایانترن بە هاوبەش بڕیاردان ئەوەی هاوسێکەی تۆمەتبار کردووە یاخود هاوسێ کە؟ فەرمووی: بەڵکو ئەوەی کە هاوسێ کەی تۆمەتبار کردووە .

وە کەمی تەمەن و گە نجێتی جێگای خراپ تێ گەیشتنن و گومانی ئەوەیان پێ دەبرێت

بەڵگە لەسەر ئەم شتە ئیمامی بخاری [49] لە صحیحەکەیدا لە هشام ی کوڕی عروەوە لە باوکی‌یەوە کە فەرموویەتی: (بە عائشەی خێزانی پێغەمبەرم ﷺ ووت کە من لەو کاتەدا کەم تەمەن و گەنج بوون: پێم بڵێ دەربارەی ئەم ئایەتەی خوای گەورە کە دەفەرمێت:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾ [البقرة: 158] .

من هیچ شتێك نابینم لەسەر کەسێك کە ئەگەر سەعی نەکات لە نێوان سەفا و مەروەدا، عائشە (خوای لێ ڕازی بێت) فەرمووی: نەخێر! وانی‌یە ئەگەر وابوایە وەکو تۆ دەیڵێیت: ئەوا دەبوایە خوای گەورە بیفەرموبایە: (فلا جناح عليه أن لا يطوف بهما) .

بەڵکو ئەم ئایەتە لەسەر پشتیوانەکان دابەزی، کە لە پێش ئیسلامدا یادی خوداکەیان (مەنات) یان دەکردەوە بە دەنگ بەرز لە کاتی حەجدا، کە (مەنات) لە نزیك (قەدید) بوو، وە لەلایان تاوان بوو سەعی بکەن لە نێوان سەفا و مەروە، بەڵام کاتێك کە ئیسلام هات پرسیاریان کرد لە پێغەمبەری خوا ﷺ خوای گەورە ئەم ئایەتەی دابەزاند:

---

(49) (البخاري: 4495).

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾ [البقرة: 158] .

واتە: بە جەخت لەسەر کراوی‌یەوە سەفا و مەروە لە دروشمەکانی خوای گەورەیە، بۆیە کەسێك ئەگەر حەجی کرد یاخود عەمرەی کرد ئەوا تاوانی لەسەر نی‌یە (نەك لەبەر ئەوەی جیّ بەجیّ کردنیان پێویست نی‌یە، بەڵکو بۆ نەهێشتنی گومانەکەیان وای فەرموو) کە سەعی بکات لە نێوان سەفاو مەروە).

وە عروەی کوڕی زوبێر یەکێکە لە چاکترینی شوێن کەوتوان، وە یەکێکە لە حەوت زانا فەقیهەکانی مەدینە لەسەردەمی شوێن کەوتواندا، بەڵام پێشەکی - یەکی بۆ عوزر هێنانەوە باس کرد لە خراپ تێگەیشتنی ئەویش ئەوە بوو کە لەو کاتەدا پرسیاری کرد تەمەنی کەم بوو، وە گەنج بوو، کە ئەمەیش ئاشکرایە کە گەنجێتی و لاوێتی جێگای گومانن لە خراپ تێگەیشتن، وە گەڕانەوە بۆ لای زانایان خێر و چاکە و پارێزراوی تێدایە .

بەچ عەقڵ و دینێك تەقاندنەوە و وێرانکاری دەبێت بە جیهاد کردن؟ !

لە پاش باس کردنی ئەم پێشەکی‌یە کە شەیتان دێتە ژوورەوە بۆ خاوەن پەرستنەکان بۆ تێك دان و ئاشوب کردنی دینەکەیان لە ڕێگای کەم تەرخەمی کردن و زیادڕەوی‌یەوەلە دیندا، هەروەکو چۆن لە خەوارج و ئەو کۆمەڵەی تر کە سەرسام بوون بە بۆچونی خۆیانەوە ڕووی دا، وە وتمان ڕێگای پارێزراوی و سەلامەتی لە فیتنەکان بریتی‌یە لە گەڕانەوە بۆلای زانایان، هەروەکو چۆن دوو هەزار کەس لە خەوارج گەڕانەوە لە پاش قسە کردنی ابن عباس رضي الله عنه لە

گەڵیاندا، هەروەها گەڕانەوە و لادانی ئەو کۆمەڵەی کە ویستیان خراپە بکەن لەگەڵ خەڵکی بەپرسیار کردنیان لە جابری کوڕی عبدالله ﷺ .

لە پاش ئەم پێشەکییە دەڵێم: ئەمشەو چەند لە دوێنێ دەچێت: کەئەو تەقینەوە و وێرانکاری یەی کە لە شاری (ریاض) ڕوویدا، وە ئەو چەك و تەقەمەنیانەی کە لە (مەککە و مەدینە) دەستی بەسەردا گیرا لە سەرەتای ئەم ساڵدا (1424 ك) ئەمانە هەموو ئەنجامی لە ڕێ دەرکردنی شەیتان، و جوانکردن و ڕازاندنەوەی زیادڕەوییە بۆ ئەو کەسانەی کەبەم کارانە هەستاون، وە ئەمەی کە ڕووی دا لە ناشیرینترین تاوان و ئاشوب گێڕانە لەسەر زەوی، وە لەمەیش ناشیرین تر ئەوەیە کە شەیتان بۆیان بڕازێنێتەوەو بلێت ئەمە لە جیهاد کردنە لە پێناوی خوای گەورەدا، وە بەچ عەقڵ و دینێك کوشتنی خەڵکی و یەکتر کوژی موسڵمانان و پەیمان پێ دراوان و ترساندنی ئارامان و بێوەژن خستنی ئافرەتان و هەتیو خستنی منداڵان و وێرانکردنی باڵەخانەکان بەسەر ئەو کەسانەی کە تێیدایە دەبێت بە جیهاد کردن؟! .

زانای پایە بەرز شێخ صالح السدلان

دەفەرمێت[50]: وە پرسیار لەو کەسانە دەکەین کە هەڵدەستن بە وێنەی ئەم کردارانە:

چیتان بەرهەم هێنا و بەرهەمتان چی بوو؟

وە چ سودتان وەرگرت؟

وە ئەو ئەنجامە چی بوو کە بە دەستان هێنا لە کوشتنی گیانی موسڵمانێك؟

لە فەرموودەی پێغەمبەرﷺ هاتوە کە دەفەرمێت:

---

(50) (مراجعات في فقه الواقع السياسي والفكري، إعداد عبدالله الرفاعي ص78).

(لزوال الدنیا أهون علی الله من قتل رجل مسلم)[51] .

واتە: نەمان و تێکچونی هەموو دونیا ئاسانترە لە لای خوای گەورە لە ڕژاندنی خوێنی موسڵمانێك، بەڵام ئەو کەسانەی بەم کارانە هەڵدەستن ئەنجامەکان لێك نادەنەوە .

ئێمە بانگیان دەکەین بۆ ئاشکرا کردنی ئەو ئەنجامانەی کە بە دەستیان هێناوە لەو ڕۆژەوەی کە دەرچون لە فەرمان ڕەواکان دەستی پیّ کردووە، لە هەستان بە کرداری وێرانکاری — وەکو تەقاندنەوە و تیرۆر کردن و ڕفاندن و هاوشێوەی ئەمانە !

ئایا ئەنجامی بینراو وهەست پیّ کراو بریتی نیە لە ئاشوب وزیانی گەورە بە تاك وکۆمەڵ ؟!

بە ڕاستی ئەو زیانانەی کە لەم بەرنامەیە کەوتەوە زۆر زیاترە لەو بەرژەوەندییەی کە ئەو کەسانە ویستیان دەستیان بکەوێت، ئەگەر بەرژەوەندی هەبوو بێت) ! ! .

زانای پایە بەرز شێخ أبو بکرالجزائری:

ئامۆژگاری کار لە مزگەوتی پێغەمبەرﷺ لە مەدینە:

دەفەرمێت [52]: (لێرەوە ئەو تیرۆر کردن و تەقاندنەوانەی کە دێنە سەر بچوكو گەورە و نێر و میّ، کە هەندیّ گەنجی موسڵمان پێی هەڵدەستن لە وڵاتی موسڵمانان و دەرەوەیان، لە ژێر دروشمی جیهاد کردن و کوشتار کردنی ستەم کارە حوکم نە کەرەکان بە قورئان، و داوای حوکم کردنی ئیسلام، ودامەزراندنی حکومەتی ئیسلامی، هەموو ئەم کارانە بەتاڵ و خراپ و ناڕەوان و

(51) (رواه الترمذي والنسائي وابن ماجه، وصححه الشيخ الألباني في صحيح الجامع الصغير: 5077).

(52) (جريدة المسلمون العدد: 2590) .

ڕاست نىیە بدرێتە پاڵ ئیسلام بە هیچ جۆرێك کە شەرعی خواو دینی حەقە، وە حەڵاڵ نىیە بۆ موسڵمان دانی پێدا بنێت و جێگیری بکات، یاخود پشتیوانی بکات بە تەنها وشەیەك یاخود درهەمێك، چونکە ئەمانە تەنها ستەم و خراپە و ئاشوبن لەسەر زەوی دا .

وە سەرەڕای ئەمانە سوێند بە خوای گەورە ئەم کارانە هیچ کاتێك خێر و چاکە ناهێنن، چ جای هێنا کایەوەی حوکمی ئیسلام و حکومەتی موسڵمان، وە واقیعیش شایەتە ! !)

وە ڕێگای هێنانە کایەوەی حوکمی ئیسلام و حکومەتی ئیسلامی بریتىیە لەوەی کە گەل و نەتەوە دڵ و ڕوویان تەسلیم خوای گەورە بکەن، تا دڵیان پاك بکاتەوە و نەفسیان خاوێن بکاتەوە و دەنگیان یەك بخات و، کاریان دامەزراو بکات، کە ئەمەیش خۆی دەنوێنێت لە هەستانیان لە جێ بەجێ کردنی فەرمانەکان، و وازهێنانیان لە قەدەغە کراوەکان، وە دەر کەوتنی ڕووناکی زانستی خوایەتی بۆ ئەوان و هەموو کاروباری ژیانیان، کە هیچ نەزانی و گومڕایی نەمێنێت لە ژیانیاندا، ئەمە ڕێگای هێنانە کایەوەی حوکمی ئیسلام و حکومەتی ئیسلامىیە، ئەی بەندەکانی خوا .

وە با تەماشایەکی خێرای ژیانی پێغەمبەر ﷺ و هاوەڵانی ﷺ بکەین کە ئەمان جەخت لەسەر ئەم ڕاستىیە دەکەن و پێویستی دەکەن .

پێغەمبەر ﷺ سیانزە ساڵی لە مەککە بەسەر برد لە پاش بوونی بە پێغەمبەر ﷺ کە خۆی و هاوەڵانی ﷺ دەیانناڵاند بە دەست سزاو ئازار و ئەشکەنجەو کەللە ڕەقی و لوت بەرزی هاوبەش بڕیار دەران، وە ڕۆژێك لە ڕۆژان بە هاوەڵانی نەفەرموو: بڕۆن فلانە کەس تیرۆر بکەن یاخود فلانە کەس بکوژن،

وە بە دینەکەیەوە کۆچی کرد بۆ مەدینە، تێیدا مایەوە و فەرمانی بە کەس لە هاوەڵانﷺ نەکرد بە کوشتن یاخود تیرۆر کردنی کەس لە دوژمنانی هەتا فەرمانی خوای گەورە بەم شتە دابەزی کە فەرمووی:

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾ [الحج: 39] .

واتە: ڕێگە درا بەو موسڵمانانەی کە کوشتاریان دەکرێت کوشتاری بێ باوەڕان بکەن چونکە ستەمیان لێ کراوە، وە خوای گەورە بە دڵنیاییەوە بە توانایە لەسەر سەرخستنیان .

ئەمەیش لەپاش ئەوەی کەئوممەتی ئیسلامی بنیات نرا بە سەرکردایەتیە دانا زاناکەیەوە .

وە ئەمەیش حوکمێکی گشتیە با موسڵمانان بیزانن بە تایبەتی زانا سەر لێشێواوەکانیان لە حوکم دانیان بەسەر ئەم تەقینەوە و تیرۆر کردنانەی کە بونەتە هۆی ڕوح کێشان، و پڕ بوونی بەندینخانەکان، وە ئەوەی کە بەسەر ئیسلامدا ڕووی دا لە عەیب و عار کە ئەم لێی بەری و پاك و بێگەردە ! ! .

زانای پایە بەرز شێخ ابن عثیمین (ڕەحمەتی خوای لێ بێت):

پرسیاری لێ کرا[53]: دەربارەی کەسێك کە هەڵدەستێت بە کرداری جیهادی لەسەر شێوەی خۆ کوژی، نمونە لەسەر ئەم شتە یەکێك هەڵدەستێت بە مین ڕێژ کردنی ئۆتۆمبیلەکەی بە تەقینەوە، وە دەچێتە ناو دوژمن وە دەزانێت لەم ڕووداوە دا بە بێ گومان خۆیشی دەمرێت؟

(ڕەحمەتی خوای لێ بێت) وەڵامی دایەوە وفەرمووی:

(53) حوار مع الشيخ أجرته مجلة الدعوة العدد 1598 تاريخ (2/28 1418) الموافق (3 / 7 / 1997) .

بۆچونم لەم شتەدا ئەوەیە کە خۆی کوشتوە، وە لە ئاگری دۆزەخدا سزا دەدرێت بەو شتەی کە خۆی پیێ کوشتوە، هەروەکو چۆن بە صحیحی هاتوە لە پێغەمبەرەوەﷺ بەڵام کەسێك نەزان بێت و وائەنجامی بدات کە کارێکی چاکەو خوا پێی ڕازیەیە، ئەوا بەو هیوایەم لە خوای گەورە لێی خۆش بێت، چونکە ئەم شتەی بە کۆشش (اجتهاد) کردووە هەرچەندە وای دەبینم کە عوزری نەبێت لەم کاتەماندا، چونکە ئەم جۆرە خۆکوژیەیە بەناوبانگە و بڵاوە لە ناو خەڵکیدا، وە پێویستە لەسەر مرۆڤـ پرسیار بکات لە زانایان هەتا ڕێگای ڕاست لە گومڕایی بۆجیا بکاتەوە، وە ئەوەی جێگای سەرسوڕمانە ئەوەیە کە ئەم کەسانە خۆیان دەکوژن لەگەڵ ئەوەی کە خوای گەورە قەدەغەی ئەم شتەی کردووە، کە دەفەرمێت:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ [النساء: 29] .

واتە: ئێوە خۆتان مەکوژن لەبەر هەر هۆیەك بێت ، چونکە خوای گەورە بە ڕاستی بە سۆز و بەزەییە بە ئێوە .

وەزۆرێك لەو کەسانە هیچ شتێکیان ناوێت تەنها تۆڵە سەندنەوە نەبێت لەدوژمن ئیتر بە هەر شێوەیەك بێت حەڵاڵ یاخود حەرام، ئەو دەیەوێت برینی ساڕێژ بێت و تونێتی بشکێنێت.

داواکارین لەخوای گەورە چاوڕۆشنایی‌مان پیێ ببەخشێت لەدینەکەیدا وە ئیش کردن بەوەی کە ئەو ڕازی دەکات، کە ئەو بەدڵنیایی‌یەوە توانا و دەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە .

وەزانای پایەبەرز شێخ محمدبن صالح ا لعثیمین (**ڕەحمەتی خوای لێ بێت**) لە ڕاڤەی فەرموودەکەی چیرۆکی (أصحاب الأخدود) سودە وەرگیراوەکان لە فەرموودەکە دەست نیشان دەکات و دەفەرمێت[54]:

(دروستە بۆ مرۆڤ کە خۆی بکات بە قوربانی لەپێناوی بەرژەوەندیەکی گشتی موسڵمانان، چونکە ئەم منداڵە ڕێنمونی پاشاکەی کرد بۆ کوشتنی، ئەویش بە دەر کردنی تیرێك . . .هتد شێخ الاسلام دەفەرمێت: (چونکە ئەمە جیهاد کردنە لە پێناوی خوای گەورەدا، ئوممەتێك باوەڕیان هێنا و ئەمیش هیچی لەدەست نەدا، چونکە مرد، و هەر دەمرد ئێستا یاخود دوا ی) بەڵام ئەوەی کە هەندێ لە خەڵکی پێی هەڵدەستن لە کرداری خۆکوژی، بە شێوەیەك کە ئامێری تەقینەوە هەڵدەگرێت و پێوەی دەچێتە ناو کافرانەوە، پاشان گەیشتە ناویان خۆی پێوە دەتەقێنێتەوە،ئەم کردارە —پەنا بەخوا — خۆکوژییە ، وە هەر کەسێکیش خۆی بکوژێت ئەوا بە نەمری لەناو ئاگری دۆزەخدا دەمێنێتەوە بۆ هەمیشەیی هەروەکو چۆن لە فەرموودەکەدا هاتووە لە پێغەمبەرەوە ﷺ[55].

چونکە خۆکوشتنی ئەمانە لە بەرژەوەندی ئیسلامدا نیيە، چونکە ئەگەر خۆی بکوژێت و لەگەڵ خۆیدا دە کەس یاخود سەد کەس یاخود دووسەد کەس بکوژێت، ئیسلام سودی لەمە نەکرد، و خەڵکی موسڵمان نەبوون، بە پێچەوانەی چیرۆکی منداڵەکە، وە لە وانەیە ئەم کردارانە زیاتر دوژمن سەرسەخت تر بکات و

(54) (شرح الرياض الصالحين: 1/165-166) .

(55) (ما أخرجه البخاري: 5778)، و(مسلم: 109) ضمن حديث فيه: (ومن قتل نفسه بحديدة، فحديدته في يده، يجأ بها بطنه في نارجهنم خالدا فيها أبداً).

زیاتر ڕقی ئەستور بکات، هەتا سەخت ترین کوشتار کوشتاری موسڵمان دەکات بە ئاشکرا .

هەروەکو چۆن جولەکە لەگەڵ خەڵی فەلەستیندا جێ بەجێی دەکەن، وە ئەگەر یەك فەلەستینی خۆی بتەقێنێتەوە شەش یاخود حەوت جولەکە بکوژێت ئەوان لە تۆڵەی ئەمەدا شەست کەس یان زیاتر دەگرن، بەم شێوازە هیچ سود بە فەلەستینیەکان ناگات، وە سود بەو کەسانەیش ناگات کە تەقینەوە لە ناویاندا ڕوویداوە .

بۆیە وای دەبینین کە ئەو خۆکوژییەی کە هەندێ لە خەڵکی پێی هەڵدەستن خۆکوشتنە بەبێ حەق، وە دەبێتە هۆی چونە دۆزەخ — پەنا بەخوا — وە خاوەنەکەی شەهید نیە، بەڵام ئەگەر مرۆڤ بەم کارە هەستا ت ەئویلی کرد و وای زانی دروستە، ئەوا ئێمە بە ئومێدین کە تاوانبار نەبێت، بەڵام بە شەهیدی بۆی بنوسرێت ئەمەیان نا، چونکە ئەو ڕێگای شەهیدی نەگردۆتە بەر، وە ئەگەر یەکێك (اجتهاد) بکات و هەڵە بکات ئەوا پاداشتێکی هەیە).

قسەکەی تەوا و بوو .

پرسیار: زانای پایە بەرز —خوا بت پارێزێت — زانیوتانە ئەوەی کەڕۆژی چوار شەممە ڕووی داوە کە نزیکەی پەنجا کەسی تێیدا کوژاوە، کە ئەو موجاهیدە هەستاوە بە مین ڕێژ کردنی خۆی بە تەقینەوە، و چۆتە ناو یەکێك لە پاسەکانیان و خۆی تەقاندۆتەوە، وە ئەو تەنها لەبەر ئەم شتانە بەم کارە هەستاوە:

یەکەم: چونکە دەزانێت ئەگەر ئەمڕۆیش نەکوژرێت ئەوا سبەینێ دەکوژرێت، چونکە جولەکەکان گەنجە موسڵمانەکان دەکوژن بە شێوەیەکی ڕێك وپێك .

دووەم: ئەم موجاهیدانە بەم کارانە هەڵدەستن وەکو تۆڵە سەندنەوەیەك لە جولەکە کەوا لە مزگەوتی ئیبراهیمی نوێژکەرەکانیان کوشت[56].

سێیەم: دەزانن کە جولەکە و گاورەکان پیلان دادەنێن بۆ زاڵ بوون بەسەر گیانی ئەو جیهادەی کە ئەمڕۆ لە فەلەستین هەیە .

پرسیارەکە ئەوەیە: ئایا ئەم کردەوەیە بە خۆکوژی دەژمێردرێت یاخود بە جیهاد کردن؟ وە لەم حاڵەتەدا ئامۆژگاریتان چیە، چونکە ئەگەر ئێمە بزانین ئەمە کارێکی حەرامە بەڵکو بیگەیەنین بە برایانمان لە وێ خوای گەورە سەرکەوتوتان بکات.

وەڵام: ئەم گەنجەی کەوا جل وبەرگی مین ڕێژکراو لەبەر دەکات، یەکەم کەس خۆی دەکوژێت، کە گومانی تێدا نیە خۆی بووە بە هۆکاری کوشتنی نەفسی خۆی، وە لەم حاڵەتەدا دروست نیە مەگەر لەو کارەدا بەرژەوەندی بۆ ئیسلام هەبێت، وە ئەگەر بەرژەوەندی گەورەی بۆ ئیسلام تێدا بێت ئەو کاتە دروستە .

کە شێخ الاسلام ابن تیمیه – ڕەحمەتی خوای لێ بێت – ئەم شتەی باس کردووە، وە نمونەی بۆ هێناوەتەوە بە چیرۆکی منداڵەکە، منداڵە باوەڕدارەکە کە لەناو نەتەوەیەکدا دەژیا پیاوێکی هاوبەش بڕیاردەری کافر حوکمی دەکردن، ئەم پیاوە حاکمە هاوبەش بڕیاردەرە کافرە ویستی ئەم منداڵە باوەڕدارە بکوژێت، چەند جارێك هەوڵی دا، جارێکیان لە لوتکەی چیاکەوە هەڵی دایە خوارەوە، وەجارێکی ترفڕێی دایە ناو دەریاوە، بەڵام هەرجارێك کە هەوڵی کوشتنی دەدا خوای گەورە ئەم منداڵەی ڕزگار دەکرد، ئەم پاشا فەرمان ڕەوایە

---

(56) جولەکەیەکی ناحەز کە ناوی (جولد شتاین) بوو هەستا بە کوشتنی زیاتر لە سی و پێنج نوێژ کەر لە مزگەوتی ابراهیمی لە خلیل لە کاتی نوێژی بەیانی ڕۆژی هەینی 1 / رمضان / 1414 ك .

سەرسام بوو، ڕۆژێك لە ڕۆژان منداڵەکە پێی ووت: ئایا دەتەوێت بم کوژیت؟ ئەویش ووتی: بەڵێ . ئەم شتانەم هەموو بۆ کوشتنی تۆ کردووە، منداڵەکەیش پێی ووت: هەموو خەڵکی لە شوێنێکدا کۆبکەرەوە، پاشان لە تیرەکەی من تیرێك دەر بکە و بیخەرە ناو کەوانەکەوە، پاشان تێمی بگرە، و بڵێ: بە ناوی خوای پەروەردگاری ئەم منداڵەوە، کەئەوان ئەگەر بیانویستایە ناو بێنن لەسەر شت ئەوا ئەیان ووت: بەناوی پاشاوە، بەڵام ئەم پێی ووت: بڵێ بەناوی خوای پەروەردگاری ئەم منداڵەوە .

ئەویش هەموو خەڵکی لە شوێنێك کۆکردەوە، پاشان تیرێك لە تیرەکانی منداڵەکەی دەرکرد وکردیە ناو کەوانەکەوەو، ووتی: بەناوی خوای پەروەردگاری ئەم منداڵە، وتیرەکەی تێ گرت، و لێی داو کوشتی، خەڵکی هەموو بە یەك دەنگ هاواریان کرد پەروەردگار پەروەردگاری منداڵەکەیە، وە بەرهەڵستی پەروەردگارێتی ئەم پاشا فەرمانڕەوا هاوبەش بڕیاردەرەیان کرد، چونکە ووتیان ئەم فەرمانڕەوایە، جۆرەها هۆکاری گرتە بەر بۆ کوشتنی ئەم منداڵ بەڵام نەیتوانی لەناوی بەرێت، بەڵام کە یەك ووشەی ووت: بەناوی خوای پەروەردگاری ئەم منداڵەوە، لە ناوی برد، کەواتە هەڵسوڕێنەری ئەم بوونەوەرە تەنها (اللّه) یە و خەڵکی هەموو باوەڕیان هێنا .

شێخ الاسلام دەفەرمێت: ئەمە سودێکی زۆر گەورەی تێدا بوو بۆ ئیسلام .

وە زانراوە و ئاشکرایە کە ئەو کەسەی بووە هۆی کوشتنی نەفسی خۆی ئەو منداڵە بوو بەبێ گومان، بەڵام بە لە ناو چوونی خۆی سودێکی گەورە هاتە دی، ئەویش ئەوە بوو کە ئوممەتێك بە تەواوی باوەڕیان هێنا، کە ئەگەر وێنەی ئەم سودە دەست کەوت ئەوا دروستە بۆ مرۆڤ خۆی بکات بە قوربانی دینەکەی، بەڵام تەنها کوشتنی دە کەس یان بیست کەس بە بێ سود وە بەبێ ئەوەی هیچ

شتێك لە بوارەکە بگۆڕێت ئەمە جێگای تێڕوانینە، بەڵکو حەرامە ، وە لە وانەیە جولەکەکان تۆڵە بسەندنەوە و سەدەها بکوژن، دەست کەوتوو ئەوەیە کە وێنەی ئەم کارانە پێویستی بە تێگەیشتن و بیرکردنەوە و تێڕوانین لە ئەنجامەکەی هەیە، هەروەها دەست کەوتنی بەرزترین و چاکترین لە بەرژەوەندییەکان، وە پاڵنان و لابردنی گەورەترین لە خراپەکان، لە پاش ئەمەدا، هەر حاڵەتێك بە گوێرەی خۆی دادەنرێت)[57].

وە پرسیار کرا لە شێخ – ڕەحمەتی خوای لێ بێت – حوکمی شەرعی چیە دەربارەی ئەو کەسانەی کە تەقینەوە لە لەشی خۆیان دەبەستن وخۆیان لەناو کافراندا دەتەقێننەوە بۆ کوشتنیان؟، وە ئایا چیرۆکی ئەو منداڵەی کە پاشاکە کوشتی ڕاستە بکرێتە بەڵگە لەسەر ئەم کارانە؟

وەڵام: (کەسێك کە خۆی مین ڕێژ دەکات و دەچێتە کۆمەڵگایەك لە کۆمەڵگاکانی دوژمن و خۆی دەتەقێنێتەوە ئەوا خۆی کوشتوە، و لە ڕۆژی قیامەتدا لە ئاگری دۆزەخدا سزا دەدرێت بەو شتەی کە خۆی پێ کوشتوە بە نەمری و هەمیشەیی، هەر وەکو چۆن لە پێغەمبەرەوە ﷺ جێگیر بوو دەربارەی کەسێك کە خۆی بکوژێت بە شتێك ئەوا بەو شتە ئازار دەدرێت لە ناو ئاگری دۆزەخدا .

وە سەیرە ئەو کەسانەی کە بەم کارانە هەڵدەستن ئەم ئایەتەی خوای گەورە دەخوێننەوە کە دەفەرمێت:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ [النساء: 29] .

واتە: ئێوە خۆتان مەکوژن چونکە بە دڵنیاییەوە خوای گەورە بە بەزەییە بە ئێوە, پاشانیش بەم کارانە هەڵدەستن:

* ئایا هیچ بەروبوم و ئەنجامێکیان دەست دەکەوێت؟ ئایا دوژمن تێك شکا؟!

---

(57) مجلة (الفرقان) الكويتية 28 صفر العدد (145) (صفحة 20 – 21).

یاخود ئەم کارانە زیاتر دوژمن سەرسەخت ترو توندتر دەکات بۆ گیان ئەو کەسانەی کە بەم تەقینەوەیە هەڵدەستن، هەروەکو چۆن ئەمڕۆ لە دەوڵەتی جولەکەدا دەبینرێت، کە بە وێنەی ئەم کردەوانە هیچ شتێکیان زیادی نەکردووە تەنها دەست گرتنیان بە توندڕەوی و کەللەڕەقیانەوە نەبێت، بەڵکو ئێمە دەبینین کە لە دوا ڕاپرسی دا لە دەوڵەتی جولەکە (ڕاست ڕەوەکان) تێیدا سەرکەوتنیان بە دەست هێنا کەدەیانەوێت زاڵ بن بەسەر عەرەبدا .

بەڵام کەسێك کە بەم شتە هەڵسێت [58] کۆشش بکات و واگومان بەرێت کە خۆنزیك کردنەوەیە لە خوای گەورە ئەوا داواکارین لە خوای گەورە لۆمەی نەکات و لێی نەگرێت چونکە تەئویلی کردووە و نەزان بووە .

بەڵام کردنە بەڵگەی چیرۆکی منداڵەکە، ئەوا چیرۆکی منداڵەکە تێیدا خەڵکێکی زۆر هاتە ناو ئیسلامەوە، نەك وەکو سەرشۆڕکردن بێت بۆ دوژمن، بۆیە کاتێك پاشاکە خەڵکی کۆکردەوە، وە تیرێکی لە تیرەکانی منداڵەکە دەرکرد، و ووتی: بەناوی خوای پەروەردگاری ئەم منداڵەوە، خەڵکی هەموو هاواریان کرد، پەروەردگار پەروەردگاری منداڵەکەیە، بەهۆیەوە ئوممەتێکی گەورە موسڵمان بوون، کە ئەگەر وەکو ئەم چیرۆکە ڕووی بدایە ئەوا دەمان ووت بوارێك هەیە بۆ کردنە بەڵگەی، وە پێغەمبەرﷺ بۆی گێڕاوینەتەوە ئایا پەند وئامۆژگاری لێ وەربگرین، بەڵام ئەو کەسانەی کە خۆتەقاندنەوەیان بەباش دەزانی کاتێك کە دە کەس یان سەد کەس

(58) واتە: ئەوەی کە ئەم کارە ئەنجام دەدات لەناو کۆمەڵێك دوژمنی کافر (جولەکە جەنگاوەرەکان) وە شێخ مەبەستی ئەو کەسانە نیەیە کە لە وڵاتە ئیسلامیەکان و لەناو موسڵمانان خۆیان دەتەقێننەوە با سەرپێچی گلرو تاوان باریش بن

لە دوژمن دەکوژن، ئەوا دوژمن بەم کارەیان هیچ شتێکی زیاد ناکات تەنها ڕق لێ بوونیان و دژایەتی‌یان و دەست گرتنیان بەو شتەی کە لە سەرین)[59] .

فەتوای زانای پایە بەرز پێشەوای فەرمووده ناس

محمد ناصرالدين الألباني (ڕەحمەتی خوای لێ بێت)

دەقی ووتەکەی — ڕەحمەتی خوای لێ بێت — دەربارەی ئەم کردارانە:

پرسیار کەر: هەندێك لە کۆمەڵەکان دان دەنێن بە جیهاد کردنی تاکە کەس و هەڵوێستی هاوە لّی پێغەمبەر ﷺ ابو بصیر دەکەنە بەڵگە، و هەڵدەسن بە کرداری ناوبراو بە شەهیدی (وە من دەڵێم: خۆکوژی)، ئایا حوکمی ئەم کردارانە چی‌یە؟

وەڵامی دایەوە شێخ بە پرسیار لێ کردنی: چەندێکە خەریکی ئەم کارەن...؟

پرسیار کەر: چوار ساڵە .

شێخ ناصر فەرمووی: ئایا سەرکەوتن یاخود دۆڕان ؟

پرسیار کەر: دۆڕان .

شێخ ناصر فەرمووی: لە بەروو بوومەکان و ئەنجامەکانیان دەناسرێن[60] .

پرسیار کەر: حوکمی ئەو کەسانە چی‌یە کە دەمرن لە کرداری جیهادی لەسەر سنور لەگەڵ جولەکەدا؟ .

وەڵام کەواتە: ئەگەر ئەو موجاهیدە نیەتی پاك بێت بۆ خوا و دڵسۆزی هەبێت، ئەوا گومانی تێدا نی‌یە کە پاداشت دەدرێتەوە لەسەر ئەو شتە بەو شێوەیەی کە شایانی بێت، بەڵام ئەم جیهاد کردنەی کە پرسیارەکەی دەربارەی کرا، ئەو جیهاد کردنە نی‌یە کە خوای گەورە فەرمانی پێ کردووە، من ئەڵێم: ئەو

---

(59) مجلة (الفرقان الكويتية (العدد 79) (ص18 – 19) جريدة (الفرقان) الكويتية 28 صفر (145) (ص20).

(60) سلسلة (الهدى و النور) (شريط 527).

خۆی و نیەتەکەی، چونکە ئەو مەبەستی جیهاد کردن بووە، بەڵام جیهاد کردن پێویستی بە خۆ ئامادە کردن هەیە، هەر وەکو خوای گەورە دەفەرمێت:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾﴿الأنفال: 60﴾ .

واتە: ئەوەندەی کە لە تواناتاندا هەیە ئامادەی بکەن لە هێز، وە تەنانەت لە ڕەشمەی ماین، کە بە هۆیەوە دوژمنانی خوا و دوژمنانی خۆتانی پێ بتۆقێنن .

ئەمە جیهاد کردنە کاتێك کە ئاشکرا دەکرێت و کەرەستەکانی جەنگ و خۆ ئامادە کردنی بۆ ئامادە دەکرێت، ئەمە ئەو جیهادەیە کە دروست نىیە موسڵمان لێی دوا بکەوێت، بەڵام جیهاد کردن بە مانای شۆڕش کردنی کەسانێك، کە شۆڕش دەکەن و لەوانەیە بۆ تۆڵە سەندنەوە بێت لە زەوی - یەکەیان، ئەمە جیهاد کردن نىیە، بەڵێ، بەرگری کردن لە خاك پێویست دەبێت، بەڵام ئەم هێرش کردنانەی کە لە زۆر کاتدا زیانەکەی کە لێی دەکەوێتەوە زیاترە لە سودەکەی، هەر وەکو چۆن دەبینرێت — لە وێنەی زۆربەی ئەم هێرش بردنانە، ئەمە ئەو جیهاد کردنە نىیە کە پێویستە لەسەر موسڵمانان بۆی دەرچن، هەروەکو چۆن لە قورئاندا هاتووە —، بەڵکو ئەو جیهاد کردنەیە کە خوای گەورە ئاماژەی بۆ کردووە — لە ئایەتێکی تردا:

﴿وَلَو أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً﴾ [التوبة: 46] .

واتە: ئەگەر مەبەستیان دەرچون بوایە بۆ جیهاد کردن ئەوا کەرەستەکانی جەنگ و ئامادەکارییەکانیان بۆ ئامادە دەکرد .

بۆیە پێویستە لەسەر موسڵمانان — هەر وەکو چۆن لە زۆر بۆنەی تردا بە ئاشکرا ئەم شتەمان ووتوە — کە بگەڕێنەوە سەر خۆیان و بە خۆیاندا بچنەوە، وە لە شەریعەتی پەروەردگاریان تێ بگەن تێگەیشتنێکی ڕاست، وە لەوەی کە

تیٚ گەیشتوونە لە شەرعی خوای گەورە و دینەکەی ئیشی پیٚ بکەن ئیشێکی ڕاستگۆیی نیەت پاکی، هەتا کۆدەبنەوە و یەك دەگرنەوە لەسەر ووشەیەکی یەکسان (یەکخواپەرستی بە تاك و تەنها) لەو کاتەدا موسڵمانان بە سەرکەوتنی خوایی دڵخۆش دەبن[61] .

تەواو بوو

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

تەواو بووم لە وەرگێڕانی ئەم پەرتــوکە بەسودە
لە ڕۆژی هەینی 9/ صفر/1425ك بەرامبەر 2004/4/9ز

ماڵپەری سارێژ
www.sarezh.com

(61) من شريط (التحري في الفتوى) رقم (2) .
و من كلام شيخنا – رحمه الله تعالى – فى (ضعيف الترغيب و الترهيب) (1/ 357) في التعليق على حديث رقم (719) كە باسی (المسجد الاقصى) ی تێدایە . دەربارەی دەفەرمێت: (یەکێکە لەو سیٚ مزگەوتەی کە دروستە مرۆڤ ـ بۆیان بڕوات و ڕێگەیان بۆ بگرێتە بەر، وە جولەکە داگیریان کردووە لە کۆی ئەو شوێنانەی کە لە فەلەستین داگیریان کردووە، خوای گەورە بیگەڕێنێتەوە بۆ موسڵمانان، هەر وەکو چۆن بۆیانی گەڕاندەوە لە پاش داگیر کردنی لە لایەن خاچ پەرستان، بەڵام خوای گەورە دەفەرمێت:
﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ [الرعد: 11] .
واتە: خوای گەورە حاڵی هیچ نەتەوەیەك ناگۆڕێت تا خۆیان حاڵی خۆیان نەگۆڕن و خۆیان چاك نەکەن . بۆیە پێویستە لەسەر موسڵمانان حاڵی خۆیان بگۆڕن لە بیروباوەڕی لە ڕیٚ دەرچوو، و ڕەوشتی خراپ، ئەگەر بە ڕاستی دەیانەوێت ئەوەی بە سەریان هاتووە بیگۆڕن .